

SOSYALİST MEZOPOTAMYA

Aylık Teorik/Politik Dergi

Sayı: 18

Ekim: 2006

2 YTL

www.mesop.net

■ Ulusallık ve sol

■ İlerlemenin ve genişlemenin bedeli

■ Çeçenya sorunu

■ Ulusal sorunun kapitalist çözümü mümkün mü?

■ Lenin'e nasıl yaklaşmalıyız?

■ Kürt cephesi ve ateşkes

SOSYALİST MEZOPOTAMYA

AYLIK TEORİK-POLİTİK DERGİ

Gün Yayıncılık Tic. Ltd. Şti Adına Sahibi

Murat Yılmaz

Yönetim Yeri ve Yazışma Adresi

İnönü Mah. Babil Sok.

No:27/3 80230

Harbiye / İstanbul

Sorumlu Yazışleri Müdürü

Ferit Yıldırım

Yönetim Yeri ve Yazışma Adresi

İnönü Mah. Babil Sok.

No:27/3 80230

Harbiye / İstanbul

Sosyalist Mezopotamya

Yönetim Yeri ve Yazışma Adresi

İnönü Mah. Babil Sok.

No:27/3 80230

Harbiye / İstanbul

Telefon/Faks

(0212) 219 69 06

Yayın Türü

Yaygın Süreli Dağıtım

e-mail

sosyalistmezopotamya@mynet.com

Banka Hesap No:

İş Bankası Taksim Şb.

1052 767790

Döviz (Euro) Hesabı

1052 3335933

Baskı

Ser Matbaacılık

0 212 565 17 74

Fazılpaşa Cad. 4. Zer Sanayi sitesi

No:16/26 Topkapı-İSTANBUL

Gaziantep İrtibat Bürosu

Yasin Yetişgen

Tel/Faks

0 342 220 59 94

Atatürk Bul. Bina No: 49

N. Akınal Apt. B Blok

Kat: 6 D: 6

Şahinbey / Gaziantep

İÇİNDEKİLER

Editör	1
Ulusalçılık ve sol	
Tuncay Atmaca	3
İlerlemenin ve genişlemenin bedeli	
Munzur Gülapuşağı	9
Çeçenya sorunu	
Yeldar Barış Kalkan	12
Ulusalılık ve komünistler	
Hamit Yılmaz	24
Ulusal sorunun kapitalist çözümü mümkün mü?	
Metin Aktaş	27
Lenin'e nasıl yaklaşmalıyız?	
S. Çiftiyürek	33
Kürt cephesi ve ateşkes	
Hürşit Kaşıkırmaz	43
Hep bilinen fotoğraf	
Rüstem Doğan	47
İnsanlar kendilerini doğru okumalı	
Namık Duruk'la röportaj	50
Öğrenci hareketine bakış	
Harun Ararat	53
Ödül'e farklı bir yaklaşım	
Şemsettin Murat	55
MESOP Girişimi'nin değerli katılımcıları!..	
Veysel Çamlıbel	57
MESOP GYK Çalışma Raporu	60
MESOP VII. Genel Toplantı Sonuç Bildirisi . . .	63

-Editörden-

Son yıllarda sürekli siyasal gündemi işgal eden sorunlar, yeni gelişmelerle yeniden güncelleniyorlar. Buların başında, son yüzyıldır hep kanayan bir sorun olan ve özellikle son yıllarda artan bir yoğunlukla gündemdeki varlığını sürekli koruyan Kürt sorunu üzerinde tartışma ve arayışlar bir-iki aydan beri yeni argümanlarla yeniden gündemleşti. Tartışma ve yeni arayışlar sadece Kürt ulusal demokratik dinamiklerinden gelmiyor; Türkiye rejimi, ordusu ve siyasal partilerinin de yeni arayışlarla sürece müdahil oldukları görülüyor. İki tarafında sorun üzerinde tartışma ve arayışlarını dikkatli irdeleyen biri; Kürt sorununda sistem içi çözüme doğru verilerin giderek arttığını görebilir. Elbette bu sürece karşı aktif direnen dinamikler de sahne alıyor. Diyarbakır'da parkın önünde patlayan ve çoğu çocuk 10'u aşkın insanın ölmesine yol açan eylemin tam da bu sırada sahnelenmesi tesadüf değildir. Yani Kürt sorununda en ufak bir adımın atılmasına yanaşmayan, neye mal olursa olsun Kürtlerin ve ulusal haklarının red ve inkarında ısrar eden, ırkçı-şoven siyaset dinamiği de devlet, hükümet, bürokrasi ve de Türk kamuoyu saflarında varlığını ciddi olarak koruyor.

Türkiye'de Kürt sorununda artan gerilim, özellikle rejim, bürokrasi ve şoven milliyetçi tabanda artan histerik çıkışların nedeni; Kürt ulusal hareketinin güncelleştirdiği talepleriyle artık uluslararası düzlem-

de de siyasallaşmasının yanı sıra şu faktörlerde rol oynuyor;

Birincisi; Yıllardır sürdürülen kirli savaşa karşı kamuoyunda yükselen tepkilere, rejimin en hassas noktası olarak anelik cephesinden karşı tepkilerin yükselmesidir. Rejimin harcı olan vatan-millet-bayrak-şehit gibi kavramların tam da annelerin ölen evlatları üzerinde sorgulamaya almalarıdır. Bunun derinleşmesi halinde rejimin harcında ciddi kırılmalara, en azından gediklere yol açabilir. Bu tehlikeyi sezen genel kurmay, asker basın aracılığıyla "bizi tuzağa düşürüyorlar aman ha düşmeyelim" demeye başladılar.

İkincisi; ABD'nin önerisiyle; ABD, Türkiye ve Irak'ın "PKK Koordinatör"lerini atamasıyla başlayan gelişmeler, aynı şoven-milliyetçi odaklar tarafından Kürt sorununda siyasal çözüm olarak algılandı ve "dikkat bizi teröristlerle masaya oturtma süreci başlatılıyor, aman oyuna gelmeyelim" diyerek bilinen "vatan-millet-sakarya" çağrılarını yinelediler.

DYP başkanı M. Ağar'ın tam bu ortamda "dağda silahla gezeceklerine ovada siyaset yapsınlar" vurgusuyla genel affa dolaylı çağrı yapması; M. Barzani ve C. Talabani'nin açıklamalarında eklenince; "belli odaklar (başta ABD kastediliyor) bize siyasal çözüm dayatıyor" tepkileri artmaya başladı. Özellikle M. Ağar'ın çıkışı aynı çevrelerde "ne oluyoruz içten mi kuşatılıyorz" kaygısını artırdı.

Üçüncüsü; bunlar olup biterken, A. Öcalan'la yapılan görüşmeler ve İmralı'dan gelen çağrı üzerine yeniden ateşkesin ilan edilmesi bir planın hatta "koplonun" parçası olarak görülüp algılandı.

M. Ağar'ın son çıkışlarında, yaklaşan seçimlerde Kürt oylarını alma kaygısı elbette vardır. Ancak devlet terbiyesi ile büyümüş ve Kürt sorununda devlet dahası derin devlet katında rüştnü ispat etmiş olan Ağar'ın bilinen çıkışlarının salt oy hesabına dayalı olmadığı açıktır. Ağar derin devletin kendisidir ve oradan az-çok referans almadan söz konusu çıkışları yapmaz. Bunda yukardaki belirlemelerin toplamında; rejim saflarında da Kürt sorununda çözüm arayışlarının olduğu sonucu çıkarılabilir.

Devlet, derin devlet şayet Kürt sorununda adım atmayı planlıyorsa; AKP üzerinden değil, rüştnü ispat etmiş olmanın rahatlığıyla "yedğim pekmez gittiğim Antep'tir" yani "ben ne yaptığımı, nere gittiğimi biliyorum, merak etmeyin tam da devletten geliyorum ve de devlete gidiyorum" diyen Ağar üzerinden yapmayı planlıyor olabilirler. Çünkü R. T. Erdoğan (AKP) ile Kürt sorununda adım atılırsa milliyetçi şoven damarın ayağa kalkıp kontrolden çıkabileceğini fakat Ağar-Bahçeli ya da Ağar ile X partisi üzerinden adım atılırsa Türk şoven milliyetçi kamuoyu "satışa getirildik, ihanete uğratıldık" deyip sokağa dökülmez, dökülse dahi kontrol edilebilir sınırdaki tutulabilir.

Sorunun esas dinamiği olan Kürt cephesinde ise işlerin, rejimin duyduğu "kaygı" boyutlarında yolunda gitmediğini biliyoruz. Burda uzatmadan çağrımızı yenileyelim. Kuzey'deki tüm ulusal demokratik güçler zaman geçirmeden birleşik bir siyasal irade altında birliğe yönelmelidirler. Bu yönde atılan ciddi bir adım olarak Kürt Ulusal Demokratik Çalışma Grubu (KUDÇG) nu geliştirip güçlendirmek gibi bir sorumlulukla yüzyüzeyiz. Özellikle de DTP'yi bu yönde sorumlu davranışla toparlayıcı, birleştirici davranmaya çağırıyoruz.

Kürt ulusal dinamiğinin Batı ve Özellikle ABD'ye bel bağlamaması gerektiğinin üzerinde çokça durduk günümüzde gittikçe dünya siyasetinde "kim takar Yalova Kaymakamı'nı" misaline dönen ABD'den Kürt ulusal dinamiğinin kendi bağımsız hattını oluşturması daha önem kazanıyor.

Fransa meclisinin "Ermeni soykırımını inkar edenleri cezalandırma" yasa tasarısını kabul etmesi üzerine yaşanan gelişmelerin bir süre daha gündemde kalacağı görünüyor. Rejim ve özellikle sermaye bugün Fransa yarın birkaç AB ülkesi daha benzer yasa tasarısını kabul ederse bu AB üyeliğinin bir kriteri olarak Türkiye'nin önüne konulabilir kaygısını taşı-

yorlar. Elbette bu onların sorunudur.

Komünistler cephesinden sorun "tencere senin dibin kara seninki benimkinden kara" misalidir. Bir taraftan emperyalist sömürgecilğin yani Asya, Afrika halklarına yüzyıllarca kan kusturmuş bir uygulamanın temsilcisi olarak Fransa; diğer taraftan Ermeni halkını katliamdan geçirmiş Osmanlı Devleti'nin devamı olmakla övünen ve kuruluşundan bu yana Kürt halkına, dini ve ulusal azınlıklara sürgün ve asimilasyonu dayatan, her ulusal uyanışı katliamlarla ezmeyi gelenek sayıp övünen Türkiye Devleti! Türkiye Devleti Ermeni sorununda her türlü karar ve yaptırımı hak etmiştir ama bunu ancak halkların özgür ve adil mahkemesi yapabilir ve yapmalıdır da. Fakat onlarca halkın kanında eli olan emperyalist-sömürgeci Fransa bunu yapma hakkını kendinde görüyor mu!? Türkiye rejimi ve şoven-milliyetçi damarın karara ilişkin tepkileri ise "sen benim kirli çamaşırlarımı ortaya döktün bende seninkini..." şarlatanca tavrı aşmıyor.

Üzerinde bilende-bilmeyende, tüccarı da aydını da kendisini okuyan da-okumayanın da konuştuğu Orhan Pamuk'un Nobel Edebiyat Ödülü'nü alma sorununa gelince: Öncelikle bir sorunun altını çizmeliyiz; ödül verme merkezi İsveç Bilimler ile İsveç Yazarlar Akademisi ise dün de bugün de verilen ödüllerde (ki sadece edebiyat dalında değil birçok dalda veriliyor) siyasetin etkisi ya da rolü olduğu gibi Orhan Pamuk'a verilen ödülde de olmuştur. Ama özel olarak Orhan Pamuk'a verilen ödülde siyaset mi yoksa edebiyat mı ağırlıklı rol oynamış bunu araştırmak görevimiz değildir. Ve verilen ödülde "siyasetin ağırlıklı rol oynadığı" iddiasıyla Orhan Pamuk'un linç edilmesini doğru bulmayıp reddediyoruz.

Bizler Orhan Pamuk başta olmak üzere aydın, sanatçı ve edebiyatçıları; siyaset yaptıklarından dolayı değil az yaptıklarından hatta kimilerini hiç siyasete bulaşmama tavırlarından dolayı eleştiriyoruz. Çünkü siyaset ile edebiyatın özgün alanları olmakla birlikte geçişli olup karşılıklı birbirlerine alan açtığına inanıyoruz.

Bu sayımızda ana dosya konusu olarak belirlenen milliyetçilik üzerine; Munzur Gülapuşağı, Tuncay Atmaca, Hamit Yılmaz, Metin Aktaş, Yeldar Barış Kalkan'ın yazılarını yayınlıyoruz. Kalkan'ın yazısı, konusu itibariyle Çeçenistan üzerine dergimizde yayınlanacak ilk yazı olması nedeniyle önemlidir.

Dosya dışı Namık Duruk'la yapılan röportaj ve farklı sorunlara odaklanmış yazarların yazılarını yayınlıyoruz. Dosya ve dosya dışı yazılarla dolu yeni bir sayıyı okuyucuya sunmanın mutluluğunu yaşıyoruz.

Gelecek sayıda buluşmak dileğiyle.

Ulusalçılık ve sol

✎ Tuncay Atmaca

Son süreçte ulusalçılık kavramı çok sık kullanılır oldu. Özellikle kendisine sol, devrimci ve sosyalist diyen kimi Türkiye’li akımlar tarafından. Bu yazı çerçevesinde buna değinmeye çalışacağım.

“Ulusalçılık” ve “milliyetçilik” eş anlamlı sözcüklerdir. Türk Dil Kurumu sözlüğünde, milliyetçiliğin karşılığı; “*Maddi ve manevi açılardan millet ve ülkesinin çıkarını her şeyin üstünde tutma anlayışı, ulusçuluk*” olarak geçmektedir. Oysa Türkiye’de, sanki bunlar ayrı, farklı ideolojik yaklaşımları temsil ediyor gibi bir bakış söz konusudur. Oysa her iki sözcük arasında bir farklılık yoktur. Bu bağlamda ideolojik bakımdan da “ulusalçılık” ve “milliyetçilik” arasında bir fark söz konusu değildir.

Bazen çok basit olan her şey, sözcüklerin dolayısıyla

kavramların içinin boşaltılmasıyla, olup biten her şeyin unutulması ya da aşırı hatırlanmasıyla içinden çıkılmaz hale gelebiliyor. Bu toz duman içinde milliyetleri ne olursa olsun insanlar çok daha kolay yönetilebiliyor oluyorlar.

Evet, milliyetçilik bir ideoloji; dolayısıyla tek tek insanların politik yörelimlerini öncelikle belirleyen şeyin etnik kökenlerinin diğerlerine üstün olması anlamına geldiğinde “sağ”a, kavram öz Türkçeleştirilip “ulusalçılık” biçiminde söylendiğinde “sol”a atfediliyor. Sol hatta sosyalist dünya görüşlerinin, şuna ya da buna karşı, nasıl olupta “ulus”u (milletin sol söyleyişi) öncelediği, tarihten ya da ideolojilerin sözünden hareketle anlamak mümkün görünmüyor. Oysa kavramlar ayağı yere basmayan felsefi söylemin parçası değildir; kavramların toplumsal, tarihsel ve

yerel kökleri vardır ve bu gerçeklikler temelinde açıklanmalıdır.

Ulusalçılığın ortaya çıkışının kimi tarihsel köklerine kısaca değinmeye çalışacağız;

Sun Yat–Sen günümüzün üç büyük hareketinden bahsetmektedir. Bunlardan birinin ulusalçılık, diğerlerinin; demokrasi (siz kapitalizm diye okuyun) ve sosyalizm olduğudur.

Kapitalizm ortaya çıktığı günden itibaren işçi sınıfı ve toplumun diğer çalışanlarının sefalet içerisinde yaşamalarına neden olmuştur. Bu aynı zamanda bir toplumsal çöküntüyü de beraberinde getirmiştir. Sosyalizm, bu toplumsal çöküntünün giderilmesi ve yeni bir dünya düzeninin yaratılması mücadelesinden ortaya çıkmıştır. Ve yaklaşık 200 yıldır

kapitalizm ve sosyalizm arasında amansız bir mücadele sürmektedir.

Toplumları etkileyen bir diğer kavram ise milliyetçilik (ulusalcılık) tir. Fransız Devrimi'nden sonra dünyaya yayılan ulusalcılık, 1980'li yılların ortalarından itibaren yeniden canlanmıştır.

Tarihin en eski çağlarından beri sosyal varlık olarak toplu halde yaşayan insanın, bir topluluk biçiminde "millet/ulus" niteliğini alması 18. ve 19. yüzyılda gerçekleşmiştir. Özellikle Fransız Devrimi sonucu ortaya çıkan eşitlik, özgürlük, kardeşlik, dayanışma ve halk egemenliği gibi kavramlar, ulus ve ulusalcılığın 'çağdaş' bir biçimde ele alınmasını sağlamıştır. Ulus; bir topluluk oluşturma bilincine sahip, ortak bir kültürü paylaşan açıkça belirlenmiş bir toprak parçası üzerinde yaşayan, ortak bir geçmiş ve gelecek projesine sahip bir insan grubu olarak tanımlanabilir.

Ulusalcılık kavramı ise, ulus olmanın ya da ulus oluşturmalarının bilincidir. Başka bir tanımlama ile toplumların ulus öncesi oluşumlardan ulus olma aşamasına varma çabasının hem ürünü hem de ideolojik aracıdır. Ulusalcılık, ulus öncesi yapıların kendisini tasfiye ederek, yerine daha güncel gereksinmelere yanıt veren kurumların, daha ileri düzeyde yaşam ve yönetim biçimlerinin geçmesini hedef alarak doğmuştur. Bu çerçevede bakılırsa, ulusalcılık, ulus öncesi kurumlardan ulus oluşa yönelmenin önündeki engelleri aştığı ölçüde tarihsel açıdan ilerici bir niteliğe sahip-

Ulusalcılık kavramı ise, ulus olmanın ya da ulus oluşturmalarının bilincidir. Başka bir tanımlama ile toplumların ulus öncesi oluşumlardan ulus olma aşamasına varma çabasının hem ürünü hem de ideolojik aracıdır.

tir. Tersinden ulusalcılık kuramı tarihte geriye doğru bir adımdır. Ulusallık özgürlük ve refahı hedeflemez, ikisini de ulusa biçim vermek ve devleti önemli kılmak adına elzem zorunluluklara feda eder.

Ulus adı verilen toplumsal olgu, feodal düzenin bozulmasıyla ortaya çıkmıştır. Bilindiği gibi feodal düzen kırsal ve kentsel olmak üzere ikili bir yapı üzerine oturmuştu. Kırsal alanda feodal bey ve serf ilişkisi yoğun bir şekilde göze çarpmaktaydı. Bu düzende feodal beyin ve kilisenin toprakları üzerinde değer üreten unsur serf idi. Önceleri, serfi toprağında belirli günler çalıştıran ve "emek-rant" alan feodal bey, sonradan bu rantı serfe bırakmıştır. Bu gelişme sonucunda feodal bey, serfe bıraktığı topraktan "ürün-rant" almaya başlamıştır. Feodal düzenin son dönemlerinde para ekonomisinin ortaya çıkmasından sonra da feodal beyin aldığı bu rant, "para rantı"na dönüşmüştür. Bu süreç sonunda serf elinde daha fazla "değer" ve para tutabilmiştir. Bununla birlikte, bu dönemde nüfusun artması ve serfin üretimden daha çok pay alması üzerine toplumda talep artmıştır. Bu sosyo-ekonomik gelişme lonca sisteminin etkinliğini azaltmıştır. Toplumsal gereksinimleri karşılamak için daha fazla mal üretilmeye başlanmıştır. Bu fazla üretim kentler arasında ilişkilerin sınırlı ol-

duğu, seyahatin güçlkle yapılabildiği ve ticaretin sadece lüks maddelerle sınırlı bulunduğu "kendi kendine yeterli" kapalı ortaçağ ekonomisinde bir canlılık yaratmıştır. Feodal düzenin daha yoğun yaşandığı kırsal da ticaret yaygınlaşmıştır. Bunun doğal sonucu olarak serfler de kentlere kaçıp özgürleşmişlerdir. Yaşanan bu sosyal ve ekonomik değişimler toplumda yeni sınıfları oluşturmuştur. Bunlardan burjuvazi, pazara yönelik üretime yönelmiştir. Avrupa'da burjuvazinin ortaya çıkmasıyla feodal beylerin ve kilisenin nüfuzu azalmıştır. Ekonomik ve toplumsal yapıdaki bu değişim, Avrupa'da güçlü merkezi iktidarların kurulmasını sağlamıştır. Ticaret olanakları gelişmiş, ülkenin tüm bölgelerinde aynı yasaların uygulanmasına geçilmiş, belli surlar içinde olan pazar bütün ülkeyi içine alacak biçimde genişlemiştir. Kapalı ekonomiden ulusal pazar ekonomisine geçilmiştir. Para kullanımını yaygınlaştırmıştır. Ekonomik yaşama ağırlığını koyan burjuvazi, gücünü, maldan ve sermayeden almaya başlamıştır. 11. ve 12. yüzyıllarda krallıkların güçlenme sürecinin yarattığı pazar birliği, 16. yüzyılın sonunda "ulus"u oluşturan öğeleri ortaya çıkarmaya başlamıştır. Çünkü, yeni dönemde halkın ticaret yapabilmek için her şeyden önce ortak bir anlaşma aracı bulması gerekmiştir. Böylece, Ortaçağın belli dilleri (Latince gibi) önemini kaybetmiş ve bölgesel diller ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte, 16. yüzyıldaki dinsel alandaki reform hareketi Papalık'ın ve kilisenin etkinliğini iyice azaltmıştı. Her krallıkta "ulusal" mezhepler ve kiliseler türemiş-

tir. Bazı düşünürler de "Doğal Hukuk İlkeleri" adı altında mevcut düzeni sorgulamışlardır. Devlet, toplumsal sözleşme, ulusal egemenlik vb. kavramlar çerçevesinde burjuvazinin ekonomik ve siyasal yapısını güçlendirmeye çalışmışlardır. Bunlardan biri olan John Locke ulusal egemenlik kavramına, devletin kapitalist düzeninin alt yapısını oluşturma ve üretimin güvence altına alınma anlamını da yüklemiştir. Buna göre, devlet, mülkiyet hakkını koruyacak ve müdahale etmeyecekti. Devlet, yalnızca, toplumsal üretim sürecini engelleyecek risklerin ortadan kaldırılması görevini yerine getirecekti. Fransız Devrimi'nden önce J. J. Rousseau da genel irade kavramını geliştirmiştir. Buna göre, devlet iktidarının bütünüyle ortaya çıkabilmesi için vatandaşların elindeki iktidar gücünü bir araya getirmek zorunluluğu vardır. Bir karar almak söz konusu olunca bütün halkı toplamak ve halkın her birinin açıkladığı iradelerin toplamını alarak genel iradeyi bulmak gerekiyor. Rousseau'nun bu yorumu; çağdaş "ulus" kavramının oluşmasında ve "ulus-devlet" yapılarının ortaya çıkmasında büyük katkısı olmuştur. Kuşkusuz, Fransız Devrimi sırasında Emmanuel Sieyes'in "Üçüncü Kuvvet Nedir?" sorusunu sorması ve buna "her şeydir" yanıtını vermesi "ulus" unsurunun tanımlanmasında etkili olmuştur. Böylece, "her şey" olan üçüncü kuvvet "ulus"la aynı anlama gelmiştir.

Bu siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel değişimler aynı topraklar üzerinde yaşayan insanların birbirleriyle daha fazla ilişkiye girmelerine neden ol-

Üretim ve bölüşümün ulusal düzeyde yaygınlaşması ve ulusallaşması, ekonomik birim olarak tüm ulusun alınması, emeğin, sermayenin ve pazarın etkinliğinin o döneme kadar görülmemiş bir büyüklüğe ulaşması, üretici güçlere büyük bir dinamizm kazandırmıştır.

muştur. Hatta, insanlar aynı gruba üye olmanın bilincine varmışlardır. Giderek ortak dil, ulusal din, ortak ülkü, ulusal karakter ve değerler üretmeye başlamışlardır. Böylece, 18. yüzyılda çağdaş anlamda "ulus" ortaya çıkmıştır.

Ulusalculuğun ortaya çıkması

Ulusalculuğun tarih sahnesine çıkmasında Avrupa toplumlarının pre-kapitalist bir ekonomiden, kapitalist bir düzene geçmesi etkili olmuştur. Nitekim, bu tarihsel atılımda ulusalculuk, dağınık ekonomik grupların, toplumsal birimlerin ortak bir ulusal karar merkezinde toplanmasını benimsemiştir.

Üretim ve bölüşümün ulusal düzeyde yaygınlaşması ve ulusallaşması, ekonomik birim olarak tüm ulusun alınması, emeğin, sermayenin ve pazarın etkinliğinin o döneme kadar görülmemiş bir büyüklüğe ulaşması, üretici güçlere büyük bir dinamizm kazandırmıştır. Bu hareketliliğin gerçekleşmesini ideolojik planda savunan ulusalculuk, coğrafi ve siyasal engellerle bölünmüş bir nüfusu hem yatay olarak hem de dikey olarak tek bir otorite altında bütünleştirmeyi hedeflemiştir. Bu bağlamda, bireyler ve gruplar ulusal birliğe çağırılmıştır. Savunulan ulusal birlik, birbirine benzemeyen birimlerin organik dayanışmasından güç alan, dinamik bir ekonomik ya-

pı üzerine inşa edilmeye çalışılmıştır. Bu ekonomik yapı da bilime, yeni buluşlara, yaratıcılığa açık, kazanmaya ve başarıya dayalı bir toplum felsefesini beraber getirmiştir. Bu süreçten sonra, bireylerin bağılıkları; yerel güçlere ve kilisenin kutsallık atfedilen gücüne değil, ulusun tümüne bağıllık biçimine dönüşmüştür.

"Tanrısal egemenlik" anlayışı ve ayrıcalıklı ilişkiler ortadan kalkınca, mutlak monarşiler, aristokrasi ve kilise birer siyasal güç olmaktan çıkmışlardır. Bu tarihsel dinamizm içinde Rönesans ve Reform hareketleri; düşüncenin özgürleşmesini, insanın bağımsızlaşmasını, siyasal iktidarın dünyevileşmesini ve bireylerin tüm faaliyetlerinde "akıl"a başvurmasını getirmiştir. Burjuvazi sınıfı, bu özgürleşmeyi ve atılımı yaratan güç olarak, siyasal iktidara ortak olmayı, liberalizmi, laikliği, temsili siyaseti ve eşitliği savunmuştur. Bunun doğal sonucu olarak ulusalculuk burjuvazinin savunduğu görüşlerden biri olmuştur.

Ulusalculuk, bu tarihsel zorunluluk ve gelişmelerden sonra, 18. yüzyılda Fransız Devrimi sırasında savunulan düşünceler sayesinde ortaya çıkmıştır. Nitekim eşitlik, özgürlük, kardeşlik, dayanışma ve ulus egemenliği kavramları ulusalculuğun tarih sahnesine çıkmasında temel rolü oynamıştır. Bu devrimleri yapanlara göre, "egemenlik ulusa ait ise", siyasal otorite ulusu temsil edenlerce kullanılması gerekiyordu. Bir başka deyişle, ulusalculuk, toplumsal otoritenin mistik, dinsel ve kısmi güçlerin elinden alınıp, ulustan kaynakla-

nan meşruiyete (yasallığa) dayandırılmasını sağlamıştır. Fransız Devrimi sonucu şekillenen ve ulusalcılıkla bağlantılı olan yurttaş kavramı da belirli bir ülkede, belirli siyasal kurumlar içinde yaşayan bireyleri tanımlamak üzere kullanılmıştır. Bu tarihten sonra sınırlar her zamankinden daha önemli hale gelmiştir. Ulus-devlet bireylerin kendi hak ve görevlerini yerine getirebilecekleri bir kurum olmuştur. 18. yüzyılın sonunda ve 19. yüzyılın başlarında ulusalcılık, belli bir toprak parçasına, ortak dile, ideallere, değerlere ve geleneklere bağlanma biçiminde algılanmıştır. Bu duygu, aynı zamanda bir grubu, diğer gruplardan "farklı" kılan semboller (bayrak, marş gibi) ile özdeşleşmeyi gündeme getirmiştir. Bütün bu işaretlere bağlanmak bir kimlik yaratmıştır. Bu kimliğe yönelme, dün olduğu gibi bugün de halkı harekete geçirme gücüne sahiptir.

Ulusalcılığın etkin bir siyasal akım olarak ortaya çıkmasından sonra gerçekleştirmek istediği amaçları şöyle sıralayabiliriz:

1. Kendine özgü bir kimliği olan ulus inşa etmek
2. Ulusal ekonomiyi yaratmak
3. Ulusal yönetim organı yaratmak (ulusal devlet örgütünü her türlü birey, yöre ve grup üzerinde egemen kılmak)
4. Ulusal bir kültür yaratmak

Fransız Devrimi'nden sonra bu amaçları gerçekleştirmeye çalışan ulusalcılık, ilerici bir niteliğe sahipti. Bilindiği gibi devrim sırasında İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi kabul

18.yy sonunda ve 19.yy başlarında ulusalcılık, toprak parçasına, ortak dile, ideallere, değerlere ve geleneklere bağlanma biçiminde algılanmıştır. Bu duygu, aynı zamanda bir grubu, diğer gruplardan "farklı" kılan semboller ile özdeşleşmeyi gündeme getirmiştir.

edilmişti. Ulusalcı anlayış ve liberalizm, feodalizme ve kiliseye karşı birlikte mücadele etmişlerdi. Devrim sırasındaki ulusalcılar, amaçlarının özgürlük için zulme karşı mücadele olduğunu vurgulamışlardır. Böylece, ulusalcılar yurtsever bir özelliğe sahip olmuşlardır. Daha da önemlisi feodalizm altında acı çeken insanların özgürlüklerine kavuşmalarına ve onların bir ulus olarak kendi kendilerini yönetmelerine yardımcı olmayı görev olarak görmüşlerdir. Tüm bunların sonucu olarak, daha sonraki dönemlerde ulusun serf determinasyon (kendi kendine yönetme hakkı), devrimin temel dış politika ilkesi olmuştur.

Konuya ilgi duyan bazı düşünürler, ulus olmak için hangi nesnel kriterlerin bulunması gerektiği ya da belirli grupların "milletleşirken" belirli grupların neden "milletleşemediği" konusunda çeşitli görüşler ileri sürmüşlerdir. Bunlar, genellikle dil veya etnik köken gibi tek bir kriterle dayandırıldığı gibi dil, ortak toprak parçası, ortak tarih, kültürel özellikler gibi kriterler kümesine de dayandırılmaktadır. Bu bağlamda, çoğu düşünür, ulus ve ulusalcılık kavramlarını modern olgular olarak değerlendirmektedir. Ernest Gallner'e göre, ulus ne istençli olarak ne de "Alman romantik milliyetçiliği" ile tanımlanabilir. Ortak bilinç ancak, ulusal bir kimliğin varlığına

karşılık gelmektedir. Ulusları meydana getiren şey ise, uluslaşmanın kendisidir. Gallner'in burada işaret etmek istediği nokta, ulusalcılık; ancak, kaynağı, yöntemi ve meşruluğu ne olursa olsun mevcut tarihi koşullar içinde bir ulus çıkarma "yeteneği" gösterebilmişse ulusun yaratılabileceğidir. Yani, ulusla ilgili faktörlerin ulusu oluşturacak şekilde düzenlenmesi, bir araya getirilmesi, toplumsal güç ve ilişkilerin sonuç yaratacak şekilde kanalize edilmesiyle bu gelişmenin olanaklı olabileceğidir. Gallner, ulusun oluşumunda ulusalcılığın rolünü şöyle ifade etmektedir: "*İnsanları sınıflandırmanın doğal, Tanrı vergisi bir yolu olarak, için ama uzun süre gecikmiş bir siyasal gelecek olarak uluslar, bir söylemden ibarettir; bazen önceden varolan kültürleri alan ve bunları uluslara çeviren ulusalcılık, bazen ulusları icat eder ve genellikle önceden var olan kültürleri yok eder; iyi de olsa kötü de olsa bu bir gerçekliktir*". Gallner, bu gelişmenin de sanayi toplumunun ortaya çıkmasıyla olanaklı olduğunu öne sürmektedir.

Bir başkası; Benedict Anderson, "ulus olma"nın ve ulusalcılığın toplumsal ve kültürel ürünler olduğunu savunmaktadır. Diğer bir deyimle ulus, toplumsal olarak bir işbirliği sonucu ortaya çıkmıştır. Anderson'a göre, "*ulus, tahayyül edilen bir siyasal topluluktur. Çünkü, üyeler hiçbir zaman kendi toplumlarının tüm üyelerini bilemezler, onlarla yüz yüze gelemezler. Bununla birlikte her birinin düşüncesinde kendileriyle ortak yanları olan ve ayrı inancı paylaşan insanların ve toplumun hayali mevcuttur*".

Anderson, insan gruplarının bu birikime, bu anlayışa 18. yüzyılın sonlarında ulaştığı inancındadır.

Modern döneme damgasını vuran Karl Marx ve F. Engels, ulusların oluşumunu burjuvazinin gelişim sürecinin bir parçası olarak değerlendirmiştir. Marx, "ulusalcılığı bir burjuva ideolojisi" olarak değerlendirir. Ona göre "ulusalcılık" bir aldatmacadır. Marx, Komünist Manifesto'da şöyle yazmaktadır ; "İşçilerin ülkesi yoktur... Halklar arasındaki ulusal farklılıklar ve çelişkiler gündeliktir ve giderek daha çok gözden kaybolacaktır." Yine Marx, "işçinin ulusu ne Fransız, ne İngiliz, ne Alman'dır, onun ulusu iştir, özgür köleliktir, kendisini satmaktır. Onun hükümeti ne Fransız, ne İngiliz, ne Alman'dır, onun hükümeti sermayedir. Onun soluduğu hava ne Fransız, ne Alman, ne de İngiliz'dir, onun soluduğu hava fabrika havasıdır. Ona ait olan topraklar ne Fransız, ne İngiliz, ne de Alman'dır, o toprağın birkaç metre altında yatmaktadır." Engels ise Mazzini'ni ile yaptığı tartışmada ; "Enternasyonal hiçbir ülkeyi tanımaz; o birliği hedefler, ayrılmayı değil. Ulusallık çıkarlarına karşı çıkar. Çünkü ulusallık halkları haklardan ayırmak ister ve zalimlerce önyargı ve çelişkiler yaratmak için kullanılır" tesbitini yapar.

Marx, diğer işçi sınıfı partileri ile kıyaslandığında komünistlerin ayırt edici özelliğini, "değişik ülkelerin proleterlerinin ulusal mücadelelerinde komünistler her tür ulusallıktan bağımsız olarak, tüm proletaryanın ortak çıkarına işaret eder ve bu çıkarları öne çıkarırlar"

Ulus düşüncesini savunanlar çeşitli düzeylerde politik kampanyalar düzenlerler. Amaç, ulusalcılığa kültürel destek sağlamak, sosyolojik aidiyetten politik bir program çıkartmak, ilgili topluluğu ortak hedefler etrafında toplayarak siyasal aidiyete geçmektir.

diye ifade etmektedir.

Son bir şey Marx; ulusal bağlılık da içinde her türlü grup bağlılıklarını mahkum eder; ona göre yurtseverlik yabancılığın özel bir biçimidir.

E. J. Hobsbawm'a göre ulusalcılık hangi tarihsel aşamalardan geçerek oluşmuştur? Belli bir ulusun kendi devletini kurmak ya da varolan bir ulusun devletini savunulmasını öngören ulusalcılık konusunda da farklı teoriler öne sürülmektedir. Bunlardan biri olan ünlü tarihçi E. J. Hobsbawm, ulusalcılığın temelde üç tarihi süreçte gerçekleştiğini belirtmiştir. Ona göre, kavram başlangıçta kültürel, edebi folklorik bir içeriğe sahip olmuştur. Bu aşamada dernekler gibi yarı siyasal kuruluşlar oluşurlar ve bu derneklerin daha çok tarihe yönelik bir ilgi ve ulusalcı eksende bir tarih yorumu ortaya koyarlar. (TC'nin ilk kuruluş yıllarında hatta 1960'lara kadar Halkevleri bu işlevi görmüştür.) İkinci aşamada, ulus düşüncesini savunanlar çeşitli düzeylerde politik kampanyalar düzenlerler. Amaç, ulusalcılığa kültürel destek sağlamak, sosyolojik aidiyetten politik bir program çıkartmak, ilgili topluluğu ortak hedefler etrafında toplayarak siyasal aidiyete geçmektir. Son aşama olan üçüncü aşamada da bu kitlesel destek elde edilir ve siyasal toplum içinde beliren iktidara et-

kin bir şekilde katılım sağlanır. Hobsbawm, bunlara rağmen, dünyada gelişen ulusalcı hareketlerin aynı süreçlerden geçemeyeceğini de ifade etmektedir.

Ulus-devletin ortaya çıkması

Siyasal toplumun oluşumundan itibaren sürekli "egemen bir üst otorite" varolmuştur. Üst otoritenin niteliğine yönelik iki temel ayrım yapılabilir. Birincisi, geçiciliğin etkin olduğu "klan, kabile" gibi yapılarda otoritenin şahsiliğidir. Ancak, yerleşik düzene geçildikten sonra nüfusun artması, işbölümü ve uzmanlığın gelişmesinden dolayı otorite kurumlaşmaktadır. Otorite kişilerden bağımsız bir kurallar ve kurumlar bütünü olarak ortaya çıkmaktadır. İkincisi ise siyasal otoritenin meşruiyet kaynağı ile ilgilidir. Fransız Devrimi'nden önce kişi ve kurumlar yönetme hakkını, halk da itaat etme görevini, yüce, kutsal bir unsurdan aldıklarına inanmışlardır. Batı siyasal düşünceler tarihinde egemenin meşruiyetini halktan aldığı fikrinin açıkça işlendiği ilk eserlerden biri Thomas Hobbes'un "Leviathan" adlı eseridir. Hobbes'a göre halk, egemene, bir toplumsal sözleşme ile doğal haklarını devreder. Bu hakları devrettikten sonra da bir daha egemene karşı ileri süremez. Fakat egemenliğin kaynağı konusundaki en önemli değişiklik, J. J. Rousseau'nun görüşlerinde ortaya çıkmıştır. Bilindiği gibi Rousseau, halkın tebaalıktan yurttaşlığa geçmesini ve yönetimde meşruiyet kaynağı olması gerektiğini öne sürmüştür. Bu anlayış, Fransız Devrimi'nde uygulamaya sokulmuştur.

Bu bağlamda, Fransız Dev-

rimi sonucu etkin bir şekilde ortaya çıkan ulusalcılık, ulus ve devleti birbirine bağlamanın yollarını araştırmıştır. Bunun için ulusu siyasallaştırmanın yanı sıra kültürel ve siyasi değerleri birleştirerek bir ulus-devlet projesi yaratmaya çaba göstermiştir. Nitekim 19. yüzyılın başlarından itibaren ulus-devletler tarih sahnesine çıkmıştır. Ernest Gellner, ulusalcılıkla ulus-devlet ilişkisini, "ulusalcılık temelde, siyasal birim ile ulusal birimin çakışmalarını öngören siyasal ilkedir" şeklinde açıklamaktadır. Şüphesiz, ulusalcılık, etnik ya da kültürel ekseninde bir araya gelmiş türdeş bir halk istemektedir. Bunu da ulus-devlet aracılığıyla gerçekleştirmeyi öngörmüştür. Ernest Gellner'de, Ulusalcılığın tahayyülünde devlet, sadece toplumsal ilişkileri düzenlemekte teknik bir zorunluluk olmayıp, bundan daha da önemlisi, modernleşmeyi gerçekleştirecek bir organizasyon olmasıdır. Nitekim, Gellner'e göre, "sanayileşme ve onunla birlikte cereyan eden karmaşık işbölümünün talepleri tarafından harekete geçirilen merkezileşme süreçleri" kaçınılmaz olarak ulus-devletleri doğurmuştur. Sanayileşme sürecinde kırsal toplumsal örgütlenme biçimini kökten değiştirecek ve yeni ilişkiler biçimlerini oluşturacak merkezi bir güce ihtiyaç vardır. Adı devlet olan bu merkezi güç, ortak bir dil ve ortak eğitimle homojen bir toplumsal ilişkiler ortamı oluşturmak zorundadır. Bu talep kaçınılmaz olarak "siyasal birim ile kültür arasındaki ilişkide derin bir

Ulus-devlet çağında geleceğe dönük bir proje olması anlamında gerekli, işlevli bir şey olabilecek milliyetçilik, bugün sermayenin küreselleştirmesini kabul eden sol, sosyalist ve devrimci gruplar açısından bile "ulusalcılık" etiketiyle bir bağımsızlık projesi olarak sunuluyor.

uyarlama yapmayı" gerektirir. Dolayısıyla her kültürün karşılığı olan ulus, kendi devletine ulaşır. 19. yüzyılda, ulus-devletin bir siyasal birim olarak ortaya çıkması, yalnızca Avrupa'da değil, dünyanın diğer bölgelerinde de bir model olarak benimsenmiştir.

Buraya kadar genel bir çerçeve çizmeye çalıştık. Türkiye cephesine dönecek olursak, yazının girişinde belirttik. Son yıllarda Türkiye sol, sosyalist ve devrimci hareketinde ciddi anlamda bir ulusalcılığa kayma söz konusu. Bu daha çok Kürt hareketi ve AB süreciyle gündeme gelmiştir. AB sürecinde ve benzeri gelişmelerde toplumdaki tepkileri örgütlemek adına sol, sosyalist ve devrimci hareket ulusal/milliyetçi argümanlara sarılmıştır. AB ülkeleri karşısında ulusal onur vb. kavramlarda olduğu gibi. Kendi yetmezliklerinden çıkışın yolu olarak burayı görmüştür. Kendisini buradan kurtarmaya başlamıştır. Oysa bu coğrafyada yaşayan halklar için tehlikeli bir süreçtir. Kemalist ideolojinin etkisinden bir türlü kurtulamayan sol, sosyalist ve devrimci hareket yeniden deyim uygunsa 60'lardaki gibi ulusalcılığı/milliyetçiliği keşfetmiştir.

Kürt halkına karşı onlarca

yıldır sürdürülen baskı, asimilasyon vb. politikalarla birlikte kirli savaş bugün başka bir boyuta taşınmıştır. Bu halklar arasında ciddi yarılmayı da gündeme getiren linç kültürüdür. Linç kültürü ile özünde halklar arasındaki karşılıklı dayanışma yok edilmektedir. Ve kimi sol, sosyalist ve devrimci hareketler ise ulusallık adı altında buna hizmet etmektedirler. Oysa ulusal sol politikalar yukarıda da değinmeye çalıştık emekçilere değil, sermaye ve emperyalizme hizmet eder. Diğer taraftan ulusalcılık siyasal bir ilke olarak ulus ve devletin birbiriyle uyumlu olması gerektiğini öngörür. Ve ulusalcı ideolojiler genellikle ulusun gelişmesini teşvik eder, onu değerli bir şey olarak sunar. Kendi dışındaki ulusları ve ulusal azınlıkları ise yok sayar ve düşman ilan eder. Tıpkı bu coğrafyada olduğu gibi. En acısı bunu kendisine sol, sosyalist ve devrimci diyenlerin bunu bilerek ulusalcılığa sarılmalarıdır.

Sonuç olarak; ulus-devlet çağında geleceğe dönük bir proje olması anlamında gerekli, işlevli bir şey olabilecek milliyetçilik, bugün sermayenin küreselleştirmesini kabul eden sol, sosyalist ve devrimci gruplar açısından bile "ulusalcılık" etiketiyle bir bağımsızlık projesi olarak sunuluyor. Oysa sormak gerekiyor; özgürleşmek ve yeni bir dünya kurmak için yola çıktığını iddia edenler ve buna ihtiyaç olduğunu söyleyenler ne zamandır kendilerini "ulus-devlet" içinde ifade ediyorlar.?

İlerlemenin ve genişlemenin bedeli

✍️ Munzur Gülapuşağı

İlk olarak ulusal sorunun varlığı Avrupa zemininde tartışıldı. Sorun daha çok Avrupa'da kapitalist üretimin gelişmesiyle ilgili bir mesele olarak ele alındı. Bu meselenin varlığıyla kapitalist genişleme arasındaki gerilim Avrupa'yı bu sorunu görmeye zorladı. Uzunca yıllar uluslar meselesi bu bağlamda tartışıldı. Çünkü, Avusturya-Macaristan imparatorluğu, Çarlık Rusya'sı ve Osmanlı İmparatorluğu batı kapitalizminin gelişimini etkileyen, engelleyen ve direnç gösteren ve geleneksel yapıların, statükoların sürdürülmesinde önemli bir mukavemet gösteriyordu. Burada sorun kapitalist gelişmeye direnç gösteren imparatorlukların egemenliği altında yaşayan ulusların ve coğrafyaların kapitalist gelişmenin içine çekilmeleri. Öncelikle kapitalist gelişmeyle ulusal sorun arasındaki ilişkiyi görmemiz gerekiyor. 1800'lü yılların son çeyreğiyle birlikte büyüme krizleri yaşayan kapitalizm, krizi aşabilmek ve yeni pazarlar yaratmak için Asya, Afrika ve Ameri-

ka'nın yeniden sömürgeleştirilmesiyle ulusal sorun sömürgeleşme sorunu haline geldi.

Kapitalizmin emperyalist karakter kazanmasıyla birlikte yeryüzünün sömürgeleştirilmesi, işgal ve ilhak edilmesi insanın insanla, ulusların uluslarla, devletlerin devletlerle, devletlerin ezilen, ilhak ve işgal edilen uluslarla ilişkilerine yeni boyutlar getirdi. İmparatorluklar meselesi olarak görülen uluslar meselesi artık sömürgeleşmiş uluslar meselesiydi.

Kapitalist gelişmeyle uluslar sorunu arasında belli bir korelasyonun varlığı önemli oranda kabul görmekte. Kapitalizmle ulus arasındaki diyalektiği kavramadan, bilince çıkarmadan dünya meselelerini anlamak imkansızdır. Ulus ve ulus-devlet ezeli ve ebedi bir olgu değil; ulus, kapitalist mülküyetçi uygarlığın belli bir döneminde ortaya çıkmış kurgusal bir şeydir. Fakat bu yapaylık yüzlerce yıldır insan ilişkilerine, insan

bilincine hükmediyor. Ve hükmetmeye devam ediyor. Bu anlamda ulus sorununu salt bir devlet sorunu olarak görmek çözüm olmuyor. Ulusal sorunu toprak, ırk, ortak ülkü ve devlet sorunu olarak görmek bir kapitalist mantıktır; sömürgeleşme sorunuyla birlikte ulusların kendi kaderini tayin hakkı ile devlet olma hakkı fiili bir durumdu, ulusal sorunun çözümü değildi. Çözüm, önemli oranda kapitalist mülküyetçi uygarlıktan kurtulmaya bağlıdır. Neden?

Çözümdeki zorluk önemli oranda sorunun ortaya çıktığı tarihsel koşullarda düğümleniyor. Bugün uluslarla ve ulus-devletlerle özdeşleşmiş coğrafyalar, diller, ırklar kapitalist üretimden önceleride vardı fakat ulusal sorun yokturdu. Tarihte fetih ve işgal girişimleri hep oldu fakat işgaller uluslar diye bir sorun yaratmadı.

Pre-kapitalist toplumlarda büyüme sıfırdı. Bu toplumlarda üretimin amacı öncelikle kulla-

nım içindi. Bir kısım üretilen mallar mübadele ve ticaret için yapılmakla birlikte genel canıyı değiştiren boyutlarda ve amaçta değildi. Kapitalist üretim mülk sahiplerini ve üreticileri kullanım amacından öte pazar için üretmeye zorlar; pazar için ürettikleri oranda kar elde etmiş olurlar. Pazarı yöneten "görünmez el" mülk sahiplerini ve üreticileri rekabete zorlar. İnsanı bütün geleneksel bağlarından koparır; toplulukların kendine yeterlilik gösteren geleneksel ilişkilerini ve kurumlarını yıkar; insanın sahip olduğu her değeri ticarileştirir; artık her şey pazarda belirlenir.

Pre-kapitalist toplumlarda gerek mülk sahipleri, iktidar sahipleri gerekse artı-değeri ürettenler ürettiklerini gündelik ihtiyaçları ve zevkleri için harcarlardı. Kapitalist toplumlarda ise insanlar sahip olduklarını koruyabilmek için büyümek, genişlemek, yayılmak durumundadır. Örneğin bir aristokrat kazancının tümünü kendisi için kullanır ya da harcar. Bir kapitalist ise kazancının bir kısmını kendisi için kullanırken önemli bir kısmını da pazarda rekabet edebilmek için yeniden yatırıma dönüştürmek zorundadır. Buradaki zorunluluk insan ilişkilerini, siyasal ilişkileri, insanın ruhsal ve zihinsel süreçlerini önemli oranda belirleyen bir hüviyet kazanmıştır. Rekabet koşullarında şekil kazanan toplum sürekli büyümeye (adeta) yazgılıdır.

Sürekli büyüme sendromu ulus-devletin sınırlarını zorladıkça bu rekabet ortamında kazançlı olanlarla zarar görenler arasındaki gerilimde artar. Ülke öyle bir noktaya gelmiş olur ki ülkenin her yerinde lüzum-

Sermaye ekonomik olarak genişledikçe mal, sermaye ve işgücü sınırların ötesine gitmek zorunda kaldı ve kendi çelişkilerini de tüm yeryüzüne taşıdı. Bu yeryüzünün gerek askeri, gerek siyasi, gerekse ekonomik olarak yeniden işgalini getirdi.

mundan fazla mal, sermaye ve işgücü sınırları zorlar. Lüzumsuz sermaye, mal ve işgücü kapitalizmi emperyalist olmaya zorlar. İşte Avrupa'da ulusal sorun tam da bu zeminde ortaya çıktı. İmparatorlukların ve geleneksel pre-kapitalist yapıların varlığı sermayenin genişlemesini sınırladıkları için sorun oluyordular.

Sermaye ekonomik olarak genişledikçe mal, sermaye ve işgücü sınırların ötesine gitmek zorunda kaldı ve kendi çelişkilerini de tüm yeryüzüne taşıdı. Bu yeryüzünün gerek askeri, gerek siyasi, gerekse ekonomik olarak yeniden işgalini getirdi. Bu da ulusal sorunu, Avrupa'da imparatorluklar sorunu olmaktan çıkarıp dünyasal bir boyut kazandırdı.

Pre-kapitalist toplumlarda işgal vardı; fakat bir ulusal sorundan ya da dil sorunundan bahsetmek mümkün değildi. Köleci ve feodal imparatorluklarda işgal, vergi almak için yapıldı; en fazla kendi dinini egemen haline getirirdi. Emperyalist kapitalist sömürgecilik gerek nitelik olarak gerekse nicelik olarak köleci ve feodal imparatorlukların işgalinden farklıdır. Burada kapitalist işgalin özünü kavramadan ulusal sorunu anlamak mümkün değildir. Çünkü emperyalist kapitalist sömürgeleştirme sömürgeleştirdiği coğrafyada, nesnel

ve öznel bütün değerleri aşırı oranda kötürümleştirir, kendisi olma sürecini onarılmayacak şekilde bozar, sömürgeleştirdiği toplumun tarih yapma hakkını elinden alır, o toplumu ihtiyaçlarının payandası haline getirir ve kendi tarihsel gelişimine ekler.

Kapitalist emperyalizm sadece sömürgeleştirdiği toplumların nesnel ve öznel süreçlerine müdahale etmekle kalmaz. Kendi yurttaşlarının da nesnel ve öznel durumuna müdahale eder; sömürgeleştirme sürecine kendi yurttaşlarını da ortak eder. Sömürgeci kapitalizm fazla sermayeyi, fazla malı ihraç ettiği gibi lüzumundan fazla işgücünü de sömürgeleştirdiği toplumlara ihraç eder.

Anavatanda yaşayan sınıflar, kadınlar, çocuklar, yaşlılar bir noktadan sonra sömürge ve yarı sömürge halkların artık-değeriyle yaşayan ülkeler haline gelir. Artık bu emperyalist ülkelerin insanları milli menfaatlerinin sınırlarını uzak sömürge ülkelerde görmeye başlar. Bu ülkelerin işçi sınıfıda sonuçta sömürgelelerdeki artık-değerden, sömürüden pay alır. Bu durum işçi sınıfının sınıf bilincinin oluşum sürecinde önemli bir rol oynar.

Anavatanda sömürgelelerin ortaya çıkardığı artığın paylaşılmasında devlet önemli bir rol oynamakta. Kapitalist devlet aynı zamanda sömürgeleştirme sürecine bütün yurttaşları ortak eder. Çünkü devlet ulusal sınırlar içinde değişik toplumsal kesimlerin çıkarlarından kaynaklı gerginlikleri yönetme becerisini gösterdiği gibi devletler ve uluslar arasındaki re-

kabette de kendi arasındaki rekabette de kendi sermayesinin çıkarlarını gözetir. Sermayenin beynelminel çıkarları anavanda yaşayan herkesin çıkarlarıdır; eşitsiz mübadelenin avantajlarından daha fazla yararlanmak için bütün bir ülke devletlerini güçlendirmeye çabalar.

Kapitalist emperyalist sistem kendi içinde kutuplar yarattığı gibi uluslararası düzlemde de kutuplar yaratır; dünyasal kutuplaşmaya kendi emekçi sınıf ve unsurlarını da ortak eder. Burada oluşmuş olan ortaklığın tutkalı ulusçuluk ve ulusal menfaatler oluyor.

Ulusun son noktada varabileceği nokta bir çıkar topluluğu olması. Bu çıkar ekseninde bütün bir ulusun ya da bu ekseninde şekillenen, toplaşan grubun ruhi şekillenmesi sağlanır.

Tarihsel olarak ulus İngiltere ve Fransa'da yurttaşlık hakları çerçevesinde şekillenen ulus ve ulusçuluk özgürlükçü ve demokratik öğeler taşıyordu. Zamanla dışta başka halkların sömürgeleştirilmesiyle içte sınıfların varlığıyla yüzleştikçe özgürlükçü ve demokratik olma iddiasını yitirdi. Ulusçuluk akımının Avrupa'da yaygınlaşmasıyla ulusçuluk devlet olma süreciyle özdeşleşti. Özellikle imparatorlukların egemenliğinde yaşayan uluslarda ve Alman, Sırp ulusçuluğunda milliyetçilik devlet kurma şeklinde tezahür etti. Nihayetinde ulusçulukla yurttaşlık hakları arasında tarihsel bir paralellik varsa da ulusçuluğun bilinç altında devlet ve büyük olma arzusu vardı. Ulusçuluğun bilinç altındaki devlet olma fikri, ulusçuluğun demokratik ve öz-

Kapitalist emperyalist sistem kendi içinde kutuplar yarattığı gibi uluslararası düzlemde de kutuplar yaratır; dünyasal kutuplaşmaya kendi emekçi sınıf ve unsurlarını da ortak eder. Burada oluşmuş olan ortaklığın tutkalı ulusçuluk ve ulusal menfaatler oluyor.

gürlükçü bir düşünce olmasını engellemiştir. İçte hükmedici ve dışlayıcı bir karakter taşıyan ulusçuluk, dışta ise emperyalist hevesler taşımakta. İçte ve dışta sürekli kendisini tehdit altında gören ve tüm ulusa kuşatılmışlık psikolojisini yaşatan ulusçuluk ve ulus paradigması sürekli kasılmayı ve katılaşmayı gerektirmiştir.

Bütün milletlerin gönlünde bir Ararat ateşi vardır. Ulus paradigması insanların zihnine ve bilinçaltına adeta bir tarih kazır. Tarihsel olarak kurgulanmış sınırlar ve hayaller oluşturulur ve bu uzak sınırlara varmak düşü milleti saldırgan yapan bir ütopya olur. Bu anlamda zihni ve ruhu ulusal mitlerle şekillenmiş bir toplumun demokratik olması ve öteki olana adil davranması nasıl mümkün olabilir?

Tarihsel olarak, ulusçulukla yurttaşlık hakları arasında belli bir paralellik olmakla birlikte çelişkili bir süreci de içermekte. Son tahlilde bir çıkar eksenine olan ulus paradigması türdeş ve homojen bir toplum yaratmayı amaçlar. Büyük oranda ulusun açmazı ve kötülüğünde bu zeminden kaynaklanır. Bu anlamda bütün ulusçuluklarda ırkçı, şövenist, jenositçi, etnositçi, inkarcı ve imhacı mev-

humlar vardır. Amerika Birleşik Devletleri (ABD) bir bağımsızlık savaşının ardından, insan hakları tarihinde önemli bir yeri olan bağımsızlık bildirgesinin ardından kuruldu. Eşitlik ve özgürlük ilkelerinden doğan bir devlet, yurttaşlarının önemli bir yekûnuna her türlü kötülüğü yaptı. ABD'de yaşayan ırk üzerine, Amerikan ulusu inşa etme projesi ulusçuluğun bütün kötülüklerini kendisinde barındırıyordu.

Bu noktada insanlık yaşadığı tecrübeleri sorgulamak zorunda. Ulusların, dillerin, inançların haklarını ve özgürlüklerini savunmak, bu uğurda mücadele etmekle söz konusu olan çıkar ekseninde siyaset yapmak ayrı şeylerdir. Bu anlamda sosyalistlerin söylemi, ulusun ya da ulus-devletin sınırları içinde kaldığı sürece, sonuçta ulusalcılığa ya da ulus-devlete biat eder. Zaman zaman işçiler, diğer çalışanlar ve toplumsal mağdurlar gündelik meselelerde ulus-devlete direnebilir. Burada direnme ulus-devletin dahilinde kaldığı müddetçe, direnenler egemen unsurdan ve çoğunluktan kopmuş olmaz. Bunu belki de en güzel, işçi hareketinin en gelişmiş olduğu Avrupa ülkelerinde görmek mümkün. Avrupa'da işçiler onlarca yıl sermayeye ve devlet şirketine karşı mücadele ettikten sonra, büyük bedeller ödedikten sonra devletin emperyalist hevesleri için cephelelere koşması bu düşüncemi doğrulayan bir örnek. Çünkü hala eril değerlerle düşünüyoruz, feodal ölçülerle davranıyoruz ve hala sınırları güvenliğimizin ve çıkarlarımızın teminatı olarak görüyoruz.

Çeçenya sorunu

Yeldar Barış Kalkan

Çeçenya; Kuzey Kafkasya'nın güneydoğusunda, Kafkas sıradağlarının kuzey eteklerinde yer alır. Kuzeyde Rusya Federasyonu'nun Stavropol Eyaleti, kuzeydoğu ve doğuda Dağıstan Cumhuriyeti ve güneyde Gürcüstan Cumhuriyeti ile çevrilmiştir. Başkenti Grozni'dir. Ülkenin diğer önemli şehirleri; Gudermes, Urus-Martan, Şali, Budenovsk, Vedeno ve Argun'dur. Yüzölçümü 17300 km olan ülkenin nüfusu 1995 yılı nüfus sayımlarına göre 1.300.000'dir.¹

Çeçenya ekonomisi büyük ölçüde petrol üretimi ve işlenmesi ile petro-kimya sanayisine dayalıdır. Ülkede ilk ticari petrol üretimi 1893 yılında Grozni'nin kuzeybatısındaki Starogrozenskiy havzasında başlamıştı. Çeçenya, Sovyetler Birliği'nin en eski ve en büyük petrol bölgelerinden biriydi. Petrol endüstrisinin yanı sıra makine imalatı, yapı malzemeleri imalatı ve gıda sektörleri de gelişmiştir.²

Ülkenin sahibi Çeçen ulusudur. Arkeolojik kalıntıların ortaya çıkardığına göre, Çeçen ulusu Kuzey Kafkasya'nın otokton halklarından. Çeçenler kendilerine "Nohçi" adını verirler. Kültür ve gelenek bakımından Kafkasya'nın diğer halklarına benzerler. Çeçenler, Kuzey Kafkasya'nın en eski ve en güçlü etnik elemanları arasında yer alırlar.³

Çeçenya'da ulusal dil Çeçence'dir. Çeçence, Kuzeydoğu Kafkas Dil Grubu'nun "Weynakh" alt grubuna bağlıdır. Ülkede radyo, TV, gazete ve diğer süreli yayınlar Çeçence yapılır. 1920 yılına kadar Arap harfleri, 1920-1938 arasında Latin harfleri ve 1938 yılından sonra da Kiril harfleri kullanılmıştır.⁴ Diğer Kuzey Kafkasya halklarında olduğu gibi Çeçen edebiyatının temeli de sözlü halk söylenceleridir. En önemli Çeçen edebiyatçıları arasında şu isimler sayılabilir: Abdi Dudayev, Said Baduyev, Ahmad Najayev, Şamsudin Ayskhanov, Halid Oşayev, Mokmad Mamakayev, Raise Ahmatova, Arbi Mamakayev, Said Arsanov, Abdülhamid Hamidov, Edilov Khasmohmad, Umar Gaysultanov, Abuzer Aydamirov, Ahmad Suleymanov...⁵

Çeçenler Sünni Müslüman olup Şafi mezhebine mensupturlar. 1944 Sürgünü'nden önce ülkede 2675 cami ve mescit, 140 din okulu bulunmaktaydı. Sürgün döneminde kapatılan camilerin imarına 1978'den itibaren yeniden başlanmıştır.⁶

Kuzey Kafkasya'da sosyalizmin egemen olmasıyla birlikte 1922'de Çeçen, 1924'te de İnguş bölgeleri birbirinden ayrı yönetim birimleri haline getirildi. Her iki bölge 15 Ocak 1934'te Çeçen-İnguş Özerk Bölgesi olarak birleştirildi. 5

Aralık 1936'da yeni Sovyet anayasası uyarınca özerk bölgenin statüsü özerk cumhuriyete yükseltildi.⁷

Çeçen halkı, II.Dünya Savaşı'nda Nazilerle işbirliği yaptıkları suçlamasıyla Sibirya, Kazakistan ve Kırgızistan'a sürüldü.

23 Şubat 1944'te gerçekleşen bu sürgünün faturası Çeçen halkı açısından çok ağır oldu. 13 yıl süren sürgün yaşamı sonucunda 780 bin olan nüfus, 400 bin civarında bir kayıpla 380 bine düşmüştü. Şu anda hayatta olan Çeçen yaşlılar bu sürgünü bizzat yaşamış, orta yaş kuşağı ise sürgünde doğmuştur. 1954'te Stalin'in ölümünden sonra Çeçenlere anayurtlarına dönme hakkı tanınmış, 9 Ocak 1957'de ise Çeçen-İnguş Cumhuriyeti yeniden kurulmuştur. Buna rağmen, 1959'da bile Çeçenlerin ancak %58'i Çeçenya'ya dönebilmişti.⁸

12 Haziran 1990'da Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti Üst Konseyi "RSFSC'nin Devlet Egemenliği" deklarasyonunu kabul etti. Bu deklarasyona göre, zamanında RSFSC'ye bağlı olan özerk devletlere, egemenliklerini ilana ve kendi bağımsız devletlerini oluşturmaya varıncaya dek geniş haklar verilmekteydi. Bu, RSFSC Üst Konseyi'nin isteyen her ulusun egemenliğini kabul edeceği anlamına gelmekteydi. Aynı dönemde RSFSC Devlet Başkanı Boris Yeltsin ilk defa SSCB halklarının egemenlik ve bağımsızlık haklarını dile getiriyordu.⁹ Bu süreçten Tatarlar, Başkurtlar ve Çeçenler yararlanmaya çalıştılar.

25 Kasım 1990'da tüm Çeçen-İnguş Cumhuriyeti'nden binden fazla delegenin, Sovyetler Birliği ve dışında bulunan Çeçen diasporası temsilcilerinin katıldığı Çeçen Halkı Ulusal Kongresi'nde oyların ezici çoğunluğu, Çeçen halkının bağımsız gelişim yolunu seçtiğini ilan ediyordu.¹⁰

Rusya'nın deklarasyonuna uygun olarak, o dönemde yasal olan Çeçen-İnguş Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin yüksek yasama organı Üst Konsey 27 Kasım 1990'da Doku Gapuroviç Zavgayev (Dönemin Sovyetler Birliği Komünist Partisi Çeçen-İnguş Cumhuriyet Komitesi Birinci Sekreteri) başkanlığında "Çeçen-İnguş Cumhuriyeti'nin Devlet Egemenliği" kararını ilan etti. Bu karar daha sonra, o dönemde Rusya'nın yüksek yasama organı olan RSFSC Üst Konseyi tarafından onaylandı. Çeçen-İnguş Cumhuriyeti'nin si-

yasal statüsünü SSCB bünyesinde "Sovyet Cumhuriyeti" düzeyine yükselten bu kararın yasalılığı daha sonra RSFSC Cumhurbaşkanı Yeltsin ve SSCB Cumhurbaşkanı Gorbaçov'un resmi açıklamalarıyla pekiştirildi.¹¹

Sovyetler Birliği dağılma sürecindeydi ve ülkede büyük bir siyasal çalkantı yaşanıyordu. Gorbaçov ile Yeltsin arasındaki iktidar mücadelesi sertleşmişti. Bu koşullar içinde, 1991 Eylül'ünden başlayarak, Çeçen halkı uluslararası yasal mekanizmalardan ve kurumlardan yararlanarak, uluslararası hukuk temelinde ve özgür iradesiyle kendi yeni devletini, bağımsız Çeçen Cumhuriyeti'ni oluşturmaya girişti.¹²

6 Eylül 1991'de Çeçen general Cahar Dudayev, Doku Zavgayev başkanlığındaki Çeçen-İnguş Cumhuriyeti yönetimine el koydu. Yine 6 Eylül 1991'de Çeçen-İnguş Cumhuriyeti Üst Konseyi kendi isteğiyle yetkilerini İkinci Çeçen Halkı Ulusal Kongresi'ne bıraktı. Çeçen Halkı Ulusal Kongresi halkı genelde temsil eden ve gerek Çeçenya, gerekse dışında yaşayan yetişkin Çeçen nüfusun %93,9'unun katıldığı oylamayla seçilmiş bir organdı. İkinci Çeçen Halkı Ulusal Kongresi oyların %97,3'lük bir çoğunluğuyla Çeçen Cumhuriyeti'nin bağımsızlığını ilan etti. Kongre aynı zamanda kardeş İnguş halkına kendi gelişim yolunu seçme hakkı ve kendi bağımsız devletini oluşturma olanağı verdi.¹³

27 Ekim 1991'de yeni Çeçen Cumhuriyeti'nde, 26 yabancı gözlemcinin de hazır bulunmasıyla, yüksek icra ve temsil organları için seçim kampanyası yapıldı. Çeçen halkı kendi cumhurbaşkanını (%90,1 gibi bir çoğunlukla) ve parlamentosunu (%72) seçti. Ertesi gün, 28 Ekim 1991'de, eski Sovyet Hava Kuvvetleri Generali Cahar Dudayev'in bağımsız Çeçen devletinin ilk cumhurbaşkanı olduğu hukuksal olarak kesinlik kazandı. 1 Kasım 1991'de Çeçen Cumhuriyeti'nin yeni, bağımsız bir devlet oluşu, Çeçen Cumhuriyeti Parlamentosu ve cumhurbaşkanının gerekli belgeleriyle onaylandı. Kendi yolunu seçen İnguş halkı ise Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti bünyesinde kaldı.¹⁴

12 Mart 1992'de Çeçen Cumhuriyeti kendi anayasasını kabul etti. Aynı dönemde Rus yöneticiler, Rusya Federasyonu Kuruluş Anlaşması üzerinde çalışmaktaydılar... 31 Mart 1992'de ise yeni devlet oluşumunu, Rusya Federasyo-

nu'nu ilan eden Rusya Federasyonu Kuruluş Anlaşması imzalandı. Çeçen Cumhuriyeti bu Federatif Anlaşmayı imzalamadı. O dönemde Tataristan ve Başkurdistan anlaşmayı imzalamayı reddettilerse de, daha sonra imzaladılar.¹⁵

1992 Nisanı'ndan itibaren Rusya Federasyonu, Çeçenya'nın bağımsızlığını fiilen tanımış, ama öte yandan da Federatif Anlaşmayı imzalamayı reddettiği için genç Çeçen devletini sıkıştırmak amacıyla mali, ekonomik ve siyasal ambargoya yönelik bir dizi önlem almıştır. Rusya'nın yarattığı her tür engele, güçlüğü ve soruna karşın 1994 yazına doğru Çeçen Cumhuriyeti'nde yaşam düzeyi Rusya ölçüleri düzeyini aşmıştır.¹⁶

1 Kasım 1991'de ilan edilen Çeçenya devlet bağımsızlığı uluslararası hukuk çerçevesinde, o sıralar yürürlükte olan SSCB ve RSFSC yasaları esasında, kan dökülmeden kazanılmıştı. Bu nedenle Rusya, bağımsızlığın ilan edilmesinin ilk üç yılında (1991-1994) Çeçenya'ya karşı zor kullanıp kullanmamakta kararsızlık içindeydi. İlk önce tehdit etmekle ve siyasal baskı yapmakla yetindi. Ülke ekonomisine, devletin sosyal yapısına baskı yapmakla da kalmayan Rusya, ufak çaplı terör eylemlerine de yeri geldiğinde başvuruyordu.¹⁷

26 Mayıs 1992'de Çeçen Cumhuriyeti, Rusya yönetimiyle, Rus birliklerinin Çeçen Cumhuriyeti topraklarından çekilmesi ve silahların paylaşılmasıyla ilgili olarak hükümetler arası bir anlaşma imzaladı.¹⁸ 4 Haziran 1992'de Rusya Federasyonu Üst Konseyi, Rusya Federasyonu bünyesinde İnguş Cumhuriyeti'nin kuruluşu yasasını kabul etti.¹⁹ 7 Temmuz 1992'de Rus silahlı kuvvetleri ve son Rus askerleri Çeçenya Cumhuriyeti topraklarını terk etti. Burası, Rus askerlerinin tam olarak çekildiği ilk eski SSCB ve sosyalist kamp ülkesiydi ve bu, Çeçen Cumhuriyeti'nin bağımsızlığının Rusya tarafından tanındığı anlamına gelmekteydi.²⁰

Çeçen Cumhuriyeti ve Rusya Federasyonu parlamentoları, benzer askeri çatışmalardan kaçınmak ve iki devlet arasında gelecekteki bir anlaşmaya temel oluşturması için, aynı ay içinde, Çeçen Cumhuriyeti'ni bağımsız bir devlet olarak tanıyan bir protokol imzaladılar.²¹

iki devletin hükümetleri düzeyinde ilişkilerin düzenlenmesi ve karşılıklı olarak birbirlerini ta-

Rus parlamentosunun yasadışı bir biçimde dağıtılmasından sonra Rusya'daki iktidar ve üst yönetim çok güçlendi. Rusya'da yeniden totaliter yönetim dönemi başladı. Boris Yeltsin, kendisi ve yakın çevresi için uygun, yeni bir anayasa hazırlamaya koyuldu

nımlarına ilişkin anlaşmanın nihai olarak imzalanmasına çok az kalmıştı.²²

Ancak, 1992 yılı sonundan başlayarak, Rusya Federasyonu'nun icra ve temsil kuruluşları arasındaki mücadele kızışmaya başlıyordu. Bu durum 1993 Ekim ayındaki bilinen olaylara

kadar gelişti ve Yeltsin'in emriyle "Beyaz Saray"a ve orada bulunan yasal Rusya Federasyonu Üst Konseyi'ne tanklar tarafından ateş açıldı. Bu süre zarfında Rusya ile Çeçen Cumhuriyeti arasındaki ilişkilerin düzenlenmesi süreci doğal olarak durmuştu. Bu davranışın tüm uluslararası hukuk ve ahlak normlarını ihlal etmesine karşın, "Demokrat Yeltsin" tarafından aldatılan dünya kamuoyu onu bu kez de bağışladı.²³

Rus parlamentosunun yasadışı bir biçimde dağıtılmasından sonra Rusya'daki iktidar ve üst yönetim çok güçlendi. Rusya'da yeniden totaliter yönetim dönemi başladı. Boris Yeltsin, kendisi ve yakın çevresi için uygun, yeni bir anayasa hazırlamaya koyuldu. Yeni Rusya parlamentosu seçimi ve yeni anayasanın kabulü kampanyası acil, rekor sayılabilecek bir sürede, toplam iki aylık bir hazırlama ve gerçekleştirme süresi içinde tamamlandı.²⁴

12 Aralık 1993'te Rusya Federasyonu'nun parçası olan ülke vatandaşlarına sunulan anayasa anketinin önsözünde, Çeçen Cumhuriyeti'nin Rusya'nın temel bölgelerinden biri olduğu yazılmıştı. Bu, dünyada tek örneği, Irak'ın Kuveytliyle sormaksızın, kendi arzusuyla Kuveyt'i anayasasına 19. Irak bölgesi olarak eklemesi olan şaşırtıcı bir hukuk ihlaliydi.²⁵ Yani; Çeçen Cumhuriyeti yürürlükteki Rusya Federasyonu Anayasası'na yasadışı bir yolla girmişti.²⁶

12 Kasım 1994'te Çeçenya Cumhuriyeti ve Rusya Federasyonu özel yetkili temsilcileri arasında Vladikafkas'ta barış görüşmeleri kararı alınmasına ve cumhurbaşkanının ultimatunun(!) süresinin dolmamasına rağmen Rusya ordusu, Çeçenya üzerine saldırıya geçti. 11 Aralık 1994'te gerçekleştirilen bu saldırı bağımsızlığın ilanından sonraki dördüncü saldırıydı ve Çeçen-Rus Savaşları'nın başlangıcıydı.²⁷

Bilindiği gibi ilk savaş 1994-1996 yılları arasında cereyan etmiş, üç yıllık barış sürecinin ardından 1999 Ağustosunda halen sürmekte olan ikinci savaş başlamıştır. Uzmanların kabul ettiklerine göre Rusya "ayrılıkçılığın" yok edilmesi

için izin verilen tüm sınırları aşmış, hiçbir şeye dayanmayan bir acımasızlık ve güç kullanımında salt bir orantısızlık göstermiştir.²⁸

İradesini özgür ve bağımsız bir ulusal yaşam tercihi olarak ortaya koyan Çeçenya halkına karşı silahlı saldırı ile yanıt veren Rus emperyalizmi savaşın

en büyük sorumlusu durumundadır. Rusya bu tutumu ile, özgürlük ve bağımsızlık peşinde koşan diğer halklar için reel bir korku yaratmak istemektedir. Rusya Federasyonu Hükümeti'ne petrol açısından zengin Çeçen ülkesinde çıkarları olan Rus petrol mafyası tarafından yapılan güçlü baskı da savaşın bir diğer nedenidir. Savaşın çıkmasında Kafkasya'da sahtekarca çıkarları olan uluslararası finans oligarşisinin etkisi de büyük olmuştur.

Çeçen Soykırımı

Çeçenya'da savaşın başladığı 1994 yılından günümüze kadar 250.000 sivil ölmüştür. Ülkede kendisinden haber alınamayan 250.000 de kayıp vardır. Yüz binlerce insan ise farklı ülkelerde mülteci kamplarında barınmaktadır.

Çeçenya Filtrasyon Kampları Mağdurları Derneği'nin verilerine göre 1999-2001 yılları arasında 30 bin Çeçen geçici Filtrasyon ve toplama kamplarında işkenceden geçirilmiş, 20 bin Çeçen yargısız olarak infaz edilmiş, 6 bin Çeçen'in izi yok edilmiş ve 30 bin Çeçen sakat kalmıştır.

Uluslararası anlaşmalarla yasaklanan silahlardan bir çoğu Çeçenya'da kullanılmıştır. Bu kimyasal silahlardan önemli bir kısmının toprakların işlenemez hale getirilmesi ve ormanların yok edilmesi amacıyla yapıldığı bilinmektedir. Bu sadece korkunç bir çevre katliamı değil, aynı zamanda insanların geçim kaynaklarının kurutulması ve bundan böyle tarımsal alanlarda elde edilecek ürünlerin zararlı ve kalıcı etkiler bırakan kimyasallarla yüklü olacağı anlamına gelmektedir.²⁹

Sivillere karşı türü tespit edilemeyen zehirli gazlarla doldurulmuş bomba ve mermiler kullanılmış, bunların yol açtığı zehirlenmelerin sinir sistemini felç ettiği tespit edilmiştir.³⁰

Çeçen halkının yarıya yakını komşu Kuzey Kafkasya cumhuriyetleri ve dünyanın farklı ülkelerindeki toplama kamplarında mülteci duru-

Çeçenya'da savaşın başladığı 1994 yılından günümüze kadar 250.000 sivil ölmüştür. Ülkede kendisinden haber alınamayan 250.000 de kayıp vardır. Yüz binlerce insan ise farklı ülkelerde mülteci kamplarında barınmaktadır.

mundur. İnguşetya Cumhuriyeti Göç Hizmetleri Bürosu'nun verilerine göre savaşın başından itibaren bu cumhuriyete iltica eden insan sayısı 308.000'dir.

5 Ekim 2000 itibariyle Kuzey Osetya, Dağıstan, Kabardey-Balkar cumhuriyetlerinde 14 bin, Gürcistan'da 7 bin, Azerbay-

can'da 10 bin, Kazakistan'da 10 bin, Ukrayna'da bin, Avrupa ve Türkiye'de yaklaşık 3 bin mülteci bulunuyordu. Ayrıca Çeçen mülteciler Polonya ve Çek Cumhuriyeti'nin yanı sıra çok sayıda Avrupa ülkesine dağılmış durumdadır. Türkiye'de değişik yerleşim merkezlerinde binin üzerinde Çeçen mülteci barınıyor. Mültecilerin yoğun olarak bulunduğu İstanbul'daki Fenerbahçe, Ümraniye ve Beykoz'daki kamplarda toplam 450 kişi barınıyor.³¹

Çeçen mülteciler bir süre sonra savaşın devam ettiği ülkelere dönmeleri yönünde baskı görmeye başladılar. Rusya hükümeti, Çeçen mültecilerin varlığını, hem uluslararası kamuoyuna hem de kendi vatandaşlarına vermek istediği "Çeçenya'da anti-terör operasyonları başarıyla sonuçlandı, durum normalleşti" mesajının önünde engel olarak algılanmaktadır. Bu nedenle mültecileri evlerine dönmeye mecbur bırakmak için değişik baskı yöntemleri geliştirmiştir. İnguşetya'da gıda dağıtım organizasyonu ve uluslararası kuruluşlarca verilen sağlık hizmetlerinin durdurulmak istenmesi bunlardan biridir.³²

Çeçen nüfusunun yarıya yakını mülteci duruma düşmekle birlikte bu insanların sadece numune sayılabilecek kısmı mülteci statüsüne sahiptir. Anti-terörist operasyon diye anons edilerek bir ülkenin yarisını mülteci durumuna düşürecek kadar genişleyen savaşta mültecilerin hak ve hukukları ihlal edilmiştir.

Çeçenya'da temizlik operasyonlarının yapılmadığı köy neredeyse kalmamış gibidir. Bazı yerleşim birimleri 2 ile 15 gün arasında değişen süre içerisinde tamamen abluka altına alınmış, insanların evlerine baskınlar düzenlenmiş, yargısız infazlar yapılmış, nedensiz tutuklama operasyonları gerçekleştirilmiş, evler yağmalanmış, insanlar filtrasyon kamplarında tutularak işkenceden geçirilmişlerdir.

Çeçenya'da son derece kirli bir savaş yaşanmaktadır. Kadınlara tecavüz edilmektedir. Çeçenlerin köklü gelenek ve inançları nedeniyle tecavüze uğrayanların içinde buldukları kor-

Çeçenya'ya yapılan yardım organizasyonları tıbbi ilaçlar ve temel gıda maddelerinden ibarettir. Ki bu yardımların standartları da BM tarafından belirlenmiştir. Sivil halka tıbbi yardımda bulunan doktorlar ve sağlık personeli üzerinde baskılar eksik olmamaktadır.

kunç mağduriyeti ifade etmekte zorlandıkları hatta bu ağır durum karşısında toplum içine çıkmayıp intihar ederek kendilerini cezalandırdıkları dikkate alınırsa raporlara yansıyanların, gerçeklerin sadece bir kısmını teşkil ettiği anlaşılacaktır. Gelecekte Çeçen kültürü açısından bir utanç kaynağı olarak görülen tecavüz olayları nedeniyle 1994-1996 yılları arasındaki savaşta ve 1999'da başlayıp halen devam eden ikinci savaş sırasında tecavüze uğrayan çok sayıda kadının bu ağır psikolojik durumu kaldıramayıp intihar ettiği bilinmektedir. Ancak bu olayların yine geleneklerin frenleyici etkisiyle raporlara yansıtılmadığı bilinmelidir. Tecavüze uğradıktan sonra intihar eden ya da öldürülenler hariç mağdurların gerçek isimlerinin gizlendiği ayrıca not edilmelidir.³³

Çeçenya'da temizlik operasyonlarında sık rastlanan bir durum da evlerin ve işyerlerinin yağmalanmasıdır. Savaşa katılan Rus askeri ve polis birliklerine adeta Çeçenlerin mal varlıkları ek gelir kaynağı olarak gösterilmiştir. Ödeneklerinin ödenmemesinden şikayetçi olan Ruslar, altın-gümüş gibi kıymetli eşyalara el koymanın yanı sıra, giyecek, buzdolabı, televizyon türü ev eşyalarını zırhlı araçlara doldurup götürmektedirler. Bu şekildeki çalıntı malların elden çıkarılıp paraya çevrildiği bir pazarın oluştuğu da söylenebilir.³⁴

Çeçenya'da tutuklanan insanların serbest bırakılması için para istendiği, bununla yetinilmeyip öldürülen kişilerin cesetlerinin yakınlarına 100 ile 3000 dolar arasında değişen bedellerle satıldığı tanıkların ifadeleriyle belgelenmiştir. Soruşturulması gereken önemli bir konu da toplu mezarlardan çıkarılan insanların genelde iç organlarının yerinde olmamasıdır. Bu, Çeçenya'da organ mafyasının iş başında olduğu ve Rus askerlerinin bunlarla işbirliği yaptığı iddialarını gündeme getirmektedir. Ancak bu iddiaları araştırarak ve gerçekleri ortaya çıkaracak bir mekanizma hali hazırda mevcut değildir.³⁵

Sadece Çeçen sivillerin değil, bölgeye yardım götüren uluslararası kuruluşların temsilcilerinin de Rusların açık hedefi haline geldiği çok sayıda vaka yaşanmıştır. Mesela insan hakları savunucusu Victor Popkov, 18 Nisan 2001 tarihinde Çeçenya'ya insani yardım götürürken saldırıya uğramıştır. Yaralı olarak kontrol noktasın-

da saatlerce bekletilmiştir. Ardından Moskova'da hastanede yaşamını yitirmiştir.³⁶

26 Mayıs 2001'de Danimarkalı Mülteciler Konseyi'nin yardım konvoyu top ateşine tutulmuştur. 30 Mayıs 2001 tarihinde Caharkale'de Kızılhaç görevlisi A. İzrailov, Rus kontrol nok-

tasında açılan ateş sonucu ağır şekilde yaralanmıştır.³⁷

Çeçenya'ya yapılan yardım organizasyonları tıbbi ilaçlar ve temel gıda maddelerinden ibarettir. Ki bu yardımların standartları da BM tarafından belirlenmiştir. Sivil halka tıbbi yardımda bulunan doktorlar ve sağlık personeli üzerinde baskılar eksik olmamaktadır.³⁸

Uluslararası insan hakları sözleşmelerinde ve savaş hukuku çerçevesinde savaş esirleri dahil bilfiil savaşır durumda olmayanlar için tıbbi yardımın kesilmemesi ve bu amaçla çalışanların engellenmemesi bir takım esaslara bağlanmıştır. Tıbbi yardımın verilmesinde ayrımcılık kesinlikle yasaktır. Bu çerçevede Kızıl Haç aracının durdurularak personelinin öldürülmesi veya diğer yardım kuruluşlarının araçlarına yapılan saldırılar diğer uluslararası hukuk ilkelerinin yanında Cenevre Sözleşmeleri'nin ihlali olarak kabul edilmelidir.³⁹

Rusya, 1994-1996 savaşından dersler çıkararak 1999'da ikinci savaş başlarken basını kesinlikle Çeçenya'dan uzak tutmak amacıyla her türlü tedbiri almıştır. Bugün çatışmaların yaşandığı bölgelerden sağlıklı ve tarafsız bilgi almak oldukça zordur.

Çeçen Cumhuriyeti, 12 Aralık 1993 tarihinde gerçekleştirilen yeni Rusya Parlamentosu seçimlerine katılmamıştır. Çeçenya Cumhuriyeti, Rusya Federasyonu anayasasının onaylanması için yapılan genel referanduma katılmamıştır. Çeçenya Cumhuriyeti, Rusya'nın yüksek yönetim organlarına delege göndermemiştir. Rusya Federasyonu'nun elinde, dünya kamuoyuna göstermek için, Çeçen ulusu adına imzalanmış ve Çeçenya'nın kendisine dahil olduğunu ya da bir parçası olduğunu ortaya koyacak tek bir belge yoktur.⁴⁰

Dolayısıyla Çeçen Cumhuriyeti yürürlükteki Rusya Federasyonu anayasasına yasadışı bir yolla girmiştir. Bu nedenle Aleksandr Krasnov, "(...) Çeçenya rahatlıkla Uluslararası Mahkeme'ye başvurabilir ve büyük olasılıkla da davayı kaza-

nır. 'Anayasal hata'nın yaratıcıları ve Rusya'nın 'bölünmezliği'nin' avukatları da rezil olurlar. Mahkeme, büyük bir olasılıkla, yapılan işlemin yasal olmadığı yolunda karar alacaktır. O zaman da Çeçenya'yı Rusya Federasyonu anayasasından çıkartmaktan, ki bu en doğrusudur, ya da başka bir yolla ve zorla Rusya bünyesine dahil etmeye çalışmaktan başka yapacak başka bir şey kalmayacaktır" şeklinde yazmıştır.⁴¹ Ve Rusya bugün Çeçenya'yı bünyesine zorla dahil etmeye çalışmaktadır.

Uluslararası hukuk pratiğine göre, kendi bağımsız devletini oluşturmak mücadelesi içine giren halk, ulus ya da koloni, bu savaşın başlangıcından ve ulusal kurtuluş organlarını oluşturduktan itibaren uluslararası hukukun bir objesi olmakta ve BM örgütünün himayesi altına girmektedir.

Oysa BM örgütü ve uluslararası toplum Çeçenya'da yaşananları görmezden gelmekte ve 250.000 insanın öldürüldüğü bu soykırıma sessiz kalmaktadır. Bu durum insanlık adına utanç vericidir.

Çeçen halkı, iradesini siyasal bağımsızlık yönünde kullanmıştır. Bu, "Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı" ilkesi çerçevesinde düşünülmesi gereken bir durumdur. Ancak bu noktada, mücadeleyi yöneten ve direnişi örgütleyen Çeçen önderliğinin karakteri de ele alınmalı ve ciddi biçimde tartışılmalıdır.

Müridizm ve Çeçenya

Bugün Çeçenya'da direnişi yöneten önderlik ideolojik kökenini 18. ve 19. yüzyıl Müridizminden almaktadır. Müridizm, 18. ve 19. yüzyıllarda Kuzeydoğu Kafkasya'daki direnişleri dini bayrak altında toplayarak Çarizme yönelten siyasal bir akımdı...

18. yüzyıl sonlarında Doğu Kafkasya'da dini bir tarikat olarak görünen ve Şeyh Mansur önderliğinde siyasi bir nitelik kazanan Müridizm, sonraki yıllarda da gelişmesini sürdürdü. Tasavufçu bir din hareketi olarak doğan müridizm Doğu Kafkasya koşullarında yerel bağımsızlık hareketini güçlendirmiş ve Rusya işgalini geciktirmişti.⁴²

Ruslar, Müridizmi ilk kuran ve Çeçenya'da büyük bir ün kazanmaya başlayan Şeyh Man-

Bugün Çeçenya'da direnişi yöneten önderlik ideolojik kökenini 18. ve 19. yüzyıl Müridizminden almaktadır. Müridizm, 18. ve 19. yüzyıllarda Kuzeydoğu Kafkasya'daki direnişleri dini bayrak altında toplayarak Çarizme yönelten siyasal bir akımdı...

sur'u yakalamak için Aldı köyüne ilerlediler ama büyük bir yenilgiye uğradılar. Bu zafer, halkı Şeyh Mansur'a daha çok yaklaştırdı. Şeyh Mansur, Kızlyar (Kızlar) ve Grigoryapalı'yi kuşattı ve çeşitli baskınlar düzenledi.

Mansur'un bu hareketleri, Ruslarla barış halinde olduğundan

Osmanlılarca engellenmeye çalışıldı. Hanlar ise her zamanki gibi Mansur'a karşıydılar. Mansur, Tatartop'ta Ruslara yenildi ve Adıgelerin arasına çekildi. Savaşlarını Adıgelerle beraber sürdürdü.⁴³ 1791'de Anapa Rusların eline geçti ve burada bulunan Şeyh Mansur esir edildi. Mansur 1794'te Rusya'da öldü. Yerine Gazi Muhammed geçti ve Doğu Kafkasya'daki direnci büyük ölçüde kıran Avar Hanlığı üzerine Şubat 1830'da yürüdü. Fakat hanlığın merkezi olan Hunzak'ı alamadı ve geri çekilmek zorunda kaldı. Gazi Muhammed bundan sonra birçok Kazak köyüne, Kızlyar'a baskınlar yaptı. Vladikafkas'ı kuşattı. Gazavatı hemen bastırmak için harekete geçen Ruslar Gimri köyüne saldırdılar ve Gazi Muhammed'i öldürdüler...⁴⁴ Yerine Hamzat geçti ve ilk iş olarak Dağıstanlılar için en büyük tehlike olan Avar Hanlığı'nı ortadan kaldırdı. Ama Ruslardan yardım gören karşıtları tarafından 18 Eylül 1834'te öldürüldü. Yerine Şamil imam seçildi.⁴⁵

Müridizm güçlenerek Şeyh Şamil döneminde devletleşti. Rusya ordusu Yermolov'un başlattığı ve onu izleyenlerin sürdürdükleri zulüm ve katliamlarıyla, her zaman birbirinden kopuk olan Çeçen ve Dağıstanlıların bağımsızlık hareketlerinin birleşip ateşlenmesini kolaylaştırmıştır. Müridizmin daha Gazi Muhammed zamanından başlayarak zor kullanması nedeni ile başlangıçta benimsemeyenler çoktu. Bu kişilerin çoğunluğu Rusya ordusunun baskı ve zulmü nedeniyle -benimsemedikleri halde- müridizme katıldılar.⁴⁶

Şamil, Ruslarla savaşmadan önce hanların otoritelerini ortadan kaldırmayı düşünüyordu. Bunda büyük ölçüde başarılı oldu ve Dağıstan da Şamil'in otoritesi altına girdi. Bunun üzerine Şamil, batıyla birleşmek için Kabardey bölgesine girdi ve Nalçik'e kadar geldi.⁴⁷

Şeyh Şamil, 1844'te 12.000 kişilik süvari gücü ile Kabardey'e akın düzenledi.⁴⁸ Mayıs 1846'da 20.000 süvari ile yine Kabardey bölgesine saldıran Şamil, 60 Kabardey ve 20 Kazak

köyünü yağmalayıp yerle bir etti.⁴⁹

Batıyla bu şekilde birleşemeyen Şamil, batıya naipler gönderdi.⁵⁰ Ancak Müridizm, Batı Kafkasya'da aynı etkiyi sağlamamıştır. Bunun başlıca nedenleri; Batı Kafkasya'da İslamiyet'in etkisinin zayıflığı ve Osetya-Dar-yal Geçidi-Mezdegu-Terçkale'deki Rus egemenliğinin doğu-batı arasındaki iletişimi önlemesiydi. Ayrıca, Batı Kafkasya'da müridizmi yaymakla görevlendirilen Muhammed Emin –hiç zamanı değilken- kabileler arası savaşlara neden olmuş; Osmanlı Devleti ile kurduğu ilişkilerle Osmanlı etkisinin çoğalmasına, dolayısıyla da Batı Kafkas Halkları birleşik direnişinin zayıflamasına yol açmıştır.⁵¹

Şeyh Şamil, Adıgelerin bağımsızlık savaşına destek sağlamak için, Kuzey Kafkasya'daki halkla ve feodal beylerle görüşmeye ilk önce kendisi gitmişti. Daha sonra en güvendiği üç naibini gönderdi. Ama bu naipler Adige halkının başına çorap örmekten başka bir işe yaramadılar.⁵²

Şamil'in Adige bölgesine gönderdiği ilk naibi Hacı Muhammed, Adıgeleri İslam dinine davet etmişti. Adige örf ve geleneklerini hiçe sayarak şeriat kurallarını tatbik kalkışınca Adıgeleri kızdırmış ve zehirlenerek öldürülmüştü.⁵³

Şamil'in gönderdiği bir diğer naip olan Süleyman Efendi, bölgeyi işgal eden Rus yöneticileri tarafından mal, mülk ve parayla satın alındı.⁵⁴ Rus bölgelerinde yayınlanan fetvaların Süleyman Efendi'ye ait olduğu sonradan anlaşıldı.⁵⁵

Şamil bu defa da naibi Muhammed Emin'i 1848'de Adıgelerin arasına gönderdi. Adıgeleri birleştirmeye çalışması gereken Naip Muhammed Emin, bağımsızlık mücadelesini örgütlemek yerine "müritlik" hareketini yaygınlaştırmaya başladı. Şeriat düzenine pek hevesli olan Naip, Adıgelerin toplumsal yapısını cemaatlere böldü. Bu cemaatlerin her biri yüz haneden oluşuyor, her cemaatin başına bir "reis" getiriliyordu. Cemaatlerin yönetim organı şeriat mahkemeleriydi. Mahkemeler, köylüleri durmadan cami inşaatlarında çalıştırıyordu. Şeriata uymayan yoksulları tutukluyor, cezaevi olarak kullandığı derin kuyulara hapsediyordu. İdari ve yargı yetkisi mollaların elindeydi. Molla ve kadılarıyla birlikte dini idareyi naip elinde tutuyordu. Şeriata uygun görmediği bireylerin davranışlarını

Molla ve kadılarıyla birlikte dini idareyi naip elinde tutuyordu. Şeriata uygun görmediği bireylerin davranışlarını yargılıyor ve her türlü cezayı uyguluyordu. El ve kol kesmeler, hatta idamlar durmadan tırmanıyordu.

yargılıyor ve her türlü cezayı uyguluyordu. El ve kol kesmeler, hatta idamlar durmadan tırmanıyordu. Müritliği benimseyip kabul etmeyen Adıgeler her türlü cezayla cezalandırılıyordu.⁵⁶

Şeyh Şamil ve onun Batı Kafkasya'daki naibi Muhammed

Emin'in şeriat mahkemelerinin yapısı, alışlagelmiş geleneksel Adige Halk Mahkemeleri (Adige Xase) ile uyuşmuyordu. Adıgelerin toplumsal ve sınıfsal yapıları, geleneksel kültürleri şeriatla bağdaşmıyordu. Şamil'in naibi Muhammed Emin kendisinin, mollalarının ve kadılarının tüm katı ve gerici uygulayıcılarının maaşlarını yoksul Adıgelerden topladığı vergilerle sağlıyordu. Özellikle Kuban ötesi Adige boylarından Natuhaylar, Abzehler ve Şapsıglar şeriatı istemiyorlardı. Kendi içlerindeki feodal beylerin baskılarından ve Rus saldırılarından bizar olmuşken, bu defa da şeriatın musallat olduğu halk, geleneklerinden koparılıyordu.⁵⁷

Adige toplumunun geleneksel kültür yapısı ile Şamil ve naiplerinin şeriat uygulamaları taban tabana zıt uygulamalardı. Şamil'in naipleri Kuban ötesi Adıgelerini Rusya'ya karşı gazavata, yani kutsal dini savaşa çekebilmek için değişik grup ve tabakalar arasında zikzak ve manevra yapmak zorunda kalıyorlardı. Sosyal demagoji ve dini propaganda ile Adige halkını Rusya'ya karşı seferber etme işinde Şamil'in naipleri, özellikle Muhammed Emin, ilk zamanlar geniş köylü kitlesini kendi tarafına çekebilmişti... Oysa sonradan yoksul Adige emekçileri bu "sosyal demagoji"nin özgürlük getirmeyeceğine inandılar.⁵⁸

Şeriat düzeninin gerici ve tutucu ağır şartlarının Adige emekçilerinin geleneksel toplumsal yapısında yer alan Halk Mahkemeleri, Yemin Şahitliği, Sosyal Boykot, Sözlü Anayasa, Miras Hukuku, Kadın Erkek Eşitliği gibi konularda toplumsal karaktere uymadığı görülüyor; naiplerin artan dini-manevi baskıları benimsenmiyor, halk kendi özgürlük mücadelesini kendisi yürütüyordu.⁵⁹

Çünkü (...) toplumda söz, yetki ve karar halk mahkemeleri işlevine sahip Xase'lerdeydi. Adige Xase'lerinin, şeriat mahkemelerinde olduğu gibi "el ve kol kesme" ya da "ölüm cezası" gibi şiddet uygulaması yoktu. Xase'lerin verdiği en büyük ceza; Sosyal Boykot (P'in) oluyordu. Sosyal

boycot cezasına uğrayan kişiyi hiç kimse kabul etmiyordu. Teşhir ve tecrit edilen kişi yalnızlık cezasına çarptırılıyordu.⁶⁰

Muhammed Emin'le aynı dönemde Kuzeybatı Kafkasya'da faaliyet gösteren ve direnişi yönetmeye çalışan Sefer Bey Osmanlı işbirlikçisi bir tutum sergiliyordu: Nisan 1848'de Muhammed Emin yanlıları ile Sefer Bey'in komuta ettiği Adige birlikleri arasında çatışmalar yaşanmış ve kardeş kanı dökmüştü.⁶¹ 1856 yılında da benzeri bir çatışma meydana gelmiş ve Adigeler birbirleriyle savaşmak zorunda kalmışlardı. Ne ilginçtir ki, kardeş kanı dökülen bu çatışmalarda Adigelere komuta eden iki lider de Adige değildi. Sefer Bey Tatar kökenli, Muhammed Emin ise Dağıstan kökenliydi.⁶² (...) Sefer Bey ile Muhammed Emin arasındaki liderlik rekabeti, ulusal mücadeleye zarar vermiş ve mücadeleyi başarısızlığa sürüklemiştir.⁶³

Şamil'in yönetim sisteminde, İslam'ın şeriat kuralları ön plana çıkmaya başladı. Düşman ordusundaki Hıristiyanlık olgusuna da bir tepki olmak üzere müritler arasında İslami düşünce fanatikleşti. Rusya ordusunun ezici sayı ve teknik üstünlüğü yanında, rüşvet ve hediyeler dağıtmak yoluyla sosyal yapıyı bozucu çalışmaları da eklenince müridizm otoritesini korumak için yöntemlerini daha da sertleştirdi. Kafkas geleneksel yaşantısına uymayan, dinsel bir otorite durumuna geldi. Yöntemlerindeki benzerlik nedeniyle Dağıstan'ın birçok köyünde Şamil'in müritleri ve Rus askerleri arasında fark görülmüyordu. Müridizmin despotluğu nedeniyle -benimsemedikleri halde- Rusya'ya kucak açanlar da oldu. Müridizmin bu tür eksikliklerine bir örnek olarak, önde gelen mürit ve hatta naiplerden Hacı Murat'ın Ruslara sığınmak zorunda bırakılması gösterilebilir. Tüm bu olumsuz koşullar bir araya gelince müridizm çökmeye, kopmalar, ayrılmalar ortaya çıkmaya başladı.⁶⁴ Şamil'in radikalist davranışları sonucu Dağıstan'daki birçok toprak ağası ve bey Rusların himayesine sığınmıştı.⁶⁵

Şamil; 1834-1859 yılları arasında direnişi yönetti, 6 Eylül 1859'da General Baryatinski'ye teslim oldu. Çarın özel izniyle Osmanlı ülkesine göç etti ve Hac amacıyla gittiği Arabistan'da öldü. Şamil'in Kuzeybatı Kafkasya'daki naibi Muhammed Emin ise Şamil'in hemen ardından tes-

Yöntemlerindeki benzerlik nedeniyle Dağıstan'ın birçok köyünde Şamil'in müritleri ve Rus askerleri arasında fark görülmüyordu. Müridizmin despotluğu nedeniyle -benimsemedikleri halde- Rusya'ya kucak açanlar da oldu.

lim olmuş ve kendisine Çar tarafından ömür boyu yıllık üç bin Ruble emekli maaşı bağlanmıştı.⁶⁶

Müridizm Kuzeydoğu Kafkasya'da dini bayrak altında direnişi örgütleyen bir akım olarak uzun yıllar direnişe yön vermesine rağmen Kuzey Kafkasya

halklarının toplumsal yapısına uymuyordu. Kuzey Kafkasya'da tarihin hiçbir döneminde dini inanç ayrılıkları nedeniyle bir iç çatışma yaşanmamış; yalnızca müridizmin egemen olduğu yıllarda bu tür iç çatışmalar söz konusu olmuştur. Kuzey Kafkasya halklarının toplumsal yapısına uymayan bu dini örgütlenme biçimi, bu nedenle Kuzeydoğu Kafkasya ile sınırlı kalmış ve Kuzeybatı Kafkasya'ya doğru genişleyememiştir. Adige ve Abhaz halkları toplumsal yapılarına, yaşam tarzı ve kültürlerine uymayan bu dini akımı benimsememişlerdir. Kaldı ki, farklı dini inançların olduğu bir toplumda dinin birleştiriciliğinden bahsedilemez ve dini bayrak altında mücadele verilmek istenmesi akılcı bir tutum olmaz...

Çeçen Önderliğinin Tartışmalı Konumu

Yaşandığı dönemde bile halkın geleneksel kültürüne ve sosyal yapısına uymayan bu dini akım, bugün Çeçenya'da direnişi örgütleyen önderliğin temel ideolojik mayası durumundadır.

Çeçenya'da geleneksel mistik-muhafız çizgi 18. yüzyıldan beri hep şeyhlerin önderliğinde yürütülmüştür. Şeyhlik ve tarikatçılığın karakteri bugün de aşılamamıştır. Sürece damgasını vuran mücadelede bu öz egemendir. Eşitlik, adalet, özgürlük, kardeşlik şekline evrimleşmiş, siyasal ve toplumsal mücadelelere dönüşmüş, yurtsever, güçlü bir Çeçen önderliği oluşturulamamıştır. Bugün için Çeçen önderliği kökenini 18. yüzyıldaki tarikatçılık ve müritlikten alan çizgidir. Temsil ettiği çizgi bu yöndedir. Şeyh Şamil ve onun dönemindeki çizgi yoksul köylülerin ve halkın tepkilerini toplayabilmişti. Bugün Çeçen önderliği bu tepkileri toplayamamıştır.⁶⁷

Çeçenlerin yürüttüğü bu savaş bir ulusal kurtuluş savaşıdır. Çeçenya'da ulusal mücadele yürüten önderlik bugün için doğru bir politik çizgi yürütemediği için Çeçen halkını bütünüyle kucaklayamamış ve işgal karşısında ulusal kurtuluş sağlanamamıştır. Emperyalistlerin fiili işgal poli-

tikalarını doğru bir politik çizgi yürüten halkların ulusal kurtuluş mücadeleleri kıracaktır.⁶⁸

Bu konuda 20. yüzyılda yaşanan iki tarihsel deneyim vardır. Emperyalizmin geçen yüzyılda en kanlı ve unutulmaz işgali ABD'nin Vietnam'ı işgaliydi. ABD en ağır yenilgisini Vietnam'da aldı. Ona bu ağır yenilgiyi Vietnam halkı ve onunla birleşen ulusal kurtuluş hareketinin önderliği vermişti. ABD'nin Vietnam'da aldığı yenilginin bir benzerini Rusya Afganistan'da yaşamış ve geri çekilmişti. Vietnam'da yürütülen mücadelenin önderliği doğru bir çizgideydi ve Vietnam halkı başarılı olmuştu. Fakat Afganistan halkının verdiği mücadelenin önderliği doğru bir politika izleyemediği için Rusya'yı yenmesine rağmen karanlık politikalar yüzünden gericiğin girdabına düşmüş, emperyalizmin pençesinden kurtulamamıştı.⁶⁹

Bugün Çeçenya'da direnişi yöneten önderlik anti-işgalcidir fakat anti-emperyalist değildir. Anti-emperyalizm, ancak demokratik ve özgürlükçü değerler ile bir anlam kazanır, ancak o şekilde bütünlük taşır.⁷⁰ Bir ulusal mücadelenin anti-emperyalist olabilmesi onun demokratik ve emekten yana ilerici olmasına bağlıdır. Şeriat kanunlarıyla anti-emperyalizm bir arada olmaz.

19 Eylül'de Şamil Basayev; Beslan Baskını'nı, Moskova metrosu ve Moskova otobüs durağı patlamalarını üstlendiğini açıklamıştır. Bu noktada, Beslan Baskını ve Şamil Basayev hareketinin kime hizmet ettiğini sorgulamak gerekmektedir. Çünkü hatırlanacak olursa, Rusya Federasyonu'nun 1994 yılında başlayan Çeçenya hareketi 1996 yılında imzalanan Hasavyurt Antlaşması ile sona ermiş, Çeçenya sorunu 2001 yılına kadar dondurulmuş, Rus askeri birlikleri bölgeden çekilmiştir. Çeçenya sorununun siyasi çözümlüne bu kadar yakinken, 1999 yılında Rusya Federasyonu'nda meydana gelen bombalardan Çeçenlerin sorumlu tutulması ve Şamil Basayev ekibinin Dağıstan'a saldırması sonrası, 1999 Ağustos ayında Başbakan, 31 Aralık 1999 tarihinde Devlet Başkanı Vekili olarak yemin eden 47 yaşındaki Putin, 1999 sonbaharında başlatılan Çeçenya işgalinde geniş bir kamuoyu desteği sağlamıştır.⁷¹

1999 yılında II.Çeçenya savaşının çıkmasına neden olan ve Çeçenya sorununun siyasi çözü-

19 Eylül'de Şamil Basayev; Beslan Baskını'nı, Moskova metrosu ve Moskova otobüs durağı patlamalarını üstlendiğini açıklamıştır. Bu noktada, Beslan Baskını ve Şamil Basayev hareketinin kime hizmet ettiğini sorgulamak gerekmektedir.

münü önleyen Basayev-Putin ittifakı, 2004 yılında Beslan baskınında da ittifakı yenilemiş ve Rusya Federasyonu'nun özellikle iç siyaseti ile ilgili demokratik bir ortam içinde uygulanamaya-
cak ölçüdeki geniş bir reform paketini anti-demokratik bir gerilim ortamı sağlayarak uygula-

maya çalışmıştır. Böylece, Şamil Basayev'in* başında olduğu provokatörler sayesinde Çeçen halkı büyük oyunun içinde figüran olmaya devam etmektedir.⁷²

Putin, Beslan baskınının 3 Eylül'de sona ermesinin ardından 4 Eylül'de Beslan'ı ziyaret etmiş ve ardından gerçekleştirdiği ulusa sesleniş konuşmasında ilk defa Rusya Federasyonu'nun eksikliklerinden bahsederek köklü reformlara gereksinim duyulduğunu söylemiştir. Beslan'daki kanlar kurumadan Putin'in ne söylemek istediği anlaşılmamış olmakla birlikte ulusa sesleniş konuşması sonrasında reform paketinin açılmasına başlanması Rusya Federasyonu için düşünülen yeni yol haritasının ipuçlarını vermeye başlamıştır. Söz konusu yeni yol haritası, Beslan baskınından sonra hazırlanmış terörizme karşı mücadele tedbirlerinden ziyade, çok daha önceden köklü bir sistem değişikliği için hazırlanmış ve uygulamaya konma fırsatı bekleyen ve ülkeyi demokrasiden uzaklaştırabilecek çapta olan yeni bir reform paketine benzemektedir.⁷³

Rusya Federasyonu için düşünülen yeni yol haritası bağlamında, RF Savunma Bakanı Sergey İvanov, 12 Eylül'de yaptığı açıklamada, Moskova ile Washington'un uluslararası terör ile mücadelede aynı dili konuştuğunu, Rusya Federasyonu'nun sınırları dışındaki terör üsleri için önleyici vuruş yapabileceğini söylemiştir.⁷⁴

Rusya Federasyonu'nun üç önemli karar alıcısının (Vladimir Putin, Sergey Lavrov, Sergey İvanov) art arda yaptığı açıklamalar, Beslan baskını sonrasında Rusya Federasyonu'nda en önemli konu haline gelen güvenliğin ülkede siyaseti ve devlet yapısını yeniden şekillendirmeye doğru gittiğini göstermektedir.⁷⁵

Putin, 13 Eylül 2004 tarihli toplantıda, Rusya Federasyonu Anayasası'nın 77. Maddesine de atıfta bulunarak devletin güçlenmesi gerektiğini belirtmiş ve Rusya Federasyonu'nun merkez ve subjeleri ile icra organı ve yetkilerinin tek elde toplanmasının sağlanması gerektiğini vurgulamıştır.⁷⁶

Putin'in önerdiği yeni tasarıya göre Rusya Federasyonu'nu oluşturan 88 federal bölgenin (daha önce 89 idi) valisi ve/veya devlet başkanı, üniter devletlerdeki gibi merkezden atanmaya başlanacaktır. Atamaların, Kremlin'in önerdiği kişilerle yerel parlamentolar tarafından seçilmesiyle yapılması öngörülmektedir. Söz konusu tasarının gerçekleşmesi durumunda, daha önce halk tarafından seçilen valiler Kremlin tarafından atanacak ve göstermelik olarak yerel parlamentolar tarafından bu atama onaylanacaktır.⁷⁷

Putin'in Rusya Federasyonu'nun devlet yapısını değiştirmeye yönelik yasa önerisi 29 Ekim 2004'te Rusya Federasyonu Devlet Duma'sı tarafından 64 karşı 365 oyla kabul edilmiştir. Bu yasaya göre, Rusya Federasyonu'nu oluşturan federal bölge valileri ve/veya devlet başkanları, üniter devletlerdeki gibi merkezden atanacaktır.⁷⁸

Anlaşılabileceği üzere; Şamil Basayev hareketinin gerçekleştirdiği her terörist eylem Rusya'nın üniter devlet haline getirilmesi amacıyla hizmet etmektedir. Çeçenya, özellikle ikinci savaşta Vahabi teröristlerin, Batılı ajan ve provokatörlerin yuvalandığı bir bölge haline gelmiştir. Ürdünlü terörist Hattab'ın bir dönem Çeçenya'da etkinlik gösterdiği bilinmektedir. Ayrıca Çeçen devlet yetkilileri ABD'nin bölgedeki varlığından memnun olduklarını dile getirmişlerdir.⁷⁹

Sovyetler Birliği'nin dağılması sürecinde Federasyon Anlaşması'na imza atmayan Tataristan ve Başkurdistan'ın neden savaşmadıkları, Çeçenya halkının ise uzun yıllara yayılan kirli bir savaş ve soykırıma neden maruz kaldığı, sorgulanması gereken önemli bir konudur. Geçmişte Sovyetler Birliği'ne karşı oluşturulan "Yeşil Kuşak", bugün Kuzey Kafkasya halkları kullanılarak, Rusya etki alanının güneye yayılmasını engellemek amacıyla yeniden oluşturulmaktadır. Kuzey Kafkasya, Batı emperyalizminin Rusya önündeki ileri karakolu olarak kullanılmak istenmektedir. Çerkesler ve tüm Kuzey Kafkas halkları bu oyuna gelmemeli, kendisini emperyalistler arasında tercih yapmak gibi bir zorunluluk altında hissetmemelidir.

Tüm bunlar, mevcut Çeçen önderliğinin geri ci ve işbirlikçi karakterini göstermektedir. Çeçenya'da, birinci ve halen sürmekte olan ikinci

Çeçenya'da, birinci ve halen sürmekte olan ikinci savaş boyunca 250 bin insan hayatını kaybetmiş, ülke harabeye dönmüş, Çeçen sanatı ve edebiyatı yer altına inmiş, yüz binlerce insan mülteci durumuna düşmüştür.

savaş boyunca 250 bin insan hayatını kaybetmiş, ülke harabeye dönmüş, Çeçen sanatı ve edebiyatı yer altına inmiş, yüz binlerce insan mülteci durumuna düşmüştür. İdeolojik kökenini 18. ve 19. yüzyıl Müridizminden alan Çeçen önderliği, Çeçen halkının barış ve kardeş-

lik taleplerini karşılayamamıştır.

Çeçenya'ya doğru bir önderlik gerekmektedir. Çeçenya üzerinde Rusya'nın yanı sıra ABD'nin de oyunları söz konusudur. ABD geçmiş dönemde Rusya aleyhine Çeçenya'daki İslami grupları desteklerken, buradaki direnişin anti-emperyalist bir rotaya girmemesi içinde elinden geleni yapmıştır. Çeçen ulusunun işgale karşı haklı direnişi anti-emperyalist değil, anti-işgalci bir hat izlemiştir. Proletarya Partisi'nin şehit düşen 4. Genel Sekreteri Cüneyt Kahraman'ın Çeçenlerin direnişteki önderlik sorununa ilişkin yaptığı şu belirleme dikkate değerdir: "Bugün menfaatleri gereği direnişten yana tavır koyan ama el altından diğerleriyle kucaklaşmaya da hazırlanan Çeçen burjuvazisinin yarın yine Rus emperyalistlerinin veya bir başka emperyalist gücün etkisine girmesi kaçınılmazdır. Bu nedenle de Çeçenya'da oluşturulması gereken gerçek proletarya partisinin en acil görevi bir yandan bu işgale karşı bütün gücüyle savaşmak olurken, diğer yandan da halkı gerçek anlamda kurtuluşa ulaştırmak amacıyla kendi örgütlenmesini oluşturmak, güçlendirmek ve yürütülen savaşa önderlik edecek güce erişirmek olmalıdır. Çeçenya Komünist Partisi, yürütülen savaş içerisinde kendi yapısını sağlamlaştırıp, birleşebileceği bütün anti-işgalci güçlerle kendi önderliğinde oluşturulacak bir Milli Birleşik Cephe ile bu gidişata müdahale etmek görevi ile karşı karşıyadır." Cüneyt Kahraman'ın bu belirlemesi yerindedir ve doğrudur.⁸⁰

Çeçen halkı savaş değil barış istiyor. Çünkü savaşın ne demek olduğunu, kendinden neleri alıp götüreceğini, hangi acıları yaşatacağını biliyor. Ülkenin demokratik ve yurtsever güçleri barıştan yanadır. Halkı yıkıma götürececek politikardan vazgeçmek, demokrasiyi hakim hale getirmek barışla mümkün olacaktır. Demokratik siyasal çözüm yöntemleriyle sorunlara yaklaşım gösterilmesini istemek Çeçen yurtseverlerinin görevidir. Bu doğrultuda atılacak her adıma destek verilmelidir. Halkların birliği ve kardeşliği-

nin korunması için mümkün olan her şey yapılmalıdır. Savaşta ısrar edenler, çözümsüzlükte ısrar etmektedirler. Savaşa karşı barışı yüksek bir sorumluluk ve duyarlılıkla, sabır ve inatla yürütmek gerekir. İnat da bir murattır. Sevinci de, refahı da doğuran, insanlığı ilerleten inattır. İnatla, ısrarla, bilgiyle barış savunulmalıdır. Barış toplumsal bilinci coşturur.⁸¹

ABD'ye yönelen 11 Eylül saldırısından sonra, dini söylemlerle ortaya çıkan bir mücadelenin başarılı olma şansı yoktur. Dünya kamuoyunda radikal İslamcılara karşı çok büyük bir tepki oluşmuştur. Çeçen önderliğinin gerici niteliği, bir yandan Rus emperyalizminin "anti-terörist operasyon" iddiasını güçlendirmiş, bir yandan da uluslararası toplumun desteğini engellemiştir. Rus emperyalizminin eline çok önemli bir koz verilmiştir.

Aslan Mashadov gibi barışçıl bir Çeçen liderin öldürülmesi, Rus emperyalizminin Çeçenya'da gerici bir önderlik tarafından yürütülen bu direnişi ezmeye kesin kararlı olduğunu göstermiştir. Aslan Mashadov'un ardından öldürülen diğer Çeçen liderlerin akıbeti de bu durumu açıkça göstermektedir.

Tüm dünya ilerici ve demokratları; Çeçenya'da 250.000 insanın ölümüne neden olan bu soykırımı, barış ve önderliğin karakteri temelinde değerlendirmelidirler. Kuzeydoğu Kafkasya'nın bu güzel ülkesi Çeçenya'da, her ne pahasına olursa olsun barış savunulmalıdır. İnsanlık; 21. yüzyılın başında Kuzey Kafkasya coğrafyasında süregelen bu soykırımı sessiz kalmamalıdır. Rus emperyalizmi ile gerici Çeçen önderliği arasında bir tercih yapma zorunluluğu yoktur. Halktan yana barışçıl bir siyaset Sovyet sosyalizminden bu topraklara miras kalan ulusal-demokratik kazanımların korunması ve geliştirilmesi açısından son derece önemlidir. Yaklaşık 3 yüzyıl savaşıarak dünyanın onlarca ülkesine dağıtılan bir halk için barış kavramı, ulusal yaşamın geleceği konusunda olmazsa olmaz koşuldur.

21. yüzyılda Kuzey Kafkasya'da devam eden bu soykırım, anayurt ve diaspora kesimiyle Çerkes dünyasına iki önemli görev yüklemektedir. Çerkes dünyası, Çeçenya'da ilerici ve demokrat güçlerin kontrolü ele geçirmesi için çaba harcamalıdır. İlerici, yurtsever ve demokrat bir önder-

Kuzey Kafkasya cumhuriyetleri devlet yetkililerinin bir çok kez dile getirdikleri karşılıklı diyaloga dayalı siyasal çözüm önerisi taraflarca dikkate alınmalı, 21. yüzyılda yaşanan bu kirli savaş ve soykırımı derhal son verilmelidir.

liğin oluşması için azami gayret sarf edilmelidir. Çerkes halkının Çeçenya konusundaki ortak talebi ise "Kayıtsız şartsız onurlu bir barış" olmalıdır. Mücadelenin ulusal niteliği de vurgulanarak barış talebinde bulunulmalı, uluslararası kamuoyunun desteği sağlanmalıdır.

Çeçenya'da yaşanan soykırım dünya kamuoyuna en ince detaylarıyla anlatılmalı, barışın tesisi konusunda tüm dünya ilerici ve demokratlarından destek alınmalıdır. Kuzey Kafkasya cumhuriyetleri devlet yetkililerinin bir çok kez dile getirdikleri karşılıklı diyaloga dayalı siyasal çözüm önerisi taraflarca dikkate alınmalı, 21. yüzyılda yaşanan bu kirli savaş ve soykırımı derhal son verilmelidir.

Dipnotlar

- 1 Fatih İşler-Anıl Sevim, Nart Dergisi, sayı 32, s.38
- 2 Özdemir Özbay, Düünden Bugüne Kuzey Kafkasya, Kafkas Derneği Yayınları, Ankara 1999, s.228-229
- 3 Şamil Mansur, Çeçenler, Sam Yayınları, Ankara-Temmuz 1995, s.29
- 4 Fatih İşler-Anıl Sevim, Nart Dergisi, sayı 32, s.39
- 5 Özdemir Özbay, Düünden Bugüne Kuzey Kafkasya, s.211-212-213
- 6 Fatih İşler-Anıl Sevim, Nart Dergisi, sayı 32, s.39
- 7 Fatih İşler-Anıl Sevim, A.g.e, s.38
- 8 Fatih İşler-Anıl Sevim, A.g.e, s.38
- 9 Aleksandr Krasnov, Çeçenistan'a Özgürlük, DINA-PRESS (Uluslararası Çeçen Haber Ajansı), Temmuz 2000, sayı 1, s.25
- 10 Çeçen İçkeriya Cumhuriyeti Hükümeti Bildirgesi, A.g.e, s.12
- 11 Çeçen İçkeriya Cumhuriyeti Hükümeti Bildirgesi, A.g.e, s.12
- 12 Çeçen İçkeriya Cumhuriyeti Hükümeti Bildirgesi, A.g.e, s.13
- 13 Çeçen İçkeriya Cumhuriyeti Hükümeti Bildirgesi, A.g.e, s.13
- 14 Çeçen İçkeriya Cumhuriyeti Hükümeti Bildirgesi, A.g.e, s.14
- 15 Çeçen İçkeriya Cumhuriyeti Hükümeti Bildirgesi, A.g.e, s.15
- 16 Çeçen İçkeriya Cumhuriyeti Hükümeti Bildirgesi, A.g.e, s.16
- 17 Zelimhan Yandarbi (Çeçen İçkeriya Cumhuriyeti 2. Cumhurbaşkanı), Çeçen Cihadi ve Çağdaş Dünyanın Sorunları, Erkam Matbaası, İstanbul 2001, s.16
- 18 Çeçen İçkeriya Cumhuriyeti Hükümeti Bildirgesi, Çeçenistan'a Özgürlük, s.16
- 19 Çeçen İçkeriya Cumhuriyeti Hükümeti Bildirgesi, A.g.e, s.16
- 20 Çeçen İçkeriya Cumhuriyeti Hükümeti Bildirgesi, A.g.e, s.16-17
- 21 Çeçen İçkeriya Cumhuriyeti Hükümeti Bildirgesi, A.g.e, s.17
- 22 Çeçen İçkeriya Cumhuriyeti Hükümeti Bildirgesi, A.g.e, s.17

- 23 Çeçen İçkeriya Cumhuriyeti Hükümeti Bildirgesi, A.g.e, s.17
- 24 Aleksandr Krasnov, Çeçenistan'a Özgürlük, s.38
- 25 Aleksandr Krasnov, A.g.e, s.38-39
- 26 Aleksandr Krasnov, A.g.e, s.40
- 27 Çeçen İçkeriya Cumhuriyeti Hükümeti Bildirgesi, Çeçenistan'a Özgürlük, s.19
- 28 Çeçen İçkeriya Cumhuriyeti Hükümeti Bildirgesi, A.g.e, s.21
- 29 Fehim Taştekin-Mustafa Özkaya, Kafkas Vakfı Raporları-4, Kafkasya'da Bitmeyen Sürgün ve Çeçenistan Trajedisi, Londra-Mayıs 2002, s.6
- 30 Fehim Taştekin-Mustafa Özkaya, A.g.e, s.6
- 31 Fehim Taştekin-Mustafa Özkaya, A.g.e, s.8
- 32 Fehim Taştekin-Mustafa Özkaya, A.g.e, s.8
- 33 Fehim Taştekin-Mustafa Özkaya, A.g.e, s.13
- 34 Fehim Taştekin-Mustafa Özkaya, A.g.e, s.14
- 35 Fehim Taştekin-Mustafa Özkaya, A.g.e, s.16
- 36 Fehim Taştekin-Mustafa Özkaya, A.g.e, s.16-17
- 37 Fehim Taştekin-Mustafa Özkaya, A.g.e, s.17
- 38 Fehim Taştekin-Mustafa Özkaya, A.g.e, s.17
- 39 Fehim Taştekin-Mustafa Özkaya, A.g.e, s.17
- 40 Çeçen İçkeriya Cumhuriyeti Hükümeti Bildirgesi, Çeçenistan'a Özgürlük, s.18
- 41 Aleksandr Krasnov, Çeçenistan'a Özgürlük, s.40
- 42 Nihat Berzeg, Çerkes Sürgünü, Takav Matbaacılık, Ankara 1996, s.105-106
- 43 Özdemir Özbay, Dünden Bugüne Kuzey Kafkasya, s.34
- 44 Özdemir Özbay, A.g.e, s.35
- 45 Özdemir Özbay, A.g.e, s.35
- 46 Nihat Berzeg, Çerkes Sürgünü, s.106-107
- 47 Özdemir Özbay, Dünden Bugüne Kuzey Kafkasya, s.35
- 48 Batıray Özbek, Çerkes Tarihi Kronolojisi, Kafdağı Yayınları, Ankara 1991, s.90
- 49 Batıray Özbek, A.g.e, s.91
- 50 Özdemir Özbay, Dünden Bugüne Kuzey Kafkasya, s.36
- 51 Nihat Berzeg, Çerkes Sürgünü, s.106
- 52 Turabi Saltık, Tarihsel Mücadele Sürecinde Adıgeller Abhazlar Alanlar (Osetinler) Çeçenler, Berfin Yayınları, Ocak 2000, s.31
- 53 Batıray Özbek, Çerkes Tarihi Kronolojisi, s.89
- 54 Turabi Saltık, Tarihsel Mücadele Sürecinde Adıgeller Abhazlar Alanlar (Osetinler) Çeçenler, s.31
- 55 Batıray Özbek, Çerkes Tarihi Kronolojisi, s.90
- 56 Turabi Saltık, Tarihsel Mücadele Sürecinde Adıgeller Abhazlar Alanlar (Osetinler) Çeçenler, s.31-32
- 57 Turabi Saltık, A.g.e, s.32
- 58 Turabi Saltık, A.g.e, s.32-33
- 59 Turabi Saltık, A.g.e, s.33
- 60 Turabi Saltık, A.g.e, s.33
- 61 Batıray Özbek, Çerkes Tarihi Kronolojisi, s.92
- 62 Batıray Özbek, A.g.e, s.92
- 63 Ali Kasumov-Hasan Kasumov, Çerkes Soykırımı, Kafkas Derneği Yayınları, Ankara 1995, s.307
- 64 Nihat Berzeg, Çerkes Sürgünü, s.107
- 65 Özdemir Özbay, Dünden Bugüne Kuzey Kafkasya, s.34
- 66 Ali Kasumov-Hasan Kasumov, Çerkes Soykırımı, s.225
- 67 Turabi Saltık, http://www.elbruz.net/index.php?sayfa=dergi&bolum=10&yazi_id=89
- 68 Turabi Saltık, http://www.elbruz.net/index.php?sayfa=dergi&bolum=10&yazi_id=89
- 69 Turabi Saltık, http://www.elbruz.net/index.php?sayfa=dergi&bolum=10&yazi_id=89
- 70 Yalçın Yusufoglu, Birgün Gazetesi, 18 Mart 2005
- 71 Hasan Kanbolat, Nart Dergisi, sayı 39, s.5
- * Şamil Basayev, 10 Temmuz 2006'da ölmüştür. Rus kaynaklar Basayev'in İnguşetya'da gerçekleştirilen bir operasyon sonucu öldürüldüğünü açıklarken Çeçen kaynaklar bir kaza sonucu şehit düştüğünü açıklamışlardır. Basayev'in ölmesi, Çeçenya'da işbirlikçi gericiğin son bulması anlamına gelmemektedir. Onun ülkede oluşturduğu bu gerici hareket varlığını halen sürdürmektedir. Bu nedenle sorgulanması ve tarih önünde yargılanması halen gereklidir. Çeçen halkının yanında olan ilerici ve demokrat güçlere düşen çok önemli bir görev de budur.
- 72 Hasan Kanbolat, A.g.e, s.5
- 73 Hasan Kanbolat, A.g.e, s.5-6
- 74 Hasan Kanbolat, A.g.e, s.6
- 75 Hasan Kanbolat, A.g.e, s.6
- 76 Hasan Kanbolat, A.g.e, s.6
- 77 Hasan Kanbolat, A.g.e, s.7
- 78 Hasan Kanbolat, A.g.e, s.7
- 79 İlyas Ahmedov (Çeçenya Dışişleri Bakanı), Kafkas Vakfı Bülten, Nisan 2002, sayı 11, s.12
- 80 Devrimci Demokrasi Gazetesi, 16 Kasım 2002
- 81 Turabi Saltık, http://www.elbruz.net/index.php?sayfa=dergi&bolum=10&yazi_id=89

Ulusallık ve komünistler

✍ Hamit Yılmaz

Bir süredir "bir şeyler üzerine" yazıp duruyorum. Hoş, bütün yazar arkadaşlarımız "bir şeyler üzerine" yazıyor ya.

Şöyle bir an durup düşündüğümüzde, tüm bu yazdığım/yazdıklarımızın pratikte, gerçek hayatta ne kadar karşılık bulduğu, kimleri ne kadar ilgilendirdiği gibi gerçek bir yansımanın yanıtı oldukça muğlak. Muğlak, çünkü gerçek hayat bizim algıladığımız anlamda, önceliklere bizim baktığımız gibi bakılan bir yer değil. Örneğin, ben ve benim gibi düşünen yoldaşlarım için öncelikli ve belirleyici olan siyasi mücadele biçimi, toplumun çoğunluğu için hayalcilik olarak görülebiliyor. Tersinden de onların somut güncel talepleri bizlere oldukça gerici gelebiliyor. İşte bir buluşamama sorunu, aynı toplum için verilen mücadelede farklı kolların ortak akılda bir araya gelemeyişinin

siyasete yansıması...

Bir yandan kendi fikrimize uygun siyasi yapılanmanın vücut bulması için kendi özgülmüizde görece daha vicdan rahatlatıcı bir siyasi çalışma, diğer yandan daha kapsamlı, heterojen bir yapılanmanın sürmesi için, fakat komünist kimliklerimizin derinlemesine sorgulanması olasılığını da kapsayan bir çalışma. Umuyorum gelecekte özgürlüğü yaşayacak olan ardılarımız bizi anlarlar.

Şayet günümüz dünyasına damgasını vuran dünya devrim süreci bileşenlerinde bu kadar köklü değişimler yaşanmamış olsa, örneğin 20.yy'da olsaydık bu durumun izahı çok daha kolay olabilirdi. (Sahi bugünün dünya devrim sürecini nasıl tanımlıyoruz?)

Fakat 21.yy'da yaşıyoruz artık ve dünya bizden bağımsız olarak siyaseten oldukça farklı bir siyasi kulvarda hızla yol alı-

yor. Üstelik de neredeyse tüm ülkelerin komünist partilerinin derin bir kimlik bunalımı ve savruluş yaşadıkları bir yüzyıldayız. Sosyal demokrat görünenlerin derin devletçi, ordu şakşakçısı ve aşırı milliyetçi; sosyalistliklerinden ve komünistliklerinden zerrece taviz vermeyenlerin MHP'ye rahmet okuttuğu tuhaf bir zamandayız. Güney Kürdistan' da yüzyılların acısını çıkarıncasına derin bir hoşnutluk ve haz fırtınası yaşayan halkımın yöneticilerinin tutundukları Amerikan eteğinin ellerinde kalma ihtimalini ve bunun ödenmesi gereken bir bedeli olduğunu anlamaya çalışmadıklarını görmek durumunda kalışımızı nasıl açıklıyoruz acaba?

Zaten nitelikli politikacılar ve lider sıkıntısı çeken bizim gibi toplumlar için durum gidecek zorlaşıyor. Ne ulusal anlamda ne de uluslararası kamu-

oyunun dikkatini çekecek anlamda sağlam ve özgün politika üretebilecek ve bunu sürekli gündemde tutabilecek bir siyasi yapımızın olmayışını açıklamak biraz zor. Zor çünkü az da olsa bir geleneğimiz var. Bu yolda ödenmiş bedellerimiz var. Halen ödediğimiz bedeller var. Tüm bir ulus olarak yüzyıllardır nice katliamlardan, nice enfallerden geçtik, ruh hastası yöneticilerin zalim politikalarına katlandık. Yetmez mi artık? Yorulmadık mı?

İdeallerimizden taviz vermeden sürdürmemiz gereken bir ideolojiye sahibiz. Hiçbir erke tabi olmadan kendimize ve zor da olsa halkımıza güvenmek gerektiği konusunda şüphemiz yok. Komünistler tarihleri boyunca ideolojilerine ve uğruna savaşım verdikleri halklarına inanmayı sürdürmüşlerdir. Halklarının yapılarını doğru tahlil etmeyi beceremeyenler, popülistler hüsrana uğramışlar. Komünistler ise olguları olgunlukla karşılamayı bilmişlerdir. Özellikle günümüzde komünistler, aydınlar arasında dahi "çirkin ördek yavrusu" olarak görülmelerine rağmen kararlı çizgilerinden taviz vermeden mücadelelerine devam etmektedirler. Bizim şiarımız hayatın kıyasında değil tam ortasında yer almak, sürece müdahale etmek olmalıdır. Öyleyse pratik politik mücadelemizi bu doğrultuda şekillendirmeliyiz. Günümüzde ülkemizdeki politik hareketliliğin merkezinde ulusalcılık eğilimi durmaktadır. Sözcüklerin anlamlarının bilinçte yansımaları çok farklı olabiliyor. Örneğin ulusalcılık. Ne kadar da masum ve kulağa hoş geliyor değil mi? Oysa anlamdaşı olan "milliyetçilik" kelimesinin

Hayatta kalmanın yolunun, en azından hayata tutunabilmenin yolunun, zordan geçtiğinden başka hiçbir şey bilmeyen ve öğrenmelerine hiçbir zaman fırsat verilmemiş olan Kürt'ün sergerdeliği olumsuzlukların tek başına nedeni ve sonucu değildir.

uyandırdığı irkiltiyi hemen teşhis edebiliyoruz. Bu sözcüklere yüklediğimiz anlamlar eylemin taraflarına göre değişebiliyor. Kürdün ulusalcılığı ile Türkün milliyetçiliği gibi... Doğrudur, "teoride" ezilen ulusun milliyetçiliği özünde demokrat bir karaktere sahiptir diye belledik bellemesine de bunun bir sınırı yok mudur diyemedik. İşte bugün bunu sormanın vaktidir. Belki de bu vakit çoktan gelmiştir.

Yaşadığımız coğrafyadaki sorunları salt ulusal çerçevede mi yoksa aynı zamanda sınıfsal çerçevede de mi değerlendirmeliyiz sorusu önemlidir. Emek cephesinin sürekli kan kaybetmesi, sendikaların derinleşen güçsüzlüğü, emeğin yaygın örgütsüzlüğü, yeni ceza yazarlarının akıl almaz gericileşmesi, işsizliğin bir çığ gibi büyümekte oluşu, namusun bacak arasında değil de "vatan" olduğunu unutmuş soytarıların ürünü olan "töre cinayeti" ve mülksüzlerin sayısındaki hızlı artışı gibi hayati önemdeki hem Türk'ü hem de Kürt'ü ilgilendiren konuları salt ulusalcı bir bakış açısıyla doğru olarak algılamamız mümkün müdür? Şayet milyonlarcamız metropollerde yaşıyor olmasaydı, üstelik bunların bir kısmı da düzenle sorunlarını halletmiş olarak "insan içine çıkmış" olmasalardı, yine de farklı bir noktadan bakabilirdik. Oysa böyle

değil.

Hayatta kalmanın yolunun, en azından hayata tutunabilmenin yolunun, zordan geçtiğinden başka hiçbir şey bilmeyen ve öğrenmelerine hiçbir zaman fırsat verilmemiş olan Kürt'ün sergerdeliği olumsuzlukların tek başına nedeni ve sonucu değildir. Bu, bu coğrafya halklarının tamamını ilgilendiren sorunlar yumağıdır. Bu kaosun ortak paydası ise Kapitalizmin insanın düşmanı olmasıdır. Siyasi duruşunu anti-kapitalist ve anti-empyalist olarak koyamadıktan sonra salt kendi ulusunun kurtuluşunun mücadelesini nasıl ve kime karşı vereceksin? Kürt'ün sorunu tek başına dil midir, yahut da müziği midir veya kültürel hakları mıdır? Daha önceki yazılarımda değinmiştim, tekrara düşmek istemem ama emekçi Kürt'ün patronunun yine bir Kürt olması hiçbir şey ifade etmemektedir. Sınıfsal sömürü sınıfsal sömürüdür. Sömürenin ulusal kimliği sadece milliyetindedir. Ortadoğu'nun insanlık tarihi kadar eski olan tarihinde, her zaman tarihin bir yerlerinde var olmayı becermiş çileli ve aynı zaman da devletsiz bir halkının bugün sergilediği duruş, bugün sergilediği duruş gibi mi olmalıydı? Kısa ve uzun vadeli mücadele perspektifine bu ve benzeri noktalarla ilgili açılım getirmeyen hangi siyasi hareketin doğruyu yapmasını bekleyebiliriz ki? Nasıl ki Türk solunun neredeyse tamamının bütün sorunların çözüm yolunun salt sınıf mücadelesinden geçtiğini, bunun dışındaki tüm sorunların sınıf çelişkileri çözüldüğünde çözüleceğini savunmalarını eleştiriyorsak bu konuyu da eleştirebilmeli ve doğru bir ulusal ve sınıfsal mü-

cadele perspektifi sunabilmeliyiz. Bunun yolu da kanımca Marksist öğretiyi diri tutmaktan geçmektedir. Kürt aydınlarının sıkça yapmaktan hoşlandıkları toplantılarda, bazen biraz utangaç, bazen de dobraca dile getirdikleri "Kürt'e sosyalizm ne lazım" söyleminin gerçek siyasal arenadan kaçışın bir sonucu olarak söylendiğini algılamamız gerekiyor. Sadece Kürt'e değil ki, sosyalizm tüm insanlığa lazım. Bakın yıkılan sosyalist devletlerin yurttaşlarının bugün ki yaşantılarına, cevap tam da orada yatıyor. İnsanlığın onurunu korumayı, dayatılan her türlü baskıya ve izolasyona rağmen halen becerebilen Küba'ya bakın. Özel mülkiyet denilen şeytanın kanlarına işlemediği bu ülkenin güzel insanların, yarın kaygısı olmadan mutlu mesut yaşamlarının burjuva basınının kalemlerini tarafından bile gıpta duyularak anlatıldığını görmüyor musunuz? "Başka bir dünya mümkün" diyen orta yolların ve düzen içi çözümleri öne çıkaran mücadele biçimlerini benimseyenlerin milliyetlerinin bir önemi var mı sizce?

Ülkemizde bugün ulusal haklar için verilen mücadele beraberinde sınıfsal haklar için de mücadele programını içermiyorsa çok fazla önem arz etmez. Çünkü artık ülkemiz de hızlı bir kapitalistleşme sürecine dahil olmuş durumdadır. Kapitalist üretim ilişkilerinin yarattığı yoksulluk ve mülksüzleşme çığ gibi büyüyen işsizlik, ucuz işgücü ve neredeyse bedava edinilen araziler üzerine yapılan yatırımlar nedeniyle giderek artmaktadır. Eskinin

Ülkemizde bugün ulusal haklar için verilen mücadele beraberinde sınıfsal haklar için de mücadele programını içermiyorsa çok fazla önem arz etmez. Çünkü artık ülkemiz de hızlı bir kapitalistleşme sürecine dahil olmuş durumdadır.

toprak ağaları günümüzün sanayicileri, tüccarları olmuştur. Kuzeyin nicel olarak hızla büyüyen kentlerinde bir yandan hızlı ve sürekli bir mülksüzleşme yaşanmaktayken diğer yandan bunu yalanlarcasına yoğun bir lüks yapılaşma gözlenmektedir. Örneğin Diyarbakır'daki yapılaşma, Batı'nın birçok yerini kışkıracak görkeme sahiptir. Bunca yoğun yoksulluk ve işsizliğin olduğu, sanayi yatırımlarının ekonomik artıdeğer yaratmadığı bir kentte üretilen bunca lüks konutun hangi ihtiyaçtan dolayı üretildiği ve kimlerin aldığı araştırma konusu olmalıdır. Uzun yıllar boyunca süren kirli savaşın ekonomisinde kimlerin ne kazanıp ne kaybettiklerini soruşturmadan neyin ulusalcılığını yapabiliriz ki?

Halen mezarlıklarımızda, gül yüzleri solmamış, bize hayretle bakan yoldaşlarımızın, dostlarımızın kanları ellerinde kurumamışken, bugün Kürt halkının ulusal kurtuluşu için bizden daha fazla mücadele ettiğini iddia eden TC'nin kol-tuk değneği eli kanlı bağnaz gericilere karşı devrimci bir duruş sergileyemeden neyin ulusalcılığını yapabiliriz ki?

Fazla uzatmaya gerek var mı bilmiyorum ama "ezilen ulus milliyetçiliği" şirinliğini bir an önce terk edip sosyalist

ulusal kurtuluş mücadelesi taktik ve yöntemlerine yoğunlaşmanın zamanıdır. Öncelikle karar verilmesi gereken bu noktada akıl birliğine varmamız gerekmektedir. Ortada kaderi belirlenmek istenen bir halk var. Üstelik kaderinin ne olduğu konusunda kafası karışık bir halk var. Kafası bulanık olanlara diyeceğimiz çok fazla birşey yok. Onlara "allah selamet versin". Nasıl biliyorlarsa öyle yapsınlar. Zaten yapıyorlar. Bizim ne söylediğimizin onlar için bir anlamı yok. Fakat bu noktada herkesi bir es vermeye davet etmekte bizim görevimiz. "Durun bakalım" diyoruz. Bu halkın, aslında kendisi için doğru olanın ne olduğunu artık kestirmekte zorlanan bu halkın, bugün içinde bulunduğu durumun sorumlularının, onların ısrarla peşinde gitmeye zorlayanlar olduğunu, gerçek anlamda kurtuluşlarını sağlayacak olanların ise gerçekten onları düşünen, kendileri için asla bir şey istememiş olan komünistlerin olduğunu, kurtuluşlarının ama bizim bildiğimiz ve inandığımız anlamda, kim ne derse desin, "yaşasın sosyalizm" diyenlerin mücadelelerinde olduğunu anlatmak görevini üstlenmiş olanların işinin zorluğunu tarife hacet var mı? Doğrudur, zordur. İnsanlık tarihinde sınıfsal ve ulusal mücadelelerin tarihinde bu olgu hiçbir zaman kolaylıkla aşılmamıştır ki. Fakat Lenin ve yoldaşlarının Rusya'da işçi sınıfının sosyalist devrimini yaptıklarında sayılarının çok fazla olmadığını bir kez daha belirtmek gerek. Belki bize ışık tutar.

Ulusal ve kültürel sorunların kapitalizmin sınırları içerisinde çözümü mümkün mü?

✍ Metin Aktaş

Son birkaç yıldır silahların susması ülkemizi, bölgemizi rahatlatmış; yok olma aşamasına gelen yaşam yeniden canlandı, insanlar yeniden umutlandı, boşaltılmış topraklarına geri dönme hazırlıklarına başladı. Barış ortamının bozulması bölgemizde silahların yeniden patlaması halkımızı üzdü, umutlarını yaktı. Ülkemizde (yeterli olmasa da) onlarca yıldır, yüz binlerce insanın emeği, mücadelesi ve dış ülkelerin baskısı sonucu çok önemli demokratik adımlar atıldı. Bir çok tabu yıkıldı. Bu durum ülkemizde anti demokratik ortamdan nemalanan kesimleri huzursuz etti, korkuttu; demokratik gelişmeleri boğmaya çalışan

soldaki ve sağdaki anti demokratik ortamdan nemalanan çevreleri birleştirdi. Bu ülkede yaşayan her yurttaşın atılan demokratik adımlara yardımcı olması gereklidir; silahların yeniden konuşmaya başlaması demokratik adımların önünü tıkar, anti demokratik ortamdan nemalanan kesimleri güçlendirir. İşte bu günlerde kurtla, kuzunun izleri biri birine karıştı. Bu toz duman içerisinde kimin demokrat, solcu, sosyalist; kimin muhafazakar sağcı, milliyetçi olduğu anlaşılmaz oldu. Yılların solcuları, sosyal demokratlarıyla milliyetçileri, faşistleri birleştirdi. Yeni sağcı, milliyetçi, faşist cepheler kuruldu. Bir çok insan bu duruma şaşır

kaldı. Ne oluyordu ülkemizde?

Evet ülkemizde ne oluyordu? Nasıl oluyordu da solcularla milliyetçiler aynı cephelerde birleşiyorlardı? Bu şer cepheleri kime karşı kuruluyordu?

Bu soruların tek bir yanıtı vardı. Bu şer cepheleri yüzlerini hangi amaç ve ideolojiyle saklarsa saklasınlar kuruluşlarının tek amacı vardı. Temel insani haklarını isteyen Kürtleri boğmak.

Bu şer cephelerine destek veren sol düşünceli insanların küçük bir azınlığı hariç büyük bir kısmı politik bir yanılğı içerisinde oldukları için bu şer cephelerine destek verdiklerini görüp üzülyorum. Peki bu insanları politik yanılğıya sü-

rükleyen siyaset ne? Nasıl oluyor da Kürtlere karşı milliyetçilerle, kendi anti demokratik iktidarıyla birleşebiliyorlar? İşte bu yazıda bu sorunun cevabını anlatmaya çalışacağım. Bu kesimlerin büyük bir kısmı ulusal ve kültürel sorunu sınıf sorunu olarak gördükleri, ulusal ve kültürel sorunların kapitalizmin sınırları içerisinde çözümünü mümkün görmedikleri için bu noktaya sürüklendi. Peki günümüzde ulusal ve kültürel sorunların kapitalizmin sınırları içerisinde çözümü mümkün mü? Bir çok insan bu soruyu anlayamayacağı için bu soruyu açmayı uygun görüyorum; ulusal ve kültürel sorunun kapitalizmin sınırları içerisinde çözümünden kastım kapitalist iktidarlar yıkılmadan ulusal ve kültürel sorunun çözümünün mümkün olup olmadığıdır.

Evet. Ulusal ve kültürel sorunların çözümü kapitalizmin sınırları içerisinde mümkündür.

Günümüzde ulusal, kültürel sorunların kapitalizmin sınırları içerisinde çözümü mümkündür; günümüz dünyasında ulusal sorunların bir kısmı silahlı mücadeleler sonucu çözüldüğü gibi bir kısım ulusal sorunlarda silahlı mücadeleler dışında değişik mücadele yöntemleriyle çözülmüştür. Yaşadığımız yüz yılda sosyalist bloğun dağılmasıyla silahlı mücadeleler yerini yeni mücadele yöntemlerine bırakarak tarih sahnesinden çekiliyor. Bu ayrı bir tartışma konusu olduğu için burada bırakıp asıl konumuza dönelim.

İsterseniz gelin hep birlikte ülkemizin geleceğiyle ilgili düşünce egzersizinde bulunalım. Alın size benden bir soru; size göre ülkemizin en önemli, hayati sorunu olan Kürt sorunu nasıl çözülecektir? Yani Kürt

Bana kalsa ben Kürt sorununun kapitalist iktidarın yıkılıp sosyalist iktidarın kurulduğu çözümümle çözülmesini isterim. Ama hayatın benden ibaret olmadığını benim gibi düşünen insanların dışında bir dünya olduğunu anlayacak kadar gerçekçiyim.

sorunu ülkemizde kapitalist iktidarın yıkıldığı sosyalist iktidarın kurulduğu bir yönetimle mi çözülecek, yoksa kapitalist iktidar yıkılmadan kapitalizmin sınırları içerisinde mi çözülecek? Ülkemizi, dünyanın içerisinde bulunduğumuz koşulları değerlendirerek düşünüp gelecekle ilgili öngöründe bulunun.

Siz düşünmeye devam edin ben düşüncemi söyleyeyim; bana göre ülkenin en önemli sorunlarından olan Kürt sorunu yakın gelecekte bu ülkede kapitalist iktidar yıkılmadan kapitalizmin sınırları içerisinde çözülecektir. Bu benim arzum değildir. Yaşadığımız yüz yılda ülkemizi ve dünyada ki durumu değerlendirerek vardığım sonuçtur, gelecekle ilgili öngörümdür. Bütün içtenliğimle bu konuda yanılmayı çok isterim. Bana kalsa ben Kürt sorununun kapitalist iktidarın yıkılıp sosyalist iktidarın kurulduğu çözümümle çözülmesini isterim. Ama hayatın benden ibaret olmadığını benim gibi düşünen insanların dışında bir dünya olduğunu anlayacak kadar gerçekçiyim. Sosyalistler Kürt sorununun çözümünü sosyalist iktidarla programlamalı ama hayat önlerine sorunun kapitalizmin sınırları içerisinde çözümünü dayatırsa bu çözüme hazır olmalı sorunun kapitalizmin sınırları içerisinde çözülmesine köstek değil destek olmalıdır. İşte ülkemizdeki sosyalistlerin anlamadığı gerçek bu. Hayat önlerine Kürt sorununun kapi-

talizmin sınırları içerisinde çözümünü dayatıyor ama onlar bu çözümü ya görmüyor ya da bilinçli olarak bu çözüme karşı çıkıyorlar. Bu politikalarda onları milliyetçilerle ittifak kuracak kadar amaçlarından saptırıyor. Zaten bunların milliyetçi gövdelerinden başka bir şeyi kalmadı. Bir zamanlar bu milliyetçi gövdenin dallarını süsleyen sol yapraklar bir bir döküldü, geriye milliyetçi gövde kaldı.

Önümüzde iki seçenek var. Ya Kürt sorununun kapitalizmin sınırları içerisinde çözümüne karşı çıkacağız ya da Kürt sorununun kapitalizmin sınırları içerisinde çözümünü destekleyeceğiz. Bir sosyalist olarak temel çözüm yöntemim olmamasına rağmen Kürt sorununun kapitalizmin sınırları içerisinde çözümüne karşı değilim, tarafım, çünkü bu çözüm ileri, demokratik bir adımdır.

İşte ülkemizde Türk solunun temel hatası burada başlar. Bugün milliyetçi cephenin temsilciliğini yapan "Anadolu Solu" diye milliyetçi bir proje üreten CHP'nin genel başkanı Baykal ülkemizde ulus yaratmak için yüzyıl süren bir asimilasyon politikasının olduğunu ve bu asimilasyon politikasının devam etmesi gerektiğini kendi ağızıyla kabul etti; ne derler şapka düştü kel göründü. Yılların solcularının aslında ne yaman nasyonal oldukları ortaya çıktı. Bütün dünyada sosyal demokratlar halkların, ulusların kendi kaderlerini tayin etme haklarını kabul ettikleri halde sosyalist enternasyonal üyesi olan kendini sol, sosyal demokrat ilan eden CHP'nin ülkemizde yaşayan farklı kültürlerin, etnik kimlik-

lerin zorla, asimilasyonla yok edilmesini savunması ülkemiz solunun garipliğidir; geçenlerde kendisine sol, hatta sosyalist diyen bir başka siyasal partinin genel başkanı da "Günümüzde sol tanımını değiştirmiştir, günümüzde Kuzey Irak'taki 'kukla' devlete karşı olan herkes solcudur" gibi yeni bir sol tanımını getirerek sol daracığımızı zenginleştirdi. Ne diyelim bu insanlara?! "Allah akıl fikir versin" solla ırkçı partileri bir araya getirmeye çalışan "Kızıl Elma" cephesine, kendisine sol sosyal demokrat diyen CHP'de katıldı. Baykal Kürtlere karşı, içersinde "DTP'nin olmadığı CHP'den MHP'ye uzanan bir milli cephe projesini hayata geçirmek için canı gönülden çalışıyor. Yılların ırkçıları bile dudaklarını ısırarak bu kadarı da olmaz der gibi bu işe illallah demeye başladı. Ülkemizde demokrasiye, insan hak ve özgürlüklerine karşı olan sağdaki, soldaki güçler birazda dışımızdaki güçlerin baskısı sonucu yapılan, atılan ufak demokratik adımları bile durdurup boğmak için birleşiyor. Kemalistler Pan Turanistler, Pan İslamistler ülkemizde yaşayan Kürtlerin varlıklarını inkar ederek, "Yüzyıl süren" bir asimilasyonla Kürtleri yok etmek için çaba sarfettiler; şimdi temel insani, kültürel haklarını isteyen, ülkemizde yaşayan Kürt yurttaşlarımızı haklarını gasp etmekle yetinmeyerek Kuzey Irak'ta temel insani haklarını isteyen Kürtlere karşı İslami bir örtüye sarılmış Arap milliyetçileri ve Fars milliyetçileriyle kol kola girerek Kuzey Irak'ta yaşayan Kürtleri boğmaya çalışıyorlar. Ve bunu da Türk, Arap, Fars halklarının çıkarlarını düşünerek yaptıklarını

Baykal Kürtlere karşı, içersinde "DTP'nin olmadığı CHP'den MHP'ye uzanan bir milli cephe projesini hayata geçirmek için canı gönülden çalışıyor. Yılların ırkçıları bile dudaklarını ısırarak bu kadarı da olmaz der gibi bu işe illallah demeye başladı.

söylemektedirler. İsrail'le Hizbullah arasında Lübnan'da patlak veren savaşta bu şer cephesi, Arap ve Fars milliyetçileriyle birleşerek Kuzey Irak'a saldırma çılgınlıklarını atmaya başladı. Bu durumu yadırgamadım. Çünkü bu durum yüzyıllardır yaşanıyordu. Garip ve acı olan şey Ortadoğu'da oluşan bu şer milliyetçi cepheye, kendilerine sosyalist diyen kesimlerinde güç vermesi. Aslında bu ülkede hiçbir şeye şaşırılmamalıdır ya ama biz aklımızı başımıza alıp dostumuzu düşmanımızı iyi tanımadığımız için her seferinde şaşırıp hayal kırıklığına uğruyoruz. Yüzyıldan uzun bir süredir Arap, Fars, Türk halklarını yöneten milliyetçilerin bu halklara reva gördükleri yaşam ortada; insanlar açlık sınırında yaşıyor, en ufak bir demokratik talebi kanla bastırılıyor, halklar arasında düşmanlık tohumları ekilerek bin yıllardır bu coğrafyada yaşayan halklar biri birlerini boğazlıyor; Türk, Arap, Fars milliyetçileri bu halkların çıkarlarını değil bir avuç burjuva ve feodallerin çıkarlarını temsil etmektedirler. Dolayısıyla Ortadoğu'da yaşayan halkların kurtuluşu ırkçılıkta, milliyetçilikte olamaz. Ortadoğu'da yaşayan halkların kurtuluşu kendi egemen milliyetçi, ırkçı politikalarına karşı mücadele etmekten geçer. Ortadoğu'da yaşayan Türk, Arap, Fars, Yahudi ve Kürt halklarının kendi özgür varlıklarıyla barış içinde bir arada yaşamaları için Orta-

doğu'daki Türk, Fars; Arap, Yahudi milliyetçilerinin iktidarlar üzerindeki etkinliklerinin yok edilmesi lazım. Bu başarılmadıkça Ortadoğu'da yaşayan halkların özgürleşmesi mümkün olmayacaktır.

ABD Irak'ı işgal altında tutmaktadır. Kuzey Irak'ta yaşayan Kürtler ABD'den kanlı Saddam rejiminin vermediği temel insani ve kültürel haklarını talep edince, Ortadoğu'da yaşayan iktidarları ellerinde bulunduran Arap, Türk, Fars milliyetçileri Kürtlerin haklarını vermemek için bir araya geldi; ve senelerin ABD yanlıları anti ABD'ci kesildi. Özünde Kürtlerin temel insani, kültürel haklarını vermemek için bir araya gelen bu üç ulusun milliyetçilerine Kemalistlerin, Pan Türkistlerin Pan İslamistlerin safalarına "ABD karşıtı bir harekettir" diye ülkemizde ki bazı sol, sosyalist partilerin destek vermesi Ortadoğu'daki milliyetçi cepheyi güçlendirdi. Bunların temel argümanları Kuzey Irak'ta Kürtlerin öncülüğünü yapan siyasal partilerin başındaki insanların sosyalist olması; hoş sanki Ortadoğu'da yaşayan halkların başlarındaki iktidarlar sosyalistmiş gibi. Bu insanlara sormak lazım Kuzey Irak'ta yaşayan Kürtlerin temel insani, kültürel haklarını gasp etmek için bir araya gelen Türk, Fars, Arap egemen milliyetçileri sosyalisti mi? Bunları bir araya getiren anti emperyalistlik mi yoksa özgürlüklerini isteyen Kürtlere karşı oluşturulan bir gerici cephe mi?

Galiba konuyu dağıttım; biz gelelim asıl konumuza. Kuzey Irak'taki gelişmeleri anlamamız için günümüzde ulusal ve kültürel sorunların çözüm yöntemi konusunda sağlıklı bilgiye

sahip olmamız lazım; sanırım ülkemizdeki kimi sol, sosyalistleri Türk, Arap, Fars milliyetçileriyle aynı safa iten bu konuda ki temel yanlışlarıdır. Şimdi konumuza dönelim; uluslar kapitalizmiyle birlikte doğdu; özünde ulusal, kültürel sorunlar kapitalizmin yarattığı sorunlardır. Günümüzde ulusal, kültürel sorunların sınıf sorunlarıyla direk, in direk ilişkisi olmasına rağmen ulusal, kültürel sorunlar tam tamına bir sınıf sorunu değildir. Ancak bugüne kadar ulusal sorunların çözümüne öncülüğü burjuvazi yaptığı gibi işçi sınıfı da yapmıştır; demek ki ulusal, kültürel sorunları işçi sınıfı öncülüğündeki partiler çözdüğü gibi burjuvazi öncülüğünde ki partiler de çözüyor.

Ulusal, kültürel sorunların kapitalizmin sınırları içinde çözülmesi: Ulusal, kültürel sorunların çözümünde burjuva sınıfının öncülüğünde yapılan bir çözüm yöntemidir. Sorun ne egemen ulusun ülkesinde ne de ezilen sömürge ulusun ülkesinde kapitalist sistem yıkılmadan kapitalizmin sınırları içerisinde çözülür; bu yöntem ulusal sorunların çözümünde yaygın kullanılan sol, demokratik bir yöntemdir. Çağımızda ulusal ve kültürel sorunlar yaygın olarak bu yöntemle çözülmüş, çözülmüyor. (sosyalist sistemin dağılıp tek kutuplu kapitalist dünya oluştuktan sonra bu çözüm yöntemi neredeyse tek çözüm yöntemi oldu. Bugün dünyada ki ulusal ve kültürel sorunların neredeyse hepsi kapitalizmin sınırları içerisinde çözülüyor.) Bu çözüm yöntemi sosyalistlerin ideal çözüm yöntemi olmamasına rağmen, eğer gelişmeler ulusal, kültürel sorunun kapitalizmin sınırları içeri-

Hiç kimse Hamas ve Hizbullah'ın Barzani ve Talabani'den daha demokrat olduğunu söyleyemez; ama Hamas ve Hizbullah'ı destekleyen bu çevreler Barzan'i ve Talabani'ye karşı durmayı bir görev biliyorlar.

sinde çözümüne yol açıyorsa sosyalistler bu çözüm yöntemine karşı durmazlar. Sorunun bu yolla çözümüne yardımcı olurlar. Bunun en somut örneği Türk ulusal kurtuluş savaşıdır. Türk ulusal kurtuluş savaşı burjuvazi ve feodallerin öncülüğünde kapitalizmin sınırları içinde yaşanmasına rağmen, sosyalistler bu mücadeleyi desteklemiş sorunun çözümü için o zamanın sosyalist devleti SSCB Türkiye'ye her türlü maddi, manevi, askeri yardımı yapmıştır. Hiçbir aklı başında insan Türk ulusal kurtuluş mücadelesinin ulusal sorunun kapitalizm sınırları içerisinde çözümü olduğunu yadsıamaz. Çünkü ne Türkiye'de ne de Türkiye'yi istila eden devletlerde kapitalist sistem yıkıldı. Türkiye'deki bu ulusal sorunun çözüm yöntemini övüp göklere çıkaran bazı sol, sosyalist çevreler nedense söz konusu Kuzey Irak'ta yaşayan Kürtler olunca tavizsiz, ödünsüz katı sosyalist kesilerek Türk, Arap, Fars milliyetçileriyle birleşerek Kuzey Irak'ta Kürt sorununun kapitalizmin sınırları içerisinde çözümünü durdurmak için ellerinden gelen her şeyi yapıyorlar; üzümlere görüyoruz ki bu konuda da bu çevreler düşüncelerinde samimi değil. Irak'ta Kürt sorununun kapitalizmin sınırları içinde çözümüne karşı duran bu çevreler İsrail'de Filistin sorununun çözümünün kapitalizmin sınırları içerisinde çözümünden yanalar. Her gün

bayraklarını alarak Hamas'ı, Hizbullah'ı destekleyen bu sol, sosyalist çevreler nedense iş Kuzey Irak'ta yaşayan Kürtlere gelince dut yemiş bülbül gibi susarak, kendi egemen milliyetçilerinin yanında duracak kadar kötüleştirmektedirler. Hiç kimse Hamas ve Hizbullah'ın Barzani ve Talabani'den daha demokrat olduğunu söyleyemez; ama Hamas ve Hizbullah'ı destekleyen bu çevreler Barzan'i ve Talabani'ye karşı durmayı bir görev biliyorlar.

Irak'ta Kürt sorununun kapitalizmin sınırları içinde çözüm yolu sosyalistlerin temel tercihi olmamasına rağmen, eğer hayat bu çözümü dayatıyorsa, bu çözüme karşı durmamalı sorunun bu yolla çözülmesi için gerekli desteği vermeliler. Hayat Irak'ta Kürt sorununun çözümünü, kapitalizmin sınırları içerisinde çözümünü dayatmıştır bize; bizim mazlum Kürt halkının yanında olmamız gerekirken bu halkın temel insani ve ulusal haklarını elde etmesini boğmak için entrikalar çevirmemiz hatta kanlı Saddam rejimini desteklememiz hiç hoş değil, hiç insani değil.

Bu konunun daha iyi anlaşılabilmesi için birkaç örnek daha verme ihtiyacını hissediyorum. Hindistan sorununu ele alalım; bilindiği gibi Hindistan Çin'den sonra dünyada en kalabalık nüfusa sahip ülke ve uzun yıllar İngiliz sömürcülüğü altında yaşadı. Hindistan'ın ulusal özgürlüğünü elde etmesi kapitalizmin sınırları içerisinde olup bitti. Ne sömürgeci İngiltere'de ne de sömürge Hindistan'da kapitalizm yıkıldı.

Yeryüzünde hiçbir aydın, hiçbir solcu, hiçbir sosyalist, hiçbir vicdan sahibi insan Hindistan'ın ulusal özgürlüğünü elde

etme mücadelesine karşı çıkmamıştı. Buna benzer yüzlerce örnek sayabilirim.

Yeryüzünde sosyalist devletlerin yıkılmasıyla, sosyalizmin kapitalizme geçici yenilgiyle birlikte ulusal sorunların kapitalizmin sınırları içinde demokratik çözüm yolu yaygınlaştı. Bugün dünyada hala çözülmemiş ulusal ve kültürel sorunların büyük çoğunluğu kapitalizmin sınırları içinde çözüm sürecine girmiştir; bu çözüm yolu demokratik mücadele yoludur, halkların ayrılığına değil birliğine, varlıklarıyla barış içerisinde bir arada yaşamasına dayanır. Çünkü günümüz dünyasında ulusal devletler tahrihsel rollerini yetirerek uluslar üstü devletler halinde bir arada toplanmak zorundalar. Global dünya ekonomisi bunu doğal bir zorunluluk haline getirmiştir. Bu gelişme burjuvazinin iradesi dışında ekonomik ve bilimsel gelişmelerin yarattığı bir sonuç. Tek tek ulusal devletler bölgesel ekonomilerin yarattığı bir sonuçtu. Ekonominin bölgesel olmaktan çıkarak globalleşmesiyle birlikte yerel ulusal devletler ulusal üstü devletlere dönüşme sürecine girdi. Eğer insanlık bir nükleer savaşla soyunu yeryüzünden yok etmezse yakın gelecekte ekonomik gelişme dünya uluslarının tek bir dünya devleti altında birleşeceklerdir. Bu konuyu açmışken vurgulamakta yarar gördüğüm önemli bir nokta var; ulusal sorunun kapitalizmin sınırları içinde, çözümünde öncülük eden, ulusal devletlerin uluslar üstü devlet çatısı altında birleşmesini savunan güçlerin büyük çoğunluğu sol sosyal demokrat, sosyalist hareketlerdir. Bu gün ülkemizde ki sol, sosyalist çevrelerin

Ulusal sorunların sosyalist çözümlü; her türlü adaletsizliğe eşitsizliğe, sömürüye karşı olan sosyalistler, kapitalizm yıkılınca eğer o ülkede kapitalizmin çözmediği ulusal, kültürel sorunlar varsa o sorunları da ezilen ulusların kendi kaderini tayin hakkını kullanarak çözerler.

global ekonominin yarattığı bu yeni özgül duruma karşı durup yerel ekonomiyi ve yerel devleti savunmaları milliyetçi bir sapmadır. Bu düşüncelerin solla, sosyalist düşünceyle ilişkisi yok. Temel tercihimiz, ulusların uluslar üstü kurumlar içerisinde farklılıklarıyla birlikte barış içerisinde, bir arada ve özgürce yaşamak olmasına rağmen, ulusların kendi kaderlerini özgürce belirleme hakkına sahip olma ilkesine saygılıyız. Ulus bu hakkı istediği şekilde belirleme özgürlüğüne sahip olmalıdır.

Ulusal sorunların sosyalist çözümlü; her türlü adaletsizliğe eşitsizliğe, sömürüye karşı olan sosyalistler, kapitalizm yıkılınca eğer o ülkede kapitalizmin çözmediği ulusal, kültürel sorunlar varsa o sorunları da ezilen ulusların kendi kaderini tayin hakkını kullanarak çözerler. Lenin, sosyalistlerin ulusal sorunun çözümünü, "ezilen ulusun sosyalistleri birleşmeden yana davranmalı, ezen ulusun sosyalistleri de ezilen ulusun ayrılmada dahil kendi kaderini belirleme hakkını özgürce kullanma hakkını savunmalıdır" şeklinde açıklar ve bu çözümü Rusya'da hayata geçirmeye çalışır. Sosyalistler ulusal sorunla sınıfsal sorunun bir anda çözümünden yanadır ancak sınıfsal sorunların çözümü henüz olgunlaşmamışsa ama ulusal sorunun çözümü için kapitalizmin sınırları içerisinde çözüm olanağı doğmuşsa bunu

desteklerler. Daha önce de açıklamıştım, Lenin Türk ulusal kurtuluş mücadelesine en çok destek veren önderlerden biri. Bugün Kürt sorunu Ortadoğu'da hatta dünyada çözüm bekleyen en önemli sorunlardan biridir. Bir yüzyıldır ülkemiz bu sorunla boğuşmakta ve maddi, manevi kayıplara uğramaktadır. Yüzyıldır Türk Arap, Fars milliyetçiler Kürtlerin varlığını yok sayarak onları asimilasyonla yok etmeye çalışmakta ama yaşanan onca acı deneyim sonucu görüldü ki Kürtlerin varlığının yok sayılması ne Fars ne Arap ne de Türk halklarına bir yararı oldu. Bütün halklar çok büyük acılar yaşadı. Dünyanın küçük bir köye dönüştüğü bütün uluslardan, dinlerden, ırklardan insanların iç içe serpilerek ortak bir insanlık bilincinin geliştiği bin yılımızda hala Kürtlerin temel kültür ve insani haklarını yaşama talebine karşı çıkmak, onları zorla asimilasyonla yok etmekte ısrarcı olmak hiç hoş değil, hiç insani bir davranış değil.

Gel gelelim sosyalistlere, ulusal sorunları sınıfsal sorunlarla aynılaştırarak ulusal sorunlara sınıfsal sorun gözüyle bakmakla en önemli hatalarını yapıyorlar. İkincisi ulusal sorunların kapitalizm sınırları içerisindeki çözümünü görmeyerek, kapitalizmin sınırları içinde doğan çözümlere karşı çıkarak ikinci önemli hatalarını yapıyorlar. Ulusal sorunların kapitalizmin sınırları içinde çözümünün sol bir proje olduğunu kabul etmeyerek üçüncü büyük hatasını işliyorlar.

Sosyalistlerin, "kızıl elma cephesine" katılan "Anadolu solu" projesi mimarı Sayın Baykal'a, "Kuzey Irak'taki kuk-

la devlete karşı olan herkes solcudur" diyen nasyonal solculara söyleyeceğimiz şu; biz sosyalistler, Anadolu'da yaşayan bütün halkların entegrasyonundan yanayız, bütün yüreğimizle bunu destekliyoruz ama bir farkla; biz Anadolu'da, Ortadoğu'da, hatta bütün dünyada yaşayan halkların, ulusların barış içinde bir arada özgürce yaşayarak asimilasyona uğrayıp ortak bir insanlık bilincine, ulusuna ulaşmasını istiyoruz. Zorla, baskıyla yapılan asimilasyona karşıyız, biz ülkemizde yaşayan Kürt, Türk halklarının farklılıklarıyla barış içinde bir arada özgürce yaşayıp asimilasyona uğramasına karşı

değiliz. Sanırım bu topraklarda yüzyıllarca süren acı, göz yaşı, sefalet yeterli olmamış ki nasyonal solcular, Kemalistler, Pan Türkistler, Pan İslamistler daha çok acı, daha çok kan, daha çok gözyaşında ısrar ediyorlar. Türk ve Kürt halkının entegrasyonu zorla değil, gönüllü birliktelikten geçer. Kürt halkının acılarını en derinden hisseden Türk halkıdır, Türk halkının acılarını en derinden Kürt halkı hisseder. İçi içe geçerek ayrılmaz bir bütün oluşturmuş bu iki önemli parçasından birinin mutsuzluğunun diğerine mutluluk getirmediğini yüzyıl süren acı deneylerle öğrendik. Eğer Kürt sorununun

kapitalizmin sınırları içerisinde çözümü mümkünse bu çözümün ne zaman gerçekleşeceği bilinmeyen kapitalist iktidarın yıkımına ertelemek Kürtlerin, Türklerin daha çok acı, daha çok göz yaşı dökmesine sebep olur. Bu ülkede yaşayan her insan, Kürt sorununun kapitalizmin sınırları içerisindeki çözümünü desteklemeli, ülkemizin bu derin bunalımdan kurtulmasına katkı sunmalıdır. Kendi sorunlarımızı demokratik yöntemlerle çözme bilinci bu ülkede yaşayan her insanın öncelik tanıması gereken hayati bir görev. Bir arada yaşamanın başkada bir yolu yok.

Lenin Marks'a nasıl yaklaştıysa Lenin'e öyle yaklaşmalıyız

✍ S. Çiftyürek

MESOP "Sorunlama Belgesi"nin son bölümü "İdeolojik Üretimde Yeni Bir Sentez" başlığını taşıyor. Belge tüm ana sorunlarda olduğu gibi bu sorunda da sorunlama yapmakla ya da soru sormakla yetinmişti. Çünkü bu, temel bir yöntem olarak benimsenmişti.

"Aydınlanma ve Marksizmin ilişkisi neydi, ne değildi? Marksizm burjuva aydınlanmasının ve onun yol verdiği sanayi uygarlığının köklü bir eleştirisi değil miydi? Marksizm ve evrensel yönleriyle Leninizm, ideolojik yeniden üretimin ana zemini mi? İdeolojik yeniden sentezin belli başlı teorik (felsefi), pratik çizgileri, süreçleri nelerdir?... Doğu ile Batı'nın tarihsel ilişkisi neydi; yeni sentez adına buna ne katabiliriz? Marks, Engels ve Marksizm'in Büyük Doğu'ya yaklaşımı neydi? Ekim devrimi, Bolşevizm, Marksizm'e ilk ciddi Doğu aşısı mı?... Yeni ideolojik senteze SSCB, Çin, Latin Amerika, Güneydoğu Asya, Afrika, Kuzey Amerika ve Avrupa deneyimlerinin katacağı içerik ya da taşıyacağı farklılıklar nelerdir? Marksizm'in, bilimsel sosyalizmin büyük okyanusuna (sentezine); Marks, Engels, Lenin'in yanı sıra Troçki, Mao, Che, R. Luksemburg vb. önderlerin ve içerisinde yer aldıkları büyük deneyler (sınıflar mücadelesi) ne katacak?... Yani Marksizm'in yeniden üretiminde Arabi, Türki,

İtalyani, L. Amerikani, Asyayı, Afrikani yorumuyla ilişki içerisinde Kürdi yorumu nasıl olacaktır?" (Sorunlama Belgesi, sy. 39, Gün Yayıncılık)

Sorunlama Belgesi'nin bu bölümü üzerinde geçmiş yazılarımda, kimi yönleriyle durdum. Burda ise yazının başlığında ifade ettiğim boyutuyla sınırlı duracağım, durmalıyız. Marksizm'e, Lenin'e, Leninizm'e "dogmatik yaklaşmamalıyız" cümlecigi komünist basında sürekli kullanıldı fakat bunun somut açılımı olarak ideolojik, politik, örgütsel alanda atılması gereken adımlar üzerinde durulmadı ya da durulamadı. Lenin ve Bolşevikler Marks'a, Marksizm'e nasıl yaklaştılar, dünya komünistleri olgunlaşan, değişen koşullarda Lenin'e nasıl yaklaşmalı sorusu gündemleşmedi.

Gündemleşmedi derken, Lenin sonrası dönemde Lenin'in ideolojik-politik görüşleri eleştirilip sorgulanmadı demiyoruz. Marksist olduğu iddiasıyla davranan epeyce parti, grup ve birey Lenin'i ağır eleştirdiler, hatta Leninizm'i tümüyle reddeden Avrupa komünizmi vb. akımlar da oldu. Yani Leninizm'i reddeden ama "Marksist'im, komünistim" diyen akımlar, partiler oldu, bugünde vardılar. Gündemleşmedi derken, Marksizm'i-Leninizm'i bir bütün olarak algılayıp

savunan komünist parti ve akımların değişen-olgunlaşan genel ve özgün koşullarda Leninizm'e yaratıcı katkısı gündemleştiremediklerini kast ediyoruz. Öncelikle bunun altını çizerek sorun ile ilgili görüşlerimizi aşağıda belirteceğiz. Bir noktanın daha altını çizmek istiyoruz; Lenin Marks'a nasıl yaklaştıysa, biz yani 21.yy başında dünya komünist hareketi ve bunun bir parçası olarak Kürdistan komünist hareketi de Lenin'e öyle yaklaşmalıdır derken; tartışmak istediğimiz sorunun derinliğinin ve sorumluluğunun bilincindeyiz, ayrıca böylesine derin ve çaplı bir sorunun, bir makalenin hatta on makalenin sınırlarına sığmayacağını da bilincinde olarak sorunun tartışmaya açılmasına katkı anlamında bu yazıda bir giriş yapacağız. Ve bu yazının esas amacı; komünist hareketin Lenin'in Marks'a yaklaştığı yöntem ve sorumluluğu esas alarak Lenin'e yaklaşmasına, yani yaratıcı katkıya çağrı olacaktır.

Marks-Engels'in siyaset yönü vardı ancak üretimlerinin belirleyici yönü bilim, felsefe ve teoriydi. Lenin'in ve başını çektiği ekibin, bilim ve felsefe yönü vardı ancak ağırlıklı yönü siyaset ve örgüttü. Lenin'in en derin felsefi üretimi bile siyaset ile ilişki içerisindeki tartışmalarla yüklüydü. Lenin'in 20.yy'ın siyaset dehası olması buradan gelir. Mekanik bakıldığında, Lenin ve Bolşevikler anti-Marksist; Menşevikler, Troçki hatta Kautsky, İngiliz İşçi Partisi vb. bunlar asıl Marksistler olarak görünür. Ama diyalektik bakıldığında asıl Marksist Lenin ve ekibidir. Çünkü Lenin, Marks ve Engels'in üretimine yani Marksizm'e değişen nesnel koşullarda ve önemlisi dünyanın o süreçteki yeni siyaset ikliminde yeniden içerik kattı üretti, geliştirdi. Kısacası Lenin, Marks'a dogmatik değil, diyalektik yaklaştı.

Marks-Engels'te köylülüğün devrimci rolü yoktu. Çin'den Afrika'ya kadar genelde ulusal kurtuluş hareketlerinin özelde köylülüğün devrimci uyanışını tetiklemek ve işçi sınıfının müttefiki olarak görüp harekete geçirme gibi bir sorun yoktu. Devrimi daha çok Avrupa özelde Batı Avrupa'da yani kapitalizmin en gelişmiş olduğu bölgede önermeleri ya da Avrupa devrimleri beklentileri de esas buradan gelir. Marks ve Engels'te emperyalizmin tahliline ilişkin ilk filizler ya da ip uçları vardı ama netleşmiş bir tahlil ve ulaşılmış bir karşı siyaset yoktu. Marks ve En-

Lenin Marks'a nasıl yaklaştıysa, biz yani 21.yy başında dünya komünist hareketi ve bunun bir parçası olarak Kürdistan komünist hareketi de Lenin'e öyle yaklaşmalıdır derken; tartışmak istediğimiz sorunun derinliğinin ve sorumluluğunun bilincindeyiz

gels'te çağdaş komünist örgüt, örgütlenmenin ilk adımları birinci enternasyonal ve ilk Sosyal Demokrat Parti örgütlenmesi ile atılmış, ancak bütünlüklü bir örgüt teorisi söz konusu değildi. Lenin bu belli başlı temel alanlarda yeniden üretimle Marksizm'e ciddi katkılarda bulunur-

ken Marks-Engels'i eleştirerek işe başlamadı. Tersine Marks-Engels'in öğretisi olarak Marksizm'i, bilimsel sosyalizm yolunda atılmış ilk ve temel harç olarak gördü. Bu ilk harçla sarsılmaz bir temelin atıldığını bu temel üzerinde duvarın örülebileceğini gördü ve buna dört elle sarıldı. Daha da önemlisi Lenin Marksizm'e katkı yaptığı alanlarda Marks ve Engels'in eksikliği veya yetersizlikleri olarak görmedi. Katkı sunduğu alanlarda sorunların, Marks-Engels zamanında ya çözüm için (veya ele almak için) yeterince olgunlaşmadıklarını ya da Marks ve Engels'in bu sorunları derinlemesine ele alacak zaman ve imkan bulamadıklarını düşünerek işe koyulmuştur. Lenin'in ve genelde Bolşevizm'in Marksizm'e katkısı nedir? Yukarıda bunları genel çizgileriyle vermiştik. Ek olarak şunlar belirtilebilir: Leninizm ve Rus Ekim Devrim'i Marksizm'e hem muazzam bir büyük Doğu aşısıdır hem de dolayısıyla Doğu-Batı sentezinin yeni ve çağdaş bir hamlesidir. Dahası Avrupa merkeziliğinin aşılmasında önemli bir adım olduğu kadar burjuva devrimler çağından proleter devrimler çağına geçiştir de. Bu öylesine bir devrimci hamledir ki genelde L. Amerika'dan Asya ve Afrika'ya, özelde geniş manada Doğu'nun emperyalizme karşı ideolojik politik dirilişini temsil eder, varolan uyanışa siyasal dinamizm ve perspektif verir. Kuzey yarım küreye, özelde Batı Avrupa'ya sıkışmış olan dünya komünist hareketi, Ekim Devrimi ile birlikte hem güney yarım kürede ilk tutunma ve gelişmeye başladı hem de dünya komünist hareketi; ulusal kurtuluş hareketleri ve köylülük gibi bir müttefiğe kavuştu. Çünkü Lenin, Ekim Devrimi ve genel olarak Ekim Devrimi'nin açtığı çağda yürüyen 20.yy devrim dinamiği; Büyük Doğu ve Güney'in devrimci potansiyelini açığa çıkarmakla kalmadı, harekete de geçirerek Avrupa merkeziliğini ciddi olarak yarıdı. Sosyalizmi sadece gelişmiş kapitalist ülkeler kurabilir iddia ve tezini aştı dahası yıkarak devrimi özellikle de politik devrimlerin ağırlık merkezini Doğu'ya taşıyarak Avru-

pa merkeziliğini yıktı. Ancak Lenin ve Ekim Devrim'i Avrupa merkeziliğini aşarken, Batı'nın dünya devrimindeki rolünü ve dinamiğini küçümseyen ya da Doğu ile Batı karşıtlığına pirim veren en ufak bir yönelişe girmeden yaptı. Tersine, 20.yy başında dünya devriminin ağırlık merkezi Batı'dan Doğu'ya kayarken, Ekim Devrimi ile Lenin Doğu ile Batı'nın elini birden tutarak kenetlemeyi hedefledi. Komünist Manifesto'daki "Bütün ülkelerin işçileri birleşiniz" şiarı Ekim Devrimi ile birlikte "Dünya işçi sınıfı ve ezilen halklar birleşiniz" özlü vurgusunda ifade edildi.

Lenin sonrası değişen veya olgunlaşan koşullar

Marks 1883'te, Engels 1895'te öldü. 1870 doğumlu olan Lenin ile Marksizm'in yaratıcıları arasındaki zaman dilimi oldukça kısadır. Engels daha sağ iken Lenin aktif siyasete adım atar ama Marksizm'e değişen, olgunlaşan koşullarda yeniden devrimci ruh ve önemlisi teorik, ideolojik, politik içerik katar. Katmayı kendi kuşağının görevi bilir. Kısacası Marksizm'e dogmatik değil, yaratıcı yaklaşır. Lenin'in siyasete soyunduğu coğrafya olarak Rusya bir çok açıdan Lenin'i yaratıcı katkıya zorlar. Başta Doğu Avrupa'dan Asya'ya ve Kuzey Amerika'ya uzanan bir coğrafyanın adıdır Rusya. Devletin coğrafik özellikleri ile siyaseti arasındaki ilişki olarak ya da ilgili coğrafyada hükümetin coğrafyanın verileri ışığında kendi siyasetini şekillendirmesi olarak Rusya'nın jeopolitiği, Lenin ve Bolşeviklerin Marksizm'e yaratıcı katkılarının faktörlerinden biridir. Çünkü Çarlık Rusya'sındaki coğrafya bütün unsurlarıyla aktif bir hareket ve arayış içerisindedir. Bu arayışı değerlendirmek ve önemlisi yön vermek Lenin ve Bolşevikler başta olma üzere tüm devrimci dinamiklere düşer. Yüz yıllık Rus devrimci sanat ve edebiyat dinamiklerinin Rus toplumunu derinden sarmalayarak değişime hazırlaması, yani devrimci değişimi hedef-

Ekim Devrimi ile Lenin Doğu ile Batı'nın elini tutarak kenetlemeyi hedefledi. Komünist Manifesto'daki "Bütün ülkelerin işçileri birleşiniz" şiarı Ekim Devrimi ile birlikte "Dünya işçi sınıfı ve ezilen halklar birleşiniz" özlü vurgusunda ifadesini bulacaktı

leyen siyaset dinamiklerine ciddi ve güçlü veriler sunması diğer bir faktördür.

Halklar hapishanesi Çarlık Rusya'sındaki ezilen ve sömürge uluslardaki ulusal uyanışlar, Lenin'in Marksizm'e yaratıcı katkısının, özellikle köylülüğün ve ezilen ulusların devrimci rolü ve

işçi sınıfı ile ittifakının üretilmesinde önemli bir nesnel uyarıcıdır. Nihayet belli başlı kentlerde yoğunlaşan Rus işçi sınıfının dinamik arayışlarını Lenin'i yaratıcı katkıya zorlayan bir diğer temel faktör olarak belirtebiliriz. Ve elbette Rusya'ya özgü bu koşullara ek olarak, yukarıda üzerinde durduğum başta emperyalistler arası pazar paylaşımı ve savaş olmak üzere dünyanın değişen siyasal iklimini de eklemek gerekiyor.

Bu koşullarda Lenin, Rusya'dan dünyaya bakar. Rusya'dan dünyaya bakışı Bolşevizm'de ifadesini bulur ve Bolşevizm, Rusya özgülünde Marksizm'e yaratıcı katkıdır. Tam da bu nedendir ki Lenin sık sık dünya komünist hareketini uyararak Bolşevizm'i aynen tekrarlamayın. "o, fazlasıyla Rusya'ya özgüdür"der. Ama aynı Lenin dünyadan da Rusya'ya bakar (ki Rusya demek bir ülkeden çok kıtalara yayılan bir coğrafyadır) ve burdan Marksizm'e evrensel katkı sunar. Ekim Devrimi'nin sadece Doğu ile Batı'nın çağdaş bir sentezi değil, aynı zamanda evrensel olanla yerelin bir yeni sentezidir de.

Aktif siyaset yaşamı 1924'te sonlanan Lenin ile 2006'da sosyalizm kavgasını veren dünya komünist hareketi arasında zaman olarak 82 yıl geçti. Neredeyse tam bir yüzyıl geride bıraktık. Lenin sonrası, özellikle 20.yy ikinci yarısında neler değişti-olgunlaştı-gelişti? Bunlar dikkate alınmadan Lenin ve Ekim Devrimi'nin aynen tekrarı, Marksizm'e-Leninizm'e dogmatik yaklaşım olur. Değişen-olgunlaşan-gelişen koşullar, olgular, veriler nelerdir bunları ana başlıklar altında kısaca ele alarak dogmatik yaklaşımları sorgulayacağız.

1- Lenin'in Marksizm'e temel girdilerinden biri olan, emperyalizm tahlili bugünde genel çizgileriyle halen geçerliliğini koruyor. Ulus devlet ötesi adımlar Avrupa kıtasında atılıyor, bir kaç adım geriden Amerika ve Asya kıtasında benzer gelişmeler yaşanıyor. Fakat ulus ötesi imparatorluk ya da ultra emperyalizmden söz edilemez. Sermayenin ulus devlet ve ulusal pazarı aşmanın yani evrenselciliğin de sınırları

vardır. Sermaye "ulusal ahırdan" bırakalım nihai çıkışı, bu yönden attığı ciddi adımlar karşısında (Alman işverenlerin fabrikalarını ucuz emek alanlarına kaydirdiklerinde Cumhurbaşkanı'nca "ulusal hainlik" damgası ile yüzleşmesi gibi) bile büyüyen bir tepki ile yüzleşebiliyor.

Sermaye ile ulus devletin karşılıklı birbirini kutsayıp ve beslediği biliniyor ancak gelinen aşamada, sermaye yönünden ulus devletin aşılması bir dert, aşılması olarak gümrük duvarlarının ardında ulusal pazarda talep etmesi iki dert misali bir açmazı derinleştiriyor. Sermayenin ulusal pazarı aşma yönündeki hamleleri yeni de değil epeyce eskilere dayanır fakat ulus devleti aşma arayışları son yıllarda hızlandı. Sermaye yönünde iki dert misali en büyük sorun; koruyucu bekçisi olarak ulusal devlet yerine evrensel imparatorluğun oluşturulamamasıdır. Kısacası sermaye ulusal devleti aşmak ile aşamamak ikileminde tarihsel olduğu kadar artık fiziksel sınırlarına doğru da ilerliyor. İşçilerin, ezilen ve sömürülenlerin mücadelesi, 21.yy başında yeni zeminlerde yeniden gelişip şekillendikçe (ki bunun ilk verileri açığa vuruyor) ve bu şekillenmeyle karşılıklı etkileşim içerisinde devrimci komünist siyaset yeniden güçlenip enternasyonalci perspektifle radikal değişimin güçlü siyasal aktörleri haline geldikçe; sermaye özelden de Avrupa sermayesi ya yeniden ulusçu-muhafazakar sınırlarına çekilecek veya çekilmeye zorlanacak ya da buna fırsat tanımayacak olan ardışık devrimlerle tarihin derinliklerine gömüleceklerdir.

Lenin'in tespiti varlığını koruyor ancak kimi gelişmelerde göz ardı edilemez. Avrupa'nın iki büyük emperyalist devleti olan ve aralarında kanlı egemenlik savaşlarıyla tanınan Almanya ile Fransa ve elbette ki İtalyan sermayesi giderek ulusal para, bayrak, sınır gibi değerleri geride bırakıp AB adı altında birliğe gidiyorlarsa; sermaye grupları arasında uluslararası sermayeden uluslar ötesi sermaye kartellerine doğru bir gelişim yaşanıyorsa yeni gelişmeler var demektir. Ancak bu yeni gelişmelere rağmen belli başlı emperyalist güç merkezleri ve bunlar arasındaki çelişki ve çatışmalar da devam ediyor. Özellikle ABD'nin Asya üzerinde egemenlik kurma planı olarak geliştirdiği Avrasya egemenlik stratejisiyle birlikte emperyalistler arası çelişki ve çatışma eğilimi yeniden derinleşiyor.

Sömürgecilik sisteminin tasfiye edilmesi ve yeni işgal edilen ülkeler ile az sayıdaki ulusal sorunu halen çözümlenememiş ulusun dışında ulusal bağımsızlık sorununun belirleyici olarak çözümlenmesiyle paralel, emperyalizm ile ezilen halklar arasındaki çelişki biçimsel olarak aşılmıştır.

Çin pazarında ABD, Alman vb. emperyalist sermayenin büyüyen varlığı, tersinden de ABD, Alman vb. pazarlarda Çin'in büyüyen ihracatının, ayrıca emperyalist sermayenin uluslar ötesi şirket evlilikleriyle gerek X, Y emperyalist ülkede gerekse bunların bir üçüncü ül-

kede büyüyen sermaye ortaklığı gibi gelişmeler, emperyalist merkezler arasında doğrudan bir çatışmayı önemli ölçüde frenliyor. Buna Lenin'in döneminden farklı olarak nükleer silahların varlığı nedeni ile de muhtemel bir emperyalistler arası savaşta insanlığın hatta yeryüzünün bir bütün olarak tehdit altında olması gerçeği de eklendiğinde, emperyalistler arası doğrudan bir savaş ihtimalini zayıflatıyor ama tümüyle ortadan kaldırmıyor. ABD'nin Afganistan işgalinde 11 Eylül 2001 saldırısının sıcaklığı ve Taliban rejiminin niteliği nedeniyle emperyalistler arası sağlanan ittifak Irak'ta bozuldu. Hatta yerini dolaylı bir çatışmaya bıraktı. Ve ABD'nin İran'a dönük doğrudan bir askeri işgal girişimi emperyalistler arası doğrudan çatışma eğiliminide yeniden güçlendirebilir.

2- Burada üzerinde durulması gereken diğer bir nokta; emperyalizm ile ezilen ve sömürge halklar arasındaki çelişki ve çatışmanın günümüzdeki yansımasıdır, çünkü bu alanda da önemli gelişmeler yaşandı. Lenin döneminde dünyadaki toplam devlet sayısı 50 civarındayken bugün iki yüzü aştı. Onlarca Asya, Afrika ve Latin Amerikalı ezilen, sömürge halklar çoğunlukla biçimsel de olsa kendi bağımsız devletine ulaştı. Dün sömürge, yarı sömürge durumundaki Hindistan ve Çin, eşitsiz gelişme yasaının gereği olarak günümüzde yeni emperyalist odaklar olmanın adaylarıdır. Sömürgecilik sisteminin tasfiye edilmesi ve yeni işgal edilen ülkeler ile az sayıdaki ulusal sorunu halen çözümlenememiş ulusun dışında ulusal bağımsızlık sorununun belirleyici olarak çözümlenmesiyle paralel, emperyalizm ile ezilen halklar arasındaki çelişki biçimsel olarak aşılmıştır. 21.yy başında dünya devriminin artık sömürgeler sorunu diye bir sorunu yoktur. Güney yarım kürede emperyalizm kapıdan kovulmuş ama bacadan yeniden eve dönmesiyle birlikte; Asya, Afrika, L. Amerika halklarıyla emperyalizm arasındaki çelişki de değişime uğramıştır. Çelişkinin çıplak politik boyutu zayıflarken; ekonomik, sosyal,

kültürel içeriğiyle toplumsal-sınıfsal yönü ön plana çıkmıştır. Dün devrimin belirleyici yönü ulusal bağımsızlık iken bugün yerini ekonomik bağımsızlığı da hedefleyen esas toplumsal devrime bırakmıştır. Dün Asya, Afrika'daki ulusal bağımsızlık mücadeleleri esas emperyalist sö-

mürgeci güçleri hedeflerken, ancak bu dış işgalci güçlerle işbirliği içerisinde oldukları ölçüde kendi egemenlerini hedeflediler. Günümüzde ise tersine esas kendi egemen sınıf ve rejimlerini hedefleyen devrimin anti emperyalist yönü kendi rejimlerinin işbirliği içinde oldukları emperyalist ülkeyi hedeflemesiyle somutlaşacaktır.

Artık "dünya işçi sınıfı ve ezilen halklar (uluslar) birleşiniz" şiarı da günümüzde geçerliliğini yitirmiştir. Dünyanın günümüz siyasal ikliminde; G. Afrika, D. Timor, Filistin, K. İrlanda, Çeçenistan, Bask ve Kürdistan gibi halen çözümlenmemiş az sayıdaki bu ulusal kurtuluş hareketlerin tümü, kendilerini salt ulusal kurtuluşla sınırladıklarında bu hareketler X ya da Z emperyalist ve gerici güçlerle işbirliği içerisinde çözümlenmemiş az sayıdaki bu ulusal kurtuluş hareketlerinin tümü şu veya bu emperyalist güçle işbirliği içerisindeyken; dünya işçi sınıfının ve onun komünist siyasetinin bunlarla salt emperyalizme karşı bile ortak kavganın zemini kalmaz. Kısacası ulusal bağımsızlık mücadeleleri 21.yy başında dünya devriminin bileşeni olmaktan çıkmışlardır. Artık dünya işçi sınıfı ve ezilen uluslar birleşiniz şiarı yerine dünya işçi sınıfı ve sömürülen halkları birleşiniz demek gerekiyor.

3- Lenin'in Marksizm'e temel bir diğer katkısı olan işçi köylü ittifakı da günümüzde yeniden ele alınmaya muhtaç bir sorun haline gelmiştir. Çünkü kapitalizm Lenin'den sonraki 80 yıllık zaman dilimi içerisinde dünya çapında hem yatay hem de dikey olarak gelişmiştir. Bu gelişme ile paralel köylülük hem çözülmüş hem de kırsal-tarımsal alan sürekli kentler lehine nüfus ve toplam ekonomideki payı bakımından küçülmüştür. Bu olumlu bir gelişme mi değil mi ayrı bir tartışma konusudur. Fakat bir süreç olarak bu devam ediyor. Batı ya da gelişmiş kuzey yarım kürede köylülüğün hatta tarımın toplam GSMH içerisindeki payı günümüzde %3 ile %10'a kadar gerilemiştir. Artık buralarda işçi sınıfının devrim müttefiki olarak küçük ve orta

Lenin'in Çarlık otokrasisine karşı burjuvaziye de yedeğine alan genel işçi köylü ittifakı (Şubat Devrimi ile aşılmıştır) artık istisnalar hariç Asya, Afrika kıtasında da değişen ekonomik siyasal koşullarla belirleyici olarak aşılmıştır.

köylülükten bile ciddi bir güç olarak söz edilemez. Dahası tarımda büyüyen teknolojik girdiler nedeniyle tarım işçilerinin bile nicel olarak çok zayıfladığı görülür. Elbette tarım tekellerinin yani tarım burjuvasının olduğu yerde orta ve küçük ölçekli tarım işletmeleri de olacaktır.

Fakat varlıkları ya da nicel güçleri toplam nüfus ve ekonomideki yerleri ile orantılı kalacaktır.

Lenin'in Çarlık otokrasisine karşı burjuvaziye de yedeğine alan genel işçi köylü ittifakı (Şubat Devrimi ile aşılmıştır) artık istisnalar hariç Asya, Afrika kıtasında da değişen ekonomik siyasal koşullarla belirleyici olarak aşılmıştır. Asya, Afrika'daki ulusal bağımsızlık mücadelelerinin belirleyici olarak aşılmasının yanı sıra kapitalizmde giderek hakim üretim biçimi haline gelmesiyle birlikte; birincisi, burjuvazinin önderlik edeceği siyasal devrimler; ikincisi, açık faşizm ya da askeri rejimlere karşı mücadeleler hariç tutulursa burjuvaziye yedekleyecek olan devrim stratejisi yani genel olarak işçi köylü ittifakı güney yarım kürede de artık gündemden çıkarılması gerekir. L. Amerika, Asya, Afrika'da köylülük kapitalist gelişmeyle beraber tarım ve toprak burjuvası, orta ve küçük köylülük ile giderek gelişip büyüyen tarım işçileri şeklinde parçalanmıştır, bu süreç derinleşiyor. Artık güney yarım kürede geçerli olacak olan genel devrim stratejisi kapitalizmi hedefleyen işçi, yoksul (emekçi) köylü ittifakıdır. Yani Lenin'in Nisan Tezleri'nde doğrudan sosyalist devrimi hedefleyen strateji ve buna uygun sınıfların mevzilenmesi ama elbette her ülkenin ya da coğrafyanın özgün koşullarında kazanacağı yeniden içerikle programlaştırılmalıdır. Kısacası Lenin'in genel işçi köylü ittifakı özellikle ulusal bağımsızlık mücadelelerinin yoğun yaşandığı Asya, Afrika ve kısmen L. Amerika'da 20.yy'ın son çeyreğine kadar genel geçerliliğini korumuştur. Ama 21.yy başında bu ittifakı içeren strateji artık geçerli değil derken stratejinin dün Lenin tarafından yanlış belirlendiğinden değil değişen-gelişen-olgunlaşan koşullar nedeniyle aşılması gerektiğinden söz ediyoruz.

4- Günümüz dünya komünist hareketi, 20.yy başlarındaki komünist harekete oranla daha köklü sorunlarla yüz yüzedir. 20.yy başında güney yarım kürede ulusların (halkların) büyük çoğunluğu hala kendi ulus devletlerini kurmuş de-

ğiller hatta kuzey yarım kürede ve özellikle Batı Avrupa'da bile halklar/toplumlar ulusallık, ulus devlet sorununda belli bir doyum ve olgunluğa ulaşmamışlardı.

Paralel bir sorun olarak çekirdek ailede de benzer bir durum yaşanır. Günümüzde artık kuzey yarım küre toplumlarında %30 ile %50 arasında değişen oranda çekirdek aile sonrası topluma geçiş yaşanıyor. Bu gelişmeler ulus ve genel olarak devlet ötesi topluma geçişte ciddi yeni veriler sunuyor. Bunlar emperyalizmin ve sermayenin iktidarı altında yaşanıyor fakat aynı süreçte sermayenin kendisi devlet ve çekirdek aile ötesi topluma geçişin bariyerlerini de elinde tutuyor. Evet sermaye ve siyasal iktidarında; ulus devlet ve çekirdek aile sonrası topluma geçişle bunun frenlenmesi aynı süreçte iç içe yaşanıyor. Daha somutta sürecin bu ikili karakterini nasıl işlediğinin üzerinde ayrıntılı durulması bu yazının konusu değildir, ama yazılarda irdelenmesi gerekir. Tam da burada yanıtlanması gereken temel sorunlardan biri şudur: Komünist partileri 21.yy başında ulus, ulus devlet ve çekirdek aileye nasıl yaklaşacaklardır? Burjuva ulus devlet ve çekirdek aile yerine sosyalist ulus devlet ve sosyalist çekirdek aileyi programa almak sorunu çözer mi? Kendi adıma hayır diyorum. 20.yy başındaki komünist partilerden farklı olarak günümüz komünist hareketi, devletten devletsizliğe, çekirdek aileden sosyalist aile ötesi topluma doğru adımlar geliştirmeye sadece tarihsel perspektif olarak değil adım adım güncelleştirilen bir perspektife de (programa da) sahip olmak zorundalar. Bu zorunluluk sadece kuzey yarım kürede değil bir kaç adım geriden takiple Çin, Türkiye, Mısır gibi ülkeler başta olmak üzere güney yarım kürede de kendini dayatıyor, dayatacaktır. Artık günümüz komünist hareketi halen çözümlenmemiş Asya'daki ulusal kurtuluş hareketleri hariç iktidara geldiğinde programını burjuva ulus devlet yerine sosyalist ulus devleti, özel mülkiyet üzerine kurulu burjuva çekirdek aile yerine sosyalist çekirdek aileye dayalı toplumu kurmak hedefi ile yetinebilir mi? Batı Avrupa, Rusya, ABD, Çin, Vietnam, Japonya vb. ülkelerde komünist parti programına, "iktidara gelirim sosyalist çekirdek aileyi güçlendireceğim" derse tarihsel trendi ve hatta sermaye iktidarlarının gerisine düşmüş olup tutucula-

20.yy başındaki komünist partilerden farklı olarak günümüz komünist hareketi, devletten devletsizliğe, çekirdek aileden sosyalist aile ötesi topluma doğru adımlar geliştirmeye sadece tarihsel perspektif olarak değil adım adım güncelleştirilen bir perspektife de (programa da) sahip olmak zorundalar.

şıp muhafazakarlaşmış olmaz mı? Muhafazakarlık, tutuculuk sadece burjuvaziye, egemenlere özgü değildir, tarihsel trende karşıt olarak ve mevcut statükonun devamında ısrar eden komünistler de yok mu? Var. Avrupa'da sermaye ve rejimleri; Komünist ve işçi sınıfı hare-

keti karşısında son yıllarda kendilerine duydukları güvenle ve elbette başka faktörlerin etkisiyle ulusal sınır, bayrak para gibi sembol ve değerleri aşmaya yönelirken, komünist hareketin ise belirleyici olarak, yaşadığı güven erozyonu, stratejik olarak önünü görememe, içe doğru büzülme, küçülme gibi nedenlerle "AB sermayenin birliğidir" (ki doğrudur) gerekçesinin arkasına sığınarak mevcut ulusal sınırların ve devletin çerçevesinde siyasete hapsoldü, dahası kimileri ulusal sınırı savunmak gibi artık gerici-muhafazakar bir pozisyona dönüştü.

20.yy başında komünist partiler iktidara geldiklerinde aşağıdaki dört temel sorunu çözmeye hedefini programlarına alırlardı: Toplumda sıfır işsizlikle herkese iş (çalışma) hakkı; her aileye bir konut; herkese bedava sağlık ve bedava, eşit eğitim-öğrenim hakkı; toplumda elektrifikasyonun geliştirilmesini sağlayacağız diyorlardı. Her ülkenin özgün koşullarının kattığı içerik hariç tutulursa, komünist partilerin sosyalizm programları genel çizgileri ile bunları içeriyordu. Bugün de bu temel talepler işçi emekçi halk açısından yaşamsal hedeflerdir. Fakat günümüz komünist hareketi hem bunlarla yetinemez hem elektrifikasyon gibi hedefler artık dünyanın her coğrafyasında gelişen kapitalizmle birlikte zaten realize edilmiştir hem de baş belası işsizliğe karşı herkese çalışma hakkı olarak çalışmanın kutsanması değil üretimde artan teknolojik girdilerin sağladığı muazzam imkanlarla artık herkese çalışma (iş) hakkıyla birlikte insan zamanının giderek çalışmanın kendisinden özgürleşmesini de somut hedef olarak programlaştırmak zorundadır. Herkesin 12-10-8 saat çalışma süresi yerine özgün koşullara bağlı olarak 8-6-4 saat çalışma saatleri hedefiyle işçinin, emekçinin zamanını adım adım çalışmanın kendisinden özgürleştirilmesi hedefi olmak zorundadır. Tam da bu sorunla bağlantılı olarak, Lenin'in 20.yy başında Rusya ve genelde güney yarım küre toplumları için fordist emek rejimine yaptığı vurguyla "disiplini Almanlardan öğrenin" çağrısını

18.yy'ın aydınlanması, kapitalizmin şafağı ve ulus devlet ile onun politik kurumlarıyla giderek belirginleşen bir disipline bürünerek şekillenen modernist doku-disiplin-felsefeyle insanlığın sorunu giderek büyüyor.

bugün yapmanın artık gerekli olmadığı, zaten fordist emek rejiminin dünyanın her coğrafyasında egemen hale geldiği hatta kuzey yarım küre de artık post fordist emek rejimi arayışlarına bizat sermayenin kendisinin girdiği tarihi evrede, komünistler üretim rejiminde çalışma disiplininden

öteye, işçilerin zamanının çalışmanın kendisinden özgürleşmesi hedef ve savunusu öne çıkarmakla yüz yüzedir. 21.yy başında dünya komünist hareketi açısından sorun, Almanlarda emek rejimi disiplinini öğrenmek değil aşmaktır.

5- 20.yy başından farklı olarak 21.yy başında komünist hareket modernizm sorununda da ciddi ve köklü sorunlarla yüz yüzedir. Bu çok ayrıntılı uzun bir felsefi, ideolojik ve politik tartışma konusu olup, burada ayrıntısına giremeyeceğiz.

Kısaca Lenin döneminden farklı olarak günümüz komünist hareketin bu alanda da yüzleştiği sorun/sorunların ne/neler olduğunu belirtmeden, kimi yanlış anlamaları engellemek için bazı ön kayıtları düşeceğim. Bu ön kayıtlar olarak: Birincisi, emek rejiminde komünistlerin alternatifi fordizme karşı postfordizm değil, olamaz. Benzer bir yaklaşımla felsefede de modernizme alternatif post modernizm değil, olamaz. Komünistlerin tarihsel perspektifi ve hedefi ekonomi ya da siyaset egemen toplumun değil, kültür egemen komünist toplumdur. İkincisi, Marksizm-Leninizm, burjuva aydınlanmasının ve modernizminin her alanda derinlikli bir eleştirel sorgulanmasını da içerir. Üçüncüsü; halen kendi ulusal devletini kuramamış olan Kürt halkının ve benzer süreçleri yaşayacak halkların modern politik, ekonomik sosyal kurum ve disiplinden alacağı epeyce şey olduğu ya da yaşayıp aşacağı evreler olacağını bilmemiz gerekiyor.

Bu ön kayıtları düştükten sonra, 21.yy'da dünya komünist hareketinin modernizmle sorununun nerde nasıl başladığını kısaca belirtebiliriz: Moda, modern olanla yani çağdaş, çağa uygun içeriğiyle insanlığın ilk uygarlaşma adımından günümüze değin ileriye doğru atılan her adımı ya da hamlesi insanlığın kültürel havuzuna akıtılmış zenginliktir, sahiplenilmesi gerekir. Fakat 18.yy'ın aydınlanması, kapitalizmin şafağı ve ulus devlet ile onun politik kurumlarıyla giderek belirginleşen bir disipline bürünerek şekillenen modernist doku-disiplin-felsefeyle insanlı-

ğın sorunu giderek büyüyor. Özellikle 20.yy boyunca komünistlerden faşistlere, liberallerden muhafazakarlara, SSCB'den ABD'ye, Çin'den Türkiye'ye, Irak'a, Sosyalist Küba'dan Faşist Şili'ye kadar bütün rejimler ve kurumları modernistti. Enternasyonalisti de milliyetçisi de hatta

muhafazakarı da modernistti. Felsefi açıdan bakıldığında fütürist de nihilisti de romantisti de devrimcisi de muhafazakarı da hatta kısmen klasizmi de dahil herkes ama herkes modernizmden beslendi. Uzatmadan belirteyim: Burada yüzleştiğimiz sorun modernizm, bu karmaşık ve hatta karşıt felsefi politik dokusuyla 21.yy'da da insanlığın yükünü taşıyabilir mi? Hayır taşıyamaz, taşıyamıyor da. Taşıyamadığından dolayı eski ve yeninin yamalı bohçası olarak post modernizmi doğuruyor; taşıyamadığından dolayı modernizm devinimini kaybediyor; taşıyamadığından ve kültür egemen komünist topluma geçemediğinden SSCB ve diğer sosyalist rejimler dönüp dolaşıp Batı modernizminin ve kalkınmacı siyasetinin ufkuyla sınırlandılar ve giderek yıkıldılar.

6- Marks-Engels zamanında komünist enternasyonalin (Dünya Komünist Partisi'nin) ağırlık merkezi Avrupa'ydı, denilebilir ki Avrupa merkezli doğup şekillendi. Ekim Devrimi ve SSCB ile birlikte komünist enternasyonalin ağırlık merkezi Rusya'ya kaydı. Mao önderliğindeki Çin Komünist Partisi süreçte ayrı bir merkez yaratmaya yöneldi kısmen etkili olsa da SBKP merkezli üçüncü enternasyonal gerçeğini tümüyle aşamadı. Troçkist IV. Enternasyonal faaliyeti bir başka merkez olma arayıştıydı ayrıca en fazla Avrupa merkezlik dokuya sahipti. L. Amerika'da özellikle 1960'lı yılların başında SBKP, ÇKP ve Troçkist merkezli enternasyonale mesafeli davranan daha özgün bir deney yaşandı, sonraki yıllarda kıtadaki komünist partiler ağırlıklı giderek SBKP etkinliğindeki III. Enternasyonale yöneldiyse de L. Amerika devrimci hareketi yine de özgün duruşunu kısmen korudu.

İki binli yılların başında dünyaya bakıldığında, kapitalizmle birlikte işçi sınıfının oluşumu da artık tüm kıtalarda bir gerçeklik haline geldi. Dolayısıyla komünist partilerin varlığı artık sadece Batı Avrupa'nın ya da kuzey yarım kürenin değil dünyadaki tüm coğrafyanın bir gerçe-

ğidir. 150 yıllık çağdaş komünist hareketin özellikle 20. yüzyıl komünist hareketinin ürünü olarak dev bir birikim oluştu. Artık deney sahibi "abi" komünist partilere ihtiyaç duyulmayacak kadar zengin bir birikimle yüzyüzedir komünist hareket. Deney sahibi "abi" partilerin tavsiye önerilerde bulunup elinde tuttuğu genç ya da küçük komünist partiler türünden ilişkiler, yerini eşitlerin ama gerçekten eşit kardeşlerin karşılıklı zengin görüş ve deney aktarımına ve eylem birliğine dayalı bir enternasyonal ilişkiye artık bırakmak zorundadır.

21.yy başında X ya da Y komünist partisi merkezli komünist enternasyonal kurulamaz kurulsada dahi geçmiş III. enternasyonal'in bile karikatürü olamayacaktır. Günümüz komünist partileri fikren yani ideolojik teorik olarak dünyasal/evrensel fakat politik kalkış noktası olarak yerel-ülkesel-bölgesel zeminlerde yeniden kurulmalı; kurulu olanlar kendi içerisinde gerçekleştireceği kopuş ve süreklilikle bu perspektife evirilerek yeniden kurulacak olan dünya komünist partisinin kendi coğrafyasındaki organik bir parçası olmaya hazır aday olmalıdır. Böylece X, Y partisinin ya da X, Y coğrafyasındaki komünist hareketin oluşturacağı merkezin etrafında şekillenen, onun sadece birer alt seksiyonu olan partilerden oluşan enternasyonal yerine, herkesin merkeze akış sağladığı ve merkezin organik bir parçası olarak davranacağı yeni bir Dünya Komünist Partisi hedeflenmeli.

Sonuç olarak birinci, ikinci ve III. Enternasyonal'in üzerinde şekillenip büyüdüğü ideolojik, siyasal, kültürel ve ekonomik ilişkiler toplamında ki iklim nedeni ile eleştirmiyor ama anlıyoruz, kavırıyoruz ama bugün üzerine durduğumuz değişen koşullarda yeniden ve aynen tekrarlanamayacaklarına da inanıyoruz. Kürdistan komünist hareketi olarak; dünya komünist hareketini yeni bir enternasyonalin yaratılması için mücadele etmeye, bu yönde varolan mücadele ve çabaları ortaklaştırmaya ve özellikle her komünist partinin ya da gücün bulunduğu yerelden dünyaya bakarak, Dünya Komünist Partisi'ne kendi rengini taşımaya çağırıyoruz. Öyle ki Dünya Komünist Partisi'nin büyük okyanusuna; Marksizm, Leninizm zemininde kendi yerel ırmak ve nehirlerini (farklılığını) taşıyarak orga-

Kürdistan komünist hareketi olarak; dünya komünist hareketini yeni bir enternasyonalin yaratılması için mücadele etmeye, bu yönde varolan mücadele ve çabaları ortaklaştırmaya ve özellikle her komünist partinin ya da gücün bulunduğu yerelden dünyaya bakarak, Dünya Komünist Partisi'ne kendi rengini taşımaya çağırıyoruz.

nik birliği hedefleyelim!

7- Bütün bunlardan hareketle Leninist örgüt modelinin aynen tekrarlanması değil yeni girdilerle yeniden üretilmesini öngörüyoruz. Bu sorun üzerinde daha önceki yazı ve kitaplarımda epeyce durduğumdan dolayı burada ayrıca üzer-

inde ayrıntılı durmaya hem gerek yok hem de makalenin sınırları nedeniyle zaten duramam. Merak eden okuyucu; "Aydınlanma ve Örgüt" adlı kitap ile Sosyalist Mezopotamya Dergisi'nin 11. ve 12. sayılarına bakabilir.

Gerek benim gerek diğer yoldaşların MESOP "Tartışma Evresi" boyunca 21.yy örgüt/örgütlenme modeline yönelik arayışları içeren görüş ve yazılarından hareketle; Leninist parti modelinin aşağıdaki belli başlı noktalar üzerinde yeniden üretilmesi gerektiğine inanıyoruz:

-Partinin değil halkın iktidarı; parti örgütlenmesi işleyişinde de doğrudan demokrasi arayışları; yerelin merkezleşmesi; disiplin içerisinde özgürlük değil özgürlük içerisinde disiplin; organik birlik ve bunların toplamında merkezde değil gövdede güçlü örgüt...

Hiçbir komünist parti, devrim mücadelesini yürütürken halkın iktidarı yerine partinin iktidarını hedeflemedi. Programlarda belirlenen hedef partinin değil halkın iktidarıydı ve devrimin başlangıç yıllarında çoğunlukla iktidar halkın elindeydi. Partinin iktidardaki rolü ise halkın iktidarınca içselleştirildiği oranda vardı. Ancak çok geçmeden sosyalist rejimlerde halkın iktidarı yerini doğrudan parti iktidarına bıraktı. Bugün, geçmişten çıkarılacak derslerle halkın iktidarının süreçte parti iktidarına dönüşmemesinin güvencelerini az ya da çok oluşturmak zorundayız.

Merkezin yerelleşmesi 20.yy örgütlenmesinin belirleyici yönüydü. Başlangıçta Rusya kısmen hariç tutulursa (Çünkü Rusya'da başlangıçta zengin yerel komünist gruplar vardı) hemen hemen her yerde, önce dar bir çekirdek kadronun oluşturduğu merkez ve devamında bilinen yürüyüş olarak merkezin yukarıdan aşağıya örgütlenmesi yani yerelleşmesi. Sonuç; hemen hemen tüm komünist ve devrimci partilerde merkez komiteleri tanrılaştı ve başkan da sekreter de peygamber katına çıkartıldı. 20.yy komünist örgütlenmesinde merkezin tanrı, liderin de peygamber katına çıkartıldığı bir örgütlenme ile yol alınamaz, alınamıyordu. Merkezin yukarıdan

aşağıya yereli adım adım belirlemesi-yaratması-örmesi değil, tersinden yerelin her açıdan merkeze doğru büyümesi ve merkezde organik birliği örmeyi hedeflenmeli. Merkez, elbette güçlü merkez olmalı ama İngilizcedeki center ve Kürtçe'deki navend (orta ya da gövde) içeriğiyle güçlü olmalı. Yani partinin ideolojik-politik-örgütsel güç ve birikimi esas örgütün gövdesinde yoğunlaşabildiği oranla merkez ne kadar güçlü olursa olsun (ki olmalı) partide tanrı katına çıkamaz, çıkartılmaz. Merkezle, güçlü merkezle sorunumuz yok, olmamalı ama tanrı katına çıkan ya da süreçte çıkartılan ve Lenin'in kendi partisinin merkezi için olumsuzlamak anlamında "Sol"Komünizm Bir Çocukluk Hastalığı" adlı eserinde "işte size tam bir oligarşi" diyerek bizi uyardığı merkezle sorunumuz var, bunu aşmak istiyoruz. Merkezin tanrı katına çıkışının bariyeri olabilecek farklı görüş ve önerilere de açığız, tartışılmalıdır.

Sadece komünist partilerde değil sosyalist rejim ve toplum örgütlenmesinde de disiplin içinde özgürlük, 20.yy'ın gerçeği idi ve yine bu gerçeği eleştirmekten çok anlıyoruz, kavırıyoruz ama 21.yy'da tekrarlanmaması gerektiğinin de altını çiziyoruz. Özetin özeti, disiplin içinde özgürlük gerek partide gerekse sosyalist devlet örgütlenmesinde başka faktörlerinde etkisiyle özgürlüğün alanını adım adım daralttı ve süreçte boğdu. Emperyalizme, kapitalizme ve şovenizme karşı devrim mücadelesi verecek olan partide disiplin olmadan adım atamazsın. Her şey bir yana ülkede ve dünyada; devlet varsa siyasette vardır demektir, siyasetin olduğu yerde disiplinde olmak zorundadır. Fakat örgüt ve izlediği siyaseti işçi sınıfının, halkın özgürlüğü uğruna mücadeleyi temel hedef olarak belirlemişse; disiplin ile özgürlüğün dengesini başta partide giderek toplum ve devlette kurmak zorundadır. Öyle ki disiplinin özgürlüğün alanını daraltıp yok etmesine, özgürlüğünde disiplini eritmesine fırsat vermeyecek bir ilişki ya da dengenin kurulması sorunumuz var. Elbette bu sorun yeni de değil ama bugün daha yakıcı ya da olmazsa olmaz çıplaklığıyla kendini dayatıyor. SSCB başta olmak üzere bütün sosyalist rejimlerin yıkılmasında bir çok temel faktörün içerisinde disiplinin özgürlüğü boğması da önemli bir nedendi. Ve öyle ki özgürlüğü boğan disiplin sü-

Disiplinin özgürlüğün alanını daraltıp yok etmesine, özgürlüğünde disiplini eritmesine fırsat vermeyecek bir ilişki ya da dengenin kurulması sorunumuz var. Elbette bu sorun yeni de değil ama bugün daha yakıcı ya da olmazsa olmaz çıplaklığıyla kendini dayatıyor.

reçte kendinide oksijensiz bırakarak kendiliğinden çürüdü. Çünkü başta SSCB olmak üzere çelik disiplinle örülmüş devlet ve devletin politik askeri, istihbarat kurumlarının kendiliğinden çökmesi başka türlü izah edilemez.

20.yy'da özgürlük ve disiplin dengesi, disiplin içerisinde özgürlük üzerinde kurulmuştu. 21.yy'da denge ve ilişkiyi özgürlük içerisinde disiplin üzerinde kurmalıyız. Gerek disiplin içerisinde özgürlükte gerekse bunun soyutlandığı zeminlerden biri olan fordist emek rejiminde disiplin dışsal bir öğedir. Özgürlük içerisinde disiplinle, disiplinin örgüt işleyişinde içsel bir öge haline getirilmesini savunuyor ve hedefliyoruz. Bu savununun teorik-politik gerekçelerinin üzerinde belirttiğim kaynaklarda durmuştum, önümüzdeki süreçte yine durmamız gerekir. Bu sorun üzerine eleştiri görüş ve önerilerin bize ve dünya komünist hareketine katkı sunacağına inanıyoruz.

8- Son bir hatırlatmayla yazıyı bitireceğiz: 1920'de dünyada ilk radyo yayınlarının başladığını öğrenen Lenin "bunun üzerine kitap yazmak gerekir" diyecek kadar heyecanlanır ve önemser. Lenin'den günümüze gelişen telekomünikasyonda ve bilginin elektronik makineler aracılığıyla düzenli işlenmesi olarak bilişim teknolojisi vb. gelişmeler; insanlığın ve toplumların ekonomik, sosyal, kültürel yaşamında her gün her saat artan teknolojik girdiler (bu girdilerin sınırları olması gerekir mi gerekmez mi ya da teknolojinin esas kimin hangi sınıfların hizmetinde olduğu ayrı bir tartışma konusu) dikkate alındığında; dünya komünist hareketi başta Leninist örgüt modeli olmak üzere (ki iletişimde artık dünyanın değişik yerlerindeki örgüt/parti üye ve kadrosuyla aynı anda görüşme, konferans bile düzenleyebiliyor, bu durum partinin herhangi bir temel sorununda gövdesinin karar verebilmesi için muazzam bir olanak ya da partide doğrudan demokrasinin işletilmesi için teknolojinin sunduğu imkan demektir) Marksizm-Leninizm'e belirttiğimiz ya da belirtmediğimiz bir çok alanda yeniden yaratıcı katkı sunmakla yüz yüzedirler. Hiç yaratıcı katkı olmadı da denilemez. Mao'nun Çin Devrimi'nde yer yer sergilediği özgünlük, Che ve yoldaşlarının L. Amerika'daki özgün yol arayışları, Gramsci'nin kent ağırlıklı toplumda sunduğu yerel ya da özgün

katkılar biliniyor. Özellikle yerel katkılar bakımından örnekleri çoğaltmak mümkün, fakat sorun yerel katkıların ötesinde evrensel katkıyı geliştirebilmektir.

Sorunun özeti yazının başlığında ifade ettiğimiz gibi, dünya komünist hareketi; dün Lenin Marksizm'e nasıl yaklaştıysa bugün Leninizm'e öyle yaklaşmalıdır, yaklaşabilmelidir. Hatta bu sorunda bir hayli geç kalındı, geç kaldık. Günümüz komünist hareketi 150 yıllık komünist mücadele ve birikime ve artık her coğrafyada sosyalizmin olgunlaşan nesnel koşullarına ve önemlisi kapitalizmin bunalımının giderek sanayi uygarlığının bunalımına dönüştüğü bir tarihi momente rağmen, dünya komünist hareketi bugün sözü edilir bir dinamizm ile ilerleyemiyorsa; dağın ötesini halen net olarak tarif edip topluma öneremiyorsa (dağın ötesi daha doğrusu dağın arkası 21.yy'ın sosyalizmidir) bunun nedenlerinden birinin Leninizm'e dinamik/diyalek-

tik değil donuk yaklaşımda aramak gerekir.

Lenin gerçek bir siyaset dehasıydı; Geçmiş ve geleceğe bakışta kopuş ile sürekliliği bir bütünün parçası olarak ele alıp bütünlüklü yaşamıştı. Lenin Marksizm'i esas temel alırken sürekliliği ve II. Enternasyonal'e yollarını ayırırken de kopuşu güncelleştirmiş ve yaratıcı yeniden üretimle kopuş ile sürekliliğin köprüsü olabilmiştir. 21.yy başında dünya komünist hareketi; artık belirleyici gücüyle yeni bir sosyal demokrat harekete evrilen 20.yy komünist hareketiyle yollarını ayırarak kopuşu gerçekleştirmeli ve Marksizm-Leninizm'i esas alıp ona yaratıcı yeniden katkı ile de sürekliliği sağlamalıdır. Ya sağlayacağız ve dağın arkasını yani 21.yy sosyalizmini topluma net, anlaşılır ve ikna edici bir tarif ve devrimci ruhla sunacağız ya da sanayi uygarlığının bunalımına dönüşen kapitalizmin bunalımı kendisiyle birlikte insanlığıda yok oluştüreceklerdir.

ABD, AB Türkiye üçgeninde Kürt cephesi ve ateşkes

✍ Hurşit Kaşıkırmaz

Kürtler için son günlerde yine bir takım gelişmeler söz konusudur. Özellikle Kuzey Kürdistan Kürtlerini yakından ilgilendiren bu gelişmeler uluslararası bir boyut kazanarak kendi ifadesini bulmaktadır.

Hepimizin bildiği gibi bu gelişmeler öncelikli olarak PKK'nın Güney Kürdistan'daki varlığı ön plana çıkartılarak onun üzerinden sorunun güncelleştirilmesi geldi, getirildi. Güney Kürdistan'daki PKK varlığına karşı ABD, Türkiye ve Irak'ın yeni bir politik birlikte oluştuurarak birlikte hareket etmelerini sağlayacak yeni bir adım atıldı. Bu adım, her ülkenin ayrı ayrı atadıkları koordinatörler ve bu koordinatörlerin belirleyecekleri yeni politik tarzın, özelde PKK ve genelde de

Kürt cephesi için, doğuracağı olumlu ve olumsuz etkileri değerlendireceğiz. Öbür taraftan AB'nin, Türkiye'nin üyeliğinden dolayı gündeme getirdiği bireysel ve azınlık haklarını bu gelişmelere bağlı bir şekilde son dönemde ele alması, konunun (Kürt sorununun) bir kez daha uluslar arasılaşması kaçınılmaz olarak kamuoyunun gündemine oturdu, oturtuldu. Kişisel olarak ben ve inanıyorum ki Sosyalist Mezopotamya çevresi, okuyucuları ve Mezopotamya Sosyalist Partisi (ME-SOP) Girişimi' de; genel anlamda devrimci hareket ve özelde ise Kürt cephesi ekseninde yer alan parti ve örgütlenmelere karşı emperyalistler ve sömürgeci-ilhakçılar tarafından geliştirilen uygulanan ve

uygulanmak istenen bütün gerici ve halkların aleyhine olan yasa ve yönelimleri aynı zamanda bize ve bizim hareketimize karşı yapılmaktadır. Bu bilinçle hareket ederek burada ortak paydamız neyi ve nasıl davranmamız gerektiğini şart koşuyorsa o paralelde buluşarak olan, olabilecek saldırılar karşısında birlikte saf tutarak hareket edelim, etmeliyiz diye düşünüyorum.

Bu bilinç ve sorumlulukla konuya yaklaşırken; son dönemde Kürt cephesinin karşılaştığı ve bizzat kendisini ilgilendiren bu duruma taraf olduğumuzu, dostun ve düşmanın bilmesi gerektiğine inanıyorum.

Bu yazıda, özelde G. Kürdistan'daki PKK varlığı ve K.

Kürdistan'daki Kürt cephesi konusu işlenirken; hepimizin bildiği gibi kanayan bir yara olarak Kürt sorunu bölge devletlerini de aşan uluslararası bir sorundur. Emperyalistler ve özellikle Amerikan emperyalizmi son yıllarda Ortadoğu'ya yeniden şekil vermek istemektedir. Bu yeni şekil için adımda atılmıştır. Bu mantaliteyle hareket eden, etmek isteyen emperyalistler, Ortadoğu için Büyük Ortadoğu Projesi (BOP) adıyla bir strateji uyguluyorlar. BOP dünya genelinde emperyalistlerin uyguladıkları, uygulamak istedikleri yeni stratejinin Ortadoğu ayağıdır. Denilebilir ki Ortadoğu'yla ilgili yapılmak istenen ve yapılan değişiklikler, bütün emperyalistleri ve güç odaklarını ilgilendirmektedir. Bir anlamda herkesin pastadan (pazardan) pay alma durumu söz konusuysen, hiç kimsenin oradaki olumsuzluklara, çelişki ve çatışmalara duysuz kalması beklenemez. Ve nihayet olan da odur. Yani Ortadoğu'daki olumsuzluklara her güç odağı, ülke ve emperyalistler, kendilerince "sorunlara" eğilimleri ve gerekirse direkt müdahale etmeleri gündeme gelmiştir ve gelmektedir.

Emperyalist ülkeler daha dün Afganistan'a, bugün Irak ve Lübnan'a müdahale etti. Yarı İran vb. ülkelere direkt veya diplomatik yollarla her an müdahale edebilir. Emperyalistler için, bu yeni dönemde bu durum kaçınılmaz olarak kendini dayatıyor. Özelde bu yeni dönemde, yeni ve çağa denk düşecek pazar alanları açma ve yeni hegemonya arayışları içerisinde olan emperyalistler, aynı zamanda bu yeni dönemde genel anlamda dünyada ve özelde de Ortadoğu'da eski re-

Emperyalizm, çağımızda teokratik rejimleri istemiyor. Çünkü bu rejimler kapitalizmin o ülkelerde gelişmesinin önünde engel teşhis ediyor. Bu anlamda o rejimlerin yerine temsili parlamenter rejimleri hedefliyor.

jimleri değiştirmeyi de hedeflemektedir.

Yazılarımda sıkça vurguluyorum. Bir kez daha vurgulamam gerekiyor diye düşünüyorum. Emperyalizm, çağımızda teokratik rejimleri istemiyor. Çünkü bu rejimler kapitalizmin o ülkelerde gelişmesinin önünde engel teşhis ediyor. Bu anlamda o rejimlerin yerine temsili parlamenter rejimleri hedefliyor.

Emperyalizm neden Kürtlere göz kırpmıyor

Yukarıda yaptığım tespitlerin bir devamı olarak yazıya, konunun anlaşılması için devam etmem gerekiyor. Genelde dünya özelde ise Ortadoğu'daki gerici teokratik rejimlerin yerine temsili parlamenter rejimleri getirmeyi hedefleyen emperyalizm, Kürtlere göz kırpmak zorunda kalıyor. Çünkü temsili parlamenter rejimler burjuva anlamda; laik, demokratik, hukuk ve sosyal bir niteliğe sahip olmalıdırlar. Ortadoğu'da Türkiye ve yeni haliyle Irak dışında hiçbir ülke bu kıstaslara sahip değildir. Bu halleriyle Arap ve Fars bölgelerindeki rejimleri değiştirmek kolay olmayacaktır emperyalistler için. Çünkü bu ülkeler, güdük de olsa burjuva demokratik açılımları hazmedecek bir kültür yapısına ve birikimine sahip değiller. İşte bu noktada başlangıç için iş Kürtlere düşüyor. Bölgede temsili parlamenter re-

jim için yukarıda değindiğimiz kıstaslar Kürtler tarafından kabul ediliyor. Çünkü Kürtler o kültür ve birikime sahipler. Emperyalistler bu durumu biliyorlar ve ondandır ki Kürtlere önem veriyorlar. Kürtler yüzyıllardır içinde buldukları statü gereği, sömürgeci boyunduruktan kurtulmak için emperyalistlerin yeni stratejisine uyuyorlar.

Emperyalizm bölgede ülkelerin temsili parlamenter rejimlere geçmesi veya o rejimlerin pekiştirilmesini ilk etapta Kürtler üzerinden sağlamaya çalışıyor. Bu durum şimdilik Kürtler ve emperyalistler arasında karşılıklı bir çıkar kesişmesidir. Bu anlamda Kürtler, emperyalistlerden yararlanıyor. Emperyalistler de Kürtlerden yararlanıyor.

Şu an dünya konjonktüründe bu durumdan daha iyi bir kurtuluş yolu bulamayan Kürtler için ileri geri konuşan çevreler gelişmelerden bi haber ucuz kahramanlık yapıyorlar.

Şimdiye kadar yukarıda değindiğimiz konu ve konuların hepsi olmasa da bir kısmı Türkiye için de geçerlidir. Türkiye her ne kadar seksen yıl temsili parlamenter rejimle yönetilse de içinde bulunduğu durum ve konum gereği gelişmelerden etkilenmektedir. Ayrıca emperyalistler için jeopolitik ve stratejik durumu gereği ayrı bir özellik taşımaktadır. Bu özelliklerden dolayı emperyalistler Türkiye'ye büyük önem vermektedir. Emperyalistlerin bu yeni stratejisi ve AB üyeliği için bölge ülkeleri ve İslam alemi içerisinde model ülke olma misyonu biçilen Türkiye'nin şu anda varolan bir çok sorununu halletmesi bizzat emperyalistler tarafından daya-

ılmaktadır.

Bu sebeplerden dolayı son aylarda Türkiye'deki gelişmeler daha önceki gelişmelerden farklı bir seyir izlemektedir. Türkiye hem içten hem dıştan istenilen rotaya çevrilmek istenmektedir. Çağımızda artık emperyalistler için problem olmayan sorunlara sahip olan Türkiye'nin bu sorunlarını gidermesi veya çözmesi dayatılmaktadır. Türkiye'nin bölgede ve İslam aleminde kendi rolünü oynaması için bu dayatmalar yapılmaktadır.

PKK'nin beşinci, yani son ateşkesi bu paralele bağlı yaptığı ve bu ateşkesin diğerlerinden farklı olan boyutlarından dolayı kaynaklanmaktadır. Çünkü son ateşkes ABD, AB, Irak ve Türkiye'deki belli çevrelerin istemleri ve talepleri göz önünde bulundurularak yapıldı ve ondan dolayıdır ki diğerlerinden farklıdır. Her ne kadar K. Kürdistan'daki Kürtlerin mücadelesi Türkiye tarafından terör olarak değerlendirilse de sorunun uluslararası bir boyutta kaçınılmaz olarak kendisini dayattığı kabul görmektedir. Buna da bir çok devlet Kürt sorununa evet, PKK'ye hayır derken, bunun ırkçı-şoven Türkiye'nin tavrından dolayı yapıldığı bilinen bir gerçektir. Soruna PKK'nin G. Kürdistan'daki varlığı üzerinden yaklaşan emperyalistler meseleye direkt değil de dolaylı giriş yapıyorlar.

Bu durumda yine Türkiye'nin ırkçı-şoven tutumundan kaynaklanmaktadır. Geldiği konum itibarıyla PKK emperyalistler için bir tehdit ve tehlike unsuru değildir. Fakat yine Türkiye'nin tutumundan dolayı emperyalistler, dönem dönem PKK'ye yöneliyorlar ve çeşitli

Şimdilik dolaylıda olsa uluslararası güçler Kürt sorununa el atmış bulunmaktadır. Kuşkusuz her zaman uluslararası güçler Kürt sorununa el atmışlardır. Fakat bu sefer farklı olacağı kanısındayım.

olumsuz tanımlarda bulunuyorlar. Ayrıca şunu da belirtmekte yarar vardır. PKK'nin demokratik cumhuriyet ve demokratik konfederalizm tezlerinin Türkiye ayağı göz önüne alınırsa laik, demokratik, hukuk ve sosyal devletin pekiştirilmesine yardımcı olacağı ve bunun son yıllarda hem emperyalistler hem de Türk burjuvazisinin çıkarlarına ters düşmeyeceği bilinen bir gerçektir.

Bu tezlerden hareketle "Türkiye eğer bölge devleti olmak istiyorsa bizimle barışmalıdır" diyen Abdullah Öcalan tamamen Türkiye lehine tavır almaktadır. Bütün bunlara rağmen ırkçı-şoven rejim Kürt halkını ve o halkın yarattığı örgütleri kabul etmemektedir.

Özellikle son aylarda Cumhurbaşkanı A. Necdet Sezer ve Genel Kurmay Başkanı Yaşar Büyükanıt "irtica" ve "terör" meseleleriyle ilgili olarak çok sert açıklamalarda bulundular. Bu durum bir takım iç ve dış dayatmalardan kaynaklanıyor. Öyle ki bu boyutta yapılan açıklamalar önümüzdeki süreçte muhtemelen güdeme gelebilecek çeşitli müzakereler için şimdiden ipi elden bırakmamak ve böylelikle bazı çevrelere kendilerince verdikleri mesajdı. O dayatmaların dışa vurumu şeklinde yapılan açıklamalara; "irtica" Başbakan Erdoğan çok yumuşak ve mütevazı bir şekilde "böyle bir tehlike yoktur. Eğer varsa bunu Milli Güvenlik Kurulu (MGK) da gö-

rüşürüz, ikili görüşürüz" diyerek cevap verdi. "Terör" bu açıklamalardan kısa bir süre sonra PKK ateşkesi ilan etti. Yani Cumhurbaşkanı, Genel Kurmay Başkanı ve kuvvet komutanlarının kendilerini yırtarcasına (sanki rejim tehlikeydeymiş) yaptıkları açıklamalara anında cevaplar verilmiş oldu. İnanıyorum ki önümüzdeki dönemde (uzunda sürebilir) "irtica" temsilcisi AKP, "terör" Kürt cephesi, ABD Koordinatörü Joseph Raltson, Türkiye Koordinatörü Edip Başer, Irak Koordinatörü Şirvan El Vaili veya bu cephede başka bir isim de olabilir, bu taraflar arasında çok çetin müzakereler yapılacaktır.

Önemli olan Kürt sorunu ve Kürtler

Şimdilik dolaylıda olsa uluslararası güçler Kürt sorununa el atmış bulunmaktadır. Kuşkusuz her zaman uluslararası güçler Kürt sorununa el atmışlardır. Fakat bu sefer farklı olacağı kanısındayım. Öyle ki eskidekilerine oranla gelişmiş, belli bir seviyeye gelmiş olan Kürt tarafı artık dikkate alınmak zorundadır. Artık bu tür problemlerin genel anlamda, çağın çok gerisine düştüğü bir momentte bulunuyoruz. Bölgenin ve Türkiye'nin içinde bulunduğu konum gereği bu sorun er ya da geç masaya yatırılacaktır. Böyle olası bir gelişme karşısında biz Kürtlerin nasıl bir iç perçin gerçekleştireceğimiz bana göre şimdiden önem taşımaktadır.

Ulusal ve uluslararası güçler karşısında iç birliğini gerçekleştiremeyen Kürt cephesi, olaylar karşısında fazla etkileyici olamaz diye düşünüyorum.

Türkiye'de Kürt sorunu çok önemli bir süreçten geçiyor. Uluslararası güçler konuya el attılar. İlgili ülkelerden ateşkesin sağlanıp sorunun çözülmesi için istem ve taleplerde bulunuldu. Koordinatörler atandı. Başbakan Erdoğan'ın ABD ziyareti öncesi ilan edilen ateşkes, bir çok kesim tarafından "ABD'nin Türkiye'ye bir jesti" olarak belirtildi.

Aynı günlerde Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi (AKPM) Kürt raporunu açıkladı. "Kürtler en büyük devletsiz ulus" tespitini yaptı. Rapor genel anlamda Kürtlerin durumunu değerlendirmekle birlikte, Türkiye'nin Kürtler için yapması gerektiği çeşitli ulusal de-

mokratik açılımları sıraladı.

Bütün bu gelişmeler söz konusuysen Kürt cephesinin hala dağınık durması büyük bir olumsuzluktur. Genel anlamda Kürtlerin kendi tarihlerinden kaynaklı olan bu zafiyetin zamanında giderilmemesi Kürt kurum ve kuruluşlarının bir eksikliğidir. K. Kürdistan'da Demokratik Toplum Partisi (DTP) dışındaki bir çok kurum ve kuruluşun asgari müşterek talepler doğrultusunda bir araya gelerek oluşturdukları Kürt Ulusal Demokratik Çalışma Grubu (KUDÇG) bu konuda atılmış önemli bir adımdır. K. Kürdistan'da bir anlamda motor güç konumunda olan DTP'nin bu oluşuma sağ duyulu yaklaşarak

Kürtlerin iç birliğinin oluşturulmasına katkıda bulunmasının tam da zamanıdır diye düşünüyorum.

Bu oluşumun kalıcı bir mekanizmaya dönüşmesi için bütün Kürdistanlı güçlerin ön yargılardan bağımsız hareket ederek bu yapıda yer alması hal-kin çıkarına olacaktır. Bütün bu gelişmelerden hareketle PKK'nin yaptığı son ateşkes ve uluslararası durum göz önünde bulundurularak hareket edilmelidir.

Herkesin kendi cephesinden kalıcı ve onurlu bir "barış" için çaba göstermesinin gerekliliği kendisini dayattığı bu süreçte, birlik Kürtler için daha büyük bir önem taşımaktadır.

Hep bilinen fotoğraf:

Türkiye'nin Temel korkusu, Kürt gerçeği

✍️ Rüstem Doğan

Özellikle son dört-beş yıldır, bölgemizde hepimizin izleyip tanık olduğu, halkımızın geleceğini doğrudan ilgilendiren çeşitli siyasal gelişmeler birbiri ardına patlak veriyor. Bu yaşanan gelişmelerde Türkiye'nin her geçen gün köşeye sıkışıp histerik travmalara girdiği, bu travmaların devletin yapısında çeşitli krizlere dönüşerek, tüm yapıyı sarstığı çok net görülüyor. İslamcı-laik çatışmasından, Ermeni katliamına, Kıbrıs sorunundan Kürdistan'daki özgürlük ve demokrasi mücadelesine, uzanan sorunlar dizisi, Türkiye'yi iç ve dış siyasette devletin ayağına dolaşarak adeta Türkiye'yi kötürümleştiren elini kolunu bağlamış durumda. Ve ilginçtir, tüm sıralanan bu sorunlar, Türkiye açısından tarihsel bir karakter taşımakla birlikte, aynı zamanda devletin üniter yapısını arızaya uğratabilecek, köklü ve kilit bir durumu da barındırmaktadır. Osmanlı Devleti'nin çözülüp dağılmasına neden olan yapısal sorunlar, çözülüp ve çeşitli demokratik reformlar gerçekleştirilmeden onun harabeleri üzerine kurulan TC aynı geleceği devam ettiriyor.

Evebeynin yaşadığı korkuyla bu kez kendisi yüzyüze gelmiş durumda. Ve görünen o ki

bunun bedelini de ağır ödeyecek. Osmanlı'dan devralınan baskı, şiddet, sömürü, katliam, entrika, ret ve inkar politikası bugünde çok bariz şekilde devam ediyor.

Kürt halkının özgürlük ve demokrasi talebini, her fırsatta şiddet yolu ile bastırma, kendi yurttaşına güvenmeyip hep düşman gözüyle bakan yaklaşımı, mezhepçilik ve milliyetçilik kışkırtmalarıyla kendi insanını birbirine kırdırma, düşünce ve inançlar üzerindeki baskıcı ve dayatmacı politikalarıyla karşılaşmıştır TC devleti. Toplumsal yapıdaki eşitsizlik ve hukuk ilkelerinin olmadığı, olanın uygulanmadığı, bir yönetim anlayışı ile günü kurtarma peşinde ve bunun içinse hiçbir etik, kural ve kaide tanımadan bütün entrika ve yalanlara başvurabiliyor. Bir tarafta AB'ye üye olmak için güya demokratikleşme paketi hazırlarken, diğer tarafta Kürt kimliğine sahip çıkan insanlar, doğrudan devlet politikası gereği Şemdinli'de, Diyarbakır'da, Batman'da, Adana'da, İstanbul'da kısacası nerede olursa olsun soruşturmalara uğratarak baskı uygulanıp, gerek gördüklerinde ise gözlerini kırpmadan öldürmeleri... Aydınlar, devrimciler, Kürtler; faşist ırkçı-

lar tarafından linç ediliyor ve devletin polisi bu şahısların belini sıvazlayıp güven telkin ediyorlar.

Tüm bu sıraladığımız sorunlar Türkiye'de köklü demokratik reformların olması gerektiğini tüm dünyaya açıkça gösteriyor. İşin ilginç yanı tüm kurumları ile devletin yöneticileri de bunun farkında. Fakat sorunu çözme konusunda, iç dinamikler bakımından, bu cesareti göstermekten korkuyorlar. Korkunun asıl kaynağı ise zor ve baskı yoluyla bir arada tuttuğu devlet yapısının çözülüp dağılması. Yani tarihsel olarak bir türlü üzerinden atamadığı Kürdistan korkusudur. Korku imparatorluğunun dün olduğu gibi bugünde, Kürt sorununda her fırsatta şiddet, ret ve inkar histerisine kapılması bu yüzdendir. Bu egemen aklın ayımsızlığı yüzünden, Kürt ve Türk halkı yıllardır çok ağır bedeller ödüyor. Bu da sistemin tepesinde üşüşmüş bir avuç egemenin ve savaş rantçıları'nın işine geliyor.

Küresel kapitalist dünyanın uygulamaya koyduğu YDD politikaları tüm dünyada olduğu gibi bölgemizde de kendisini üst düzeyde hissettiriyor. Ve aynı zamanda Türkiye ve Kürdistan'da mevcut durumu tetik-

leyerek krizi derinleştiriyor. Tarihsel bir karaktere sahip olan mevcut sorun tüm statükoları sarsarak krize bölgesel ve aynı zamanda uluslar arası bir karakter kazandırmış durumda. Ve bölgeyi doğrudan bir bütün olarak sarsıyor. Öyle ki Ortadoğu'daki son birkaç aylık siyasal gelişmelere bakıldığında işgalci devletlerin manevraları tamamen Kürdistan sorununa odaklanmış durumda. ABD'nin uygulamaya koyduğu BOP'un sonucu olarak Irak'ın işgal edilmesi ve bunun sonucunda Güney Kürtlerinin devletleşme düzeyinde elde ettikleri kazanılmış kimi haklar ve adımlar sonucunda, Türkiye, İran ve Suriye devletlerinin bu durum karşısında hoplayıp zıplamalarına neden oldu. Fakat işin içinde ABD olduğu için şimdiye kadar rahatsız olduklarını dillendirmenin ötesine geçemediler. Hemen akabinde ABD'nin İran ve Suriye'ye verdiği ultimatomlar sorunu dallandırıp budaklandırdı. ABD'nin İran'a müdahalesi gündeme geldiğinde, Türkiye güya arabuluculuk adı altında İran'la çeşitli girişimlere başladı. Suriye ile temaslar yoğunlaştı, buna paralel Rusya ve İsrail ile yoğun görüşme turları yapıldı. Başbakan, cumhurbaşkanı, dışişleri bakanı, resmi elçiler, çeşitli temaslarda bulunarak görüşmeler yaptılar. Türkiye'nin bütün bu görüşmelerinin bir tek amacı vardı ve bu da zaten ortaya çıktı. Hem Güney Kürdistan'daki süreci kısaca almak hem de Kuzey'deki mücadelenin boğulup geriletilmesi. İran'la eşzamanlı olarak gerillaya karşı başlatılan saldırı hareketi ve bölgeye yığılan 250-300 bin düzeyindeki askerlerin dağlardaki operasyonları ve sınır ötesi hareket bunu somut

**Egemen aklın aymazlığı,
Kürt halkının bundan sonra
demokrasi ve özgürlük mü-
cadelesinden bir adım geri
atmayacağını ve bu konuda
oldukça kararlı olduğunu
bir türlü anlamak ve kavra-
mak konusunda yoksun ol-
duğunu bizlere gösteriyor.**

düzeyde ortaya çıkarttı.

Bu saldırılardan önce Rusya ile görüşülerek üst düzey savaş teknolojilerine sahip bu ülkeden ne tür silahlar alındı bunlar bilinmiyor. Fakat bilinen bir gerçek var. O da Rusya'nın bu görüşmelerden sonra Müslüman Çeçenlere yönelik saldırısı ve liderlerinin öldürülmesi ve de Türkiye'nin bu gelişmelerdeki kilit rolü. Türkiye'nin Çeçen direnişçilerle temasları olduğu biliniyor. Bu operasyonların yol haritasını Rusya'ya sakın Türkiye el altından vermiş olmasın? Öyle ya ben senin 'teröristini' yok etmeye yardım edeyim, sen de benimkini yok etmeme yardımcı ol kirli mantığı gün gibi aşıkardır. Bunun yanı sıra ABD'nin İran'a takvim vermesinden sonra bölgeye ilişkin hesapları olan Rusya, Çin ve AB devreye girerek sorunun BM nezdindeki temaslara çözülmesi önerisine ABD olumlu yaklaştı. Nedeni ise her iki yöntemde de ABD nihayetinde istediğini İran'dan alacaktır. Bu kesin ve oldukça nettir. Bu yüzden BM teklifine sessiz kaldı. İster savaşla ister savaşız. Savaşız olması Büyük Şeytan'ın işine geliyor. Irak sendromunu atlatmadan ikinci bir batağı, risk olarak göze alamadı. Fakat ilerisi açısından, İsrail'i Lübnan'a göndererek, Hizbullah, Hamas....vb. gibi güçlü radikal İslami hareketleri bastırma işinide hiç fırsat kaybetmeden, fırsat bu fırsat diyerek devreye koydu. Burada

Suriye, İran, Türkiye ve geçmişte Irak gibi bölgede işgalci devletlerin kendi çıkarları için defalarca Filistin, Lübnan ve Kürt halkını ateşin ortasına attıkları biliniyor. Bu olay vesilesiyle Türkiye, Kürdistan'daki savaşın kamuoyu tarafından tartışılmasının önüne geçerek, kendi medyasında İsrail'in Lübnan'daki saldırılarını abartılı şişirme gündemlerle çarpıtarak aynı anda Kürdistan'da dağa taş bombaya yağdırıp, ormanları ateşe verdi. İran ise kendi kapısındaki belayı geçici bir süreliğine de olsa uzaklaştırarak derin bir nefes aldı. Bu arada İran'da Türkiye gibi kendi Kürtlerine saldırmayı unutmadı. Türkiye tarihsel korkusu yüzünden aylardır ABD'ye adeta yalvarıyor. Hatta bunun için BOP'ta aktif yer alma ve alma konusunda çeşitli tereddütler yaşıyor. Böyle bir riski göze alması durumunda, bölge halkları ve devletleri tarafından dışlanıp çeşitli sorunlar yaşayacağını görüyor ve bu konuda kafası karışık, ne yapacağını bilemez bir noktada bütün hidetiyle Kürt halkına saldırarak hincını almaya çalışıyor.

Erdoğan efendi halkın karşısına geçip 'sabrımız tükendi' diyor. Asıl sabrı tükenenler sizler değil Kürt halkının kendisidir. Egemen aklın aymazlığı, Kürt halkının bundan sonra demokrasi ve özgürlük mücadelesinden bir adım geri atmaya çağını ve bu konuda oldukça kararlı olduğunu bir türlü anlamak ve kavramak konusunda yoksun olduğunu bizlere gösteriyor. Bu bakışla Erdoğan efendinin oturduğu o koltukta nice azılı katiller gelip geçti fakat Kürt halkının haklı mücadelesi dimdik ayakta duruyor. Onca baskı, katliam ve sürgüne rağmen

men tırmanarak devam ediyor. Devletin bu konudaki açmazı ve iç tutarsızlığı yine Erdoğan efendinin, ağzında somutlaşıyor. Diyarbakır'a gidip 'Kürt sorunu benim sorunum' deyip daha sonra gazetecilerin "Kürt sorunu var mı?" sorusuna 'konuşmasanız olmaz' diye cevap vermesi, devletin bu konuda tam bir çıkışsızlık ve çözümsüzlük yanlısı tutumunu bir ke-re daha gün yüzüne seriyor. Devlet kendi işbirlikçi Kürdünü yaratmak istiyor ama bu perspektif tutmuyor. Kürt sorununu Kürtlerle çözmekten de korkuyor. Sonuçta bu çıkışsızlık devleti her geçen gün sarmalayaarak biraz daha gericileştirip çürütüyor. Son terörle mücadele yasası adı altında çıkardığı yeni yasalarda bunun somut örneğidir. Sonuçta tüm sıraladığımız etken ve nedenler, Kürt ve Kürdistan sorununun hem bölge devletleri hem de diğer uluslar arası bir boyut ve karakter kazanarak tüm bölgeyi sarstığını ve etkilediğini görüyoruz. Bu Kürtler açısından da oldukça zor bir durum ve de ağır sorunları beraberinde getiriyor. Gelişen süreçte Kürt halkının kendi tarihinden dersler çıkarması oldukça önemli. Geçmişte yaptığı hataları asla ve asla tekrarlamamalı. ABD'nin Kürt hareketine silahı bıraksın açıklamasının ardından atadığı Kordinatör ilk elden Ankara ile görüştü. Ankara'da bir kordinatör atayarak, ABD yetkilisinin Ankara'ya geldiği gün Diyarbakır'da bombayı patlattı. Barış sürecinin derinleştirilip adımların atılması konusunda halk bir beklenti içine girmişken, bu patlayan bomba Kürtlere ve ABD'ye hangi mesajları iletiyordu. Ayrıca ABD kordinatörünün Ankara'yla ve Güney Kürdis-

Tüm zorluklara rağmen tarihsel gelişmenin yönü bu kez Kürtlerden yana. Geçmişte bölge işgalci devletleri ile anlaşılıp, Kürdistan'ı dört parçaya bölen emperyalistler, bugün yaşanan hegemonya mücadelesinde Kürtleri gözardı edecek bir durumda değiller.

tan'daki diğer Kürt liderlerle görüşmesinin mahiyeti tam olarak neyi yansıtıyor. Talabani ve Barzani Güney'in kazanımları için, Kuzey'i feda eder mi? İlk elden aklımıza gelen bu. Çünkü Türkiye'nin en azından kendi parçasındaki mevcut sorunu yok etmek için ne gerekirse yapmaya hazır olduğu aşikar. Onun için Kerkük ve Musul petroleri ve bu petrolerin Güney Kürdistan Devleti tarafından kontrolü, sonradan halledilmesi gereken sorun olarak ikinci plana düşüyor. Bu yüzden Kürt halkının ihtiyatlı olması lazım.

Birincisi: Güney Kürtleri kendi öz gücüne dayanarak, bölgede siyaset yapmayı ve Kürt halkının dört parçadaki ulusal çıkarlarını gözetken onu zedelemeyen, rencide etmeyen, bir politika geliştirmek zordur.

İkincisi: Geçmişte olduğu gibi küçük hesaplar kaygılar endişeler yüzünden işgalci devletlerin oyununa gelmemeleri.

Üçüncüsü: Mezalimlerin gölgesine sığınarak onlardan güç alarak bölge kardeş halkları ile arasına kin ve nefret tohumları ekmemeleri, hele de Kürt halkı mazlum bir halk olarak bunu hiç mi hiç hak etmiyor.

Dördüncüsü: Bir parçanın, diğer parçanın kazanımlarını tehlikeye sokacak, tutum ve davranışa girmemesi. Tam ter-

sine bulunduğu noktadan diğer parçanın kazanım ve haklarını ne koşulda olursa olsun koruyup kollaması. Kazanımı sağlamış parçanın, diğer parçalara ekonomik, siyasal ve de teknik imkan ve olanakları koşulsuz sunması.

Beşincisi: Kürt halkının uluslar arası düzeyde diğer halklara kendisini iyi anlatması ve bu doğrultuda lobi faaliyetlerinin hem resmi hem de sivil demokratik kitle örgütleri aracılığı ile aralıksız ve yoğun bir şekilde sürdürüp uluslar arası büyük bir kamuoyunun oluşturulması.

Altıncısı: Toplumsal hayatın içinde ve ona nüfuz eden ulusal kurumlaşmanın aralıksız sürdürülüp, sosyal yaşamla bunların bağının oluşturulması.

Yedincisi: Sömüren ve sömürülen ilişkisini, bu günden görerek tam hak eşitliğine dayalı, özgür ve demokratik bilincin gelişmesini sağlayacak bir toplumsal hayat modelini benimsemek bu doğrultuda çalışmalara yönelmek, Kürt halkının ve onun politik öncülerinin görevleri arasındadır.

Sekizincisi: Tüm zorluklara rağmen tarihsel gelişmenin yönü bu kez Kürtlerden yana olduğunun emarelerini veriyor. Geçmişte bölge işgalci devletleri ile anlaşılıp, Kürdistan'ı dört parçaya bölen emperyalist güçler, bugün yaşanan hegemonya mücadelesinde Kürtleri gözardı edecek bir durumda değiller. Bunu Irak'ın işgalinde somut olarak gördük. Kürt halkı elindeki kartları özgürlüğü için doğru olarak oynamak zorunda. Aksi halde bu noktadan sonra geriye dönüş telafisi olmayan bir yıkımı beraberinde getirir.

“İnsanlar kitapları okumadan önce kendilerini doğru okumalı”

Röportaj: Tuncay Atmaca

Tuncay Atmaca: *Klasik bir soruyla başlayalım. Namık Duruk kimdir?*

Namık Duruk: 1938 Bitlis doğumluyum. 47’lerde ilkökula başladım. Kardeşim ve birkaç arkadaşla beraber. Ancak okul ile bulunduğumuz semt arası yaklaşık iki kilometre mesafeydi. Babamı çok küçük yaşta kaybetmiştim. Yani oldukça fakir bir aile idik. Kış aylarında ne düzenli elbise ne de ayakkabılarımız vardı. Kendimize ait bir alfabemiz bile yoktu. (Ali top at. vb.) Kalem, silgi, defter alacak paramız yoktu. Ancak bir ağaç kalem, silgi bulduğumuzda onları üç dört parçaya bölüyorduk. Defter ise bulabildiğimiz kadar. Bu şartlarda ikinci sınıfın ortalarında okulu bıraktım. Demircilikle uğraşan amcamın oğlunun yanında hıfızlık 50 kuruşla çırak olarak çalışmaya başladım. Kardeşim de bir kahvede çıraklık yapıyordu. İkimizin aldığıyla evin geçimini sağlıyorduk. Okuyamamanın üzüntüsünü yaşıyordum. Çünkü okumaya meraklıydım. Kenar mahallede yaşadığımızdan burada gazete bulunmazdı. İşe gidiş gelişte bulabildiğim eski gazeteleri eve getirerek gaz lambası ışığında okumaya çalışıyordum. Demir-

cilikte kalfalık düzeyine gelmiştim. Aldığım ücret artmıştı. 1958’de asker oldum. Askerlik dönüşü malum 60 İhtilali olmuştu. Ben askerliği bitirip Bitlis’e döndüm. 61 Anayasası çıktı. Hak ve özgürlükleri kısmen arttı. 61 Anayasası beraberinde Türkiye ve Kürdistan’da yoğun siyasi faaliyetleri getirdi. Kürt yurtseverleriyle tanışıyordum. Bu tanışmalar sonucunda tartışılanları, konuşulanları anlamaya çalışıyordum. 1965’de Devrimci Doğu Kültür Ocakları (DDKO) kuruldu. Kendimi, Kürt halkının özgürlük düşünceleri çerçevesinde bu hareket içerisinde buldum. Bu süreç 12 Mart 1971’e kadar devam etti. Bu dönemde 69’da kendime ait demir doğrama atölyesi kurmuştum. Geçim kaynağım buydu. 12 Mart’ta tüm siyasi faaliyetlere son verildi. Bölgedeki yurtseverler Diyarbakır’da uzun süre yargılandılar. Ve ben de Bitlis Valiliği Özel Kalem Müdürü’nün odasında, özel sorgulamaya alındım. Ancak ben faaliyetlerimi Bitlis Demirciler Derneği Başkanı olarak sürdürüyordum. Yani siyasi faaliyetlerimi bu çerçevede götürüyordum. Beni Diyarbakır’a göndermediler. Üç gün ifadem alındı. Sonuçta bıraktılar. Derken Kıbrıs hare-

katı gündeme geldi. 74 affı gündeme geldi. Aftan sonra DDKO saflarında yürüyen Kürt hareketi üç fraksiyona bölündü. Devrimci Demokratik Kültür Derneği (DDKD) Rizgarî, Özgürlük Yolu gibi. Bu süreçte ben DDKO ruhunu taşıyan DDKD’de kaldım. Bitlis’te DDKD faaliyetlerine devam ettim. 1977’lere gelindiğinde Bitlis’te ekonomik olarak kötü duruma geldim. Tüm gelirim gittiği gibi 800 bin lira borçlanmışım. Bu borcu Bitlis’te yarı mevsim kış olduğundan çalışarak ödeme imkanı kalmamıştı. Van’da tesadüfen karşılaştığım Bitlisli bir müteahhit arkadaşın Bursa’daki işi için 77 baharında şu anki E- Tipi Cezaevi’nin demir işini aldım. 82’ye kadar burada çalışarak tüm borçlarımı ödedim. 92’ye kadar Bursa’da kaldım. 92’de İzmir’e geldim. HEP kurulmuştu. İzmir’e geldiğimde HEP’le ilgilenmeye başladım. 93’ün başlarında devlet tarafından HEP kapatıldı. Yerine DEP kuruldu. Bende Buca’da DEP ilçe teşkilatını kurdum. 2004 yılı ortalarına kadar kurulan bu partilerde yönetici olarak çalıştım.

T. Atmaca: *Bildiğim kadarıyla şu anda bu partilerin devamı olan partilerde yer almı-*

yorsunuz. Bunun gerekçeleri nedir?

N. Duruk: Ayrılış gerekçelerim; 1965'lerden bugüne kadar yaşadığım siyasal süreçlerde bugüne kadar görmediğim parti anlayışı, siyasal yapılanma-eğitim ve örgütlenme, kültürel sorunlar ayrılış nedenimdir. Her ne kadar politikadan, yetersizliğinden rahatsız olarak ayrıldım da Kürt halkına olan saygımdan, sevgimden ve bağlılığımdan hiç kopmadım. Ben bu oluşumların politikasından rahatsızdım. Yoksa genel anlamda politikadan, siyasetten rahatsızlık diye bir durum söz konusu değil.

T. Atmaca: *Bu politikadan rahatsızım dediniz. Peki bundan sonra ne düşünüyorsunuz? Köşenize mi çekileceksiniz?*

N. Duruk: Köşeye çekilmek yok. Çünkü hiçbir sorun çözülmemiş. Nasıl köşeye çekilirsin. 61'den bu yana 45 yıl geçmesine rağmen Kürt ve Türkiye halkları hiçte olumlu bir konuma gelmemiştir. Sorunlar çözülmemiştir. Nereye çekilip oturacağım. Ve bugün içerisinde bulunduğumuz Türkiye'de Kürt-Türk halklarının içinde bulunduğu süreç iç açıcı bir durum ifade etmiyor. Bunun temel nedenine gelince; kültür, bilinç eksikliği yaşıyor halklar, başağrımızın da nedenidir bu durum. Bunun faturasını Kürt-Türk devrimcilerine, salt onlara çıkarmak doğru değil. 12 Mart ve 12 Eylül askeri faşist darbelerinin etkisi büyüktür. Böyle olmakla beraber yine Türkiye'deki devrimci hareketlerin öncü kadrolarının yetersizliği, kitleleri eğitip - geliştirmemeleri yani bir nevi so-

Köşeye çekilmek yok. Çünkü hiçbir sorun çözülmemiş. Nasıl köşeye çekilirsin. 61'den bu yana 45 yıl geçmesine rağmen Kürt ve Türkiye halkları hiçte olumlu bir konuma gelmemiştir. Sorunlar çözülmemiştir.

rumlulukları da söz konusudur. Bunun sonucu emekçiler, işçiler ve yoksul Kürt halkı (ulusal talebi olan) çok doğru düzeyde bilinçlenemediler. Bunları yaşayarak gördüğüm içinde üzgünüm. Bu nedenle çekilip bir kenara oturamam.

T. Atmaca: *Peki ne yapmayı düşünüyorsunuz?*

N. Duruk: Kürdistan ve Türkiye genelinde evrensel bilimin genel doğrularının anlaşılması temelinde bugüne kadar yapılmış ve kurulmuş olan Kültür Sanat Merkezleri gibi kurumların yetmezliklerini de göz önüne alarak Alternatif Kültür Sanat Merkezi gibi kuruluşların oluşmasını düşünüyorum. Hatta en az 5-6 yıldır bunu düşünüyorum. Bu yeni bir bakışı da beraberinde getiriyor. Yeni bir sorgulamayı, üretmeyi ve ürettikleri pratiğe uygulamayı. Tam bunları düşünürken MESOP gibi yeni bir oluşumla karşılaştım. Yeni bir sorgulamayı, üretmeyi ve ürettiklerini pratiğe geçirmeye çalışan bir oluşumla. Bu düşüncelerimin bu oluşumda yer alan arkadaşlarla olabileceğini, düşüncelerimin hayata geçebileceğine inanarak bu çalışmalarını bu arkadaşlarla yapmaya karar verdim.

T. Atmaca: *Peki kültür sanat merkezleri neden yetersiz?*

N. Duruk: Çünkü var olan

bu tür kurumların hepsi öyle ya da böyle kimi örgütlerin yan kuruluşu olarak çalışıyor. Alternatif bir kültür veya başka bir şeyi örgütlenme dertleri yok. Kendilerini örgütlemeye çalışıyorlar. Alternatif kültür diyor-san ona göre davranmak gerekir. Bugüne kadar izlediğim kadarıyla MESOP tam da böyle düşünüyor. Gerçekten alternatif bir şey yaratmak istiyor. Ve bunun için önüne koymuş olduğu hedefleri gerçekleştirme-ye çalışıyor. Bu durum benim bu arkadaşlarla buluşmamı sağladı.

T. Atmaca: *Başka bir soru sormak istiyorum. Güney Kürdistan'daki federasyonu nasıl değerlendiriyorsunuz?*

N. Duruk: Cevabım önce şu olacak. Özgür ve bağımsız, sosyalist bir Kürt bireyi olarak herhangi bir siyasi parti penceresinden bakmadan sorunuzu cevaplandıracağım.

Yukarıda esas olarak ne yapmak istediğimi belirtmiştim. Alternatif sanat merkezi üzerinde düşünüyorum. Ve bunun gerçekleşmesi için çalışmalarım devam ediyor. Kuşkusuz Güney Kürdistan'la ilgili düşüncelerim var. Ama tekrar belirtirim. Bu düşüncelerim ve bakışım herhangi bir siyasi parti penceresinden bakarak konuşmuyorum. Ancak zaman zaman Türkiye'deki sol basında Güney'le ilgili çıkan yazılara baktığımda bu oluşumların üslup ve ifadelerinde G. Kürdistan'ın geçmişi ile ilgili az değil hiç bilgilerinin olmadığını görüyorum. Şöyle ki; ABD ile işbirlikçi gibi aşağılayıcı ve gerçeklerden yoksun suçlama sözlerle bitiriyorlar yazılarını. Oysa ben Güney Kürtlerinin

her ne kadar bugünkü koşullarda ABD emperyalizmi ile ittifak yapar gibi bir durum yaşıyorsa da başka bir seçeneğinin olmadığını görüyorum. Bunun başlıca sorumlusu geçmişten gelen Irak hükümetleri ve şovenist Arap gericiliğidir. Elbette ki ezilen halkların emperyalistlerle işbirliğine girmesi biçim olarak devrimcilerin arzu ettiği bir sonuç değildir. Ama bununla birlikte Irak Kürdistan'ını temsil eden Barzani hareketinin 150 yıllık geçmişi ile ilgili tüm bilgi ve kaynaklar elimdedir. Tüm devrimci hareketlerin bunları incelemesi gerekir. ABD'nin Ortadoğu işgaline Irak'tan başlamak üzere girdiğinde Kürtlerin ABD'ye karşı koymasını ve savaşmasını bekler gibi bir imaj var yayınlarında ve sözlerinde. Oysa Kürtlerin ABD ve ittifak güçlerine karşı koyacak şansı var mı? Eğer olsaydı 1988 Halepçe katliamında Saddam'ın kimyasal silah kullanması sonucunda beş bin Kürt insanı yok edildiği gün Saddam'ın ordularına karşı gerektiği mücadeleyi koyardı. Ama o gün bunu yapamadığına göre haklı olmak yetmiyor, güçlü olmak gerekiyor. Oysa gücün olmadığı ortada. Saddam'ın o zulmüne karşı koyacak güce sahip olmayan Güney Kürtleri ABD önderliğinde ki Avrupa kapitalist çok uluslu güçlerle birlikte Irak'a girdiğinde yıllarca var olma mücadelesi veren Kürt halkının bu güçlere karşı koyma gücü olabilirdi miydi? Ve burada eleştirilere ve suçlamalara girmeden önce, bir bilgenin önemli bir sözünden bahsetmek istiyorum. "İnsanlar kitapları okumadan önce kendilerini doğru okumalı" Şimdi arkadaşlar çok şeyler okuduğunuza inanıyorum ama düşünün-

Bir kere dört parçaya bölünmüş 40 milyon Kürt halkının, demokratik bir temelde ve bulunduğu ülkelerin halklarına hiçbir zarar vermeden dahası haklarına saygılı kalmak koşuluyla bir birliğinin oluşmasından yanayım.

rün söylediği gibi kendinizi doğru okumadığınızı görüyorum, üslubunuzdan.

Bir noktaya daha değineyim. ABD'yi Güneyli Kürtler davet etmedi. Güneyli Kürtler Irak işgalinde ellerine geçen bir fırsatı iyi değerlendirdiler. Soruna böyle bakmak gerekir. ABD'nin Ortadoğu'yu işgalinde başta Türk devleti olmak üzere tüm bölge egemen güçlerinin desteği söz konusudur. Bunları doğru görmeden Kürtler neden ABD'ye direnmedi tarzındaki yaklaşım da Kürtlerin imhasını ifade eden bir tarz söz konusudur. Bilerek ya da bilmeyerek imhasını ifade eden bir tarzdır.

T. Atmaca: *Kürtlerin birliği hakkında ne düşünüyorsunuz?*

N. Duruk: Bir kere dört parçaya bölünmüş 40 milyon Kürt halkının, demokratik bir temelde ve bulunduğu ülkelerin halklarına hiçbir zarar vermeden dahası haklarına saygılı kalmak koşuluyla bir birliğinin oluşmasından yanayım. Bu aynı zamanda ulusların kendi kaderini tayin etme biçimini esas alır. Kürdistan'ın dört parçada birliği her Kürt'ün ütopyasıdır.

T. Atmaca: *Kuzeyli Kürtlerin bir süredir çalışmasını sürdürdüğü KUDÇG hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?*

N. Duruk: Ortadoğu'da dört parçanın birliğini arzu ettiğime göre Kuzey Kürdistan'da farklı

görüğe mensup grup ve bireylerin birliğini de elbette arzu ederim. Ancak bugüne kadar ki gelişmelere baktığımda dört parçanın birliği ne kadar sorunluysa burada da sorunlar yaşanmakta. Bu nedenle arzularda bir ütopyaı ifade ediyor. Yaşama geçmiyor. Küçük gruplarda ve kimi bireylerde küçük hesapların döndüğünü görüyorum. Ama MESOP'un bu süreçteki çabasının oldukça samimi, birleştirici yönü olduğuna inanıyorum. Ve bu birleştirici çabasına devam etmesini de arzu ederim. Süreç içerisinde gerek Kürt halkının gerekse Türkiye emek cephesinin marjinal ve yetersiz, halkların sorunlarını çözmekten uzak partilere güveninin kalmadığını görüyorum. Dolayısıyla Kürt Ulusal Demokratik Çalışma Grubu (KUDÇG) nun partileşmeye gitmesinin yararlı olacağına inanmıyorum. O nedenle KUDÇG bir parti yerine bir cephe örgütlenmesine gitmesinin daha doğru olduğuna inanıyorum. Bu belirlemeyi yaparken kitleleri partisiz bırakma gibi bir düşünceyi savunmuyorum. Ancak 45 yıllık politik yaşamımda gördüğüm kadarıyla parti adına var olan ama parti olmayan partiler halkların, Kürt ve Türk halklarının sorunlarına cevap veremediği gün gibi ortada. Bu nedenle alternatif kültür sanat-taki maksadım, bilinçli olarak bilimi ve düşünceyi kitlelerle buluşturma aracı olarak düşünüyorum. Partileşme sürecinin kitlelerin doğru bilinçlenmesi sonucu olacağına inanıyorum.

T. Atmaca: *Bize zaman ayırdığınız için teşekkür ederiz.*

N. Duruk: Ben teşekkür ederim.

Öğrenci hareketine bakış

✍ Harun Ararat

Bugün devrimci gençlik hareketinin ve öğrenci hareketlerinin son derece cılız oluşunun temel nedenleri arasında; eylemsel ortaklaşamama, birleşik kitle örgütlerinin eksikliği, ortak fikirlerde buluşamama, kararlarda cılız kalınması ve benzeri faktörlerle bağlantısı vardır. Ne varki birey tek başına hiçbir şey ifade edemediği için bu faktörler de kendi başlarına bir şey ifade etmez. Çünkü, bu faktörler de bir başka temel sorundan kaynaklanmaktadır. Bu sorunlar sayıldıkça konu uzayacak ve sayfalar dolusu makale veya kendi başına bir kitabın konusu olacaktır. Epeyce kitap ve makaleler yazılmıştır. Temel mesele ortada ve açık gözle de görünmektedir. Toplum ve öğrenci hareketini de etkileyebilecek, tetikleyecek tarzda bir sınıf hareketinin olmayışıdır.

Sınıf hareketinin dibe vurduğu ve siyasal hareketlerinin bir hayli zayıfladığı, milliyetçiliğin inanılmaz derecede büyüdüğü, emekçi ve küçük köylü kesiminin yaşamını devam ettirmekte zorlanması ve büyük kopuklukların yaşandığı bu süreçte... Bu konuların üstünden atlayarak devrimci bir gençlik hareketinin veya devrimci bir öğrenci hareketinin yaratılması için gençlik kurultayları, genel protestolar vb. çağrılarda bulunmak hiç de gerçekçi değildir...

Şu noktayı iyi kavramak gerekiyor. Tarihte görülen tüm radikal öğrenci gençlik hareketlerinin temelinde hiç de yadsınamayacak kadar güçlü bir şekilde, orada bulunan işçi sınıfı hareketi yatar. Yani sözün özü, gençlik eylemliliklerinin ve örgütlülüğünün seyri üzerinde

oradaki sınıf mücadelesinin ciddi rolü de olmuştur. Bunları gözetererek oluşturulacak olan hareket elbette çözüm noktasında olumlu sonuçlar doğuracaktır.

Tarihe, o dönemlere bakarsak, öyle dönemler olmuştur ki kapitalist sömürü düzenine isyan eden öğrenci gençlik, bu öfkesini kendi başına bir harekete dönüştürebilmiştir. Dünya genelinde inanılmaz fedakarlıklar yaparak başarılar elde etmişlerdir. Fakat bu başarılar, işçi sınıfının devrimci mücadelesine bağlanmadığı ve devrimci bir önderlik tarafından yol gösterilmediği için de düzenin kulvarlarında çözümlenerek erimiştir.

Öğrenci hareketinin istemleri işçi hareketinin çizgisinde yürürse o zaman kapitalizmin

temellerine yönelebilir. Son dönemde yaşanmışlıklarıyla günümüze gelen öğrenci gençliği, bugünün koşullarında, elle tutulan bir düşünce ortaya koyamamışlarsa bunun nedeni; öğrenci gençliğin sorunlarının, gerçekte emekçi çocuklarının sorunlarından ve işçi sınıfının sorunlarından bağımsız olarak görülmesidir.

Aslında devrimci öğrencilerde de devamlı dile getirilen sorunların başında; öğrenci sorunlarının, işçi-emekçi yığınlarının ekonomik, sosyal, kültürel, bilimsel eğitim vb. sorunlarıyla birlikte ele alması yeniden güncelleştirilerek öğrenci hareketine taşınmalıdır. Olumsuz yönde halen sürmekte olan hatalar ancak bu yaklaşımla aşılabılır.

Bu sorunlarla, bütünlüklü olarak sürecin içinde kendini vareden öğrenci hareketi ve genel gençlik hareketinin kendi sorunlarından söz etmesi ve çözüme yönelik adım atması da söz konusu olabilir. O zaman giderilmesi gereken çelişik durum da açığa çıkarılabilir.

Gençlik yaş dolayısıyla her ne kadar ortak özellikler taşısa da sınıflara bölünmüş bir toplumda, işçi sınıfının gençleri ve diğer gençlik arasındaki çelişki de büyük bir sorundur. Bu sorunu somut bir şekilde (eğer söz konusu olan öğrenci gençlik ve işçi sınıfının dahası genel olarak emekçilerin evlatlarıysa)

Genel olarak öğrenci gençlik, özel olarak da üniversiteli gençlik sadece akademik sorunlarını icra etmektedir. Kendilerini salt bununla sınırlandırırlarsa gündelik öğrenme ve daralmalar yaşayacaklardır.

ortaya koyabildikleri oranda bu sorunu çözecek olan da yine kendileri olacaktır.

Genel olarak öğrenci gençlik, özel olarak da üniversiteli gençlik sadece akademik sorunlarını icra etmektedir. Kendilerini salt bununla sınırlandırırlarsa gündelik öğrenme ve daralmalar yaşayacaklardır. Fakat kendilerini salt öğrenci sorunlarıyla hele de salt derslerle sınırlandırırlarsa; öğrenerek hayatının 3/1 dönemini geçiren öğrencinin günümüz koşullarındaki hali; öğrenmekten çok öğrenememeziğe doğru ilerlemekte ve onun toplumdaki önemi gittikçe azalmaktadır ve toplum içindeki statüsü gittikçe düşmektedir. Zaten sistem de bilinçli bir şekilde bu kuşatmayı sağlamaktadır.

Sistem için sorgulamayan, okumayan, eleştirmeyen, düşünmeyen, sesiz kalan bir öğrenci tipi en makul olanıdır. Bu yüzden bireysel anlamda öğrenen öğrencinin, öncelikli olarak kendi yaşamı ile ilgili olan bölümlere, sorunlara cevap ararken, özgün sorunlarını işçi-emekçi kesimin genel sorunlarıyla bütünlüklü ele alması gerekiyor.

Aydın adayı olarak toplumun gözünde yer alan öğrencinin, toplumun ileriki yaşamında, önemli derecede, etki yapacağını varsayarak kendi bilincinde doğru temelde şekillendirmesi vazgeçilmez bir görevidir. Bu görev, öğrenci gençliğinin, gelecekte üstleneceği görevler adına, kendilerinin ve toplumun sağlıklı yollarla yürüyebilmesi için önem taşımaktadır. Öğrenciler ve genelde gençlik, yaşam tarzını ve öz çelişik durumlarını, bencilliğini aştığı oranda sistemle çatışmaya başlar. Bu çatışmalar insani değerler yaratarak yeni bir yaşamın kapısından içeri girilmesini sağlar.

Herkes, işçiler ve öğrenciler olarak sorumluluklarımızı bildiğimiz ölçüde, hayatın diğer alanlarında ki toplumsal sorunları da çözebilecek bilince ulaşma şansını yakalarız.

Özellikle öğrenci kitlesinin ve genelde gençliğin daha iyi koşullarda, tam anlamıyla düşüncelerini rahatça ifade edebilecekleri, tartışabilecekleri ve bunları pratiğe sunabilecekleri (merkezi bir girişim değil de tam anlamıyla bireysel anlamda katkılarıyla oluşturacakları) karar merkezleri oluşturabilirlerse ileriye yönelik daha iyi sonuçlar çıkaracaktır. Bu koşullarda öğrencilerin rahatlayacağı, kaygılarının giderileceği, düşüncelerine cevap olacağı ortamın yaratılması önemli bir girişim olacaktır.

Nobel Edebiyat Ödülü'ne farklı bir yaklaşım

✍ Şemsettin Murat

Ödül alan Orhan Pamuk'tan söz etmeden önce okuyucuların izniyle bu yazıya denk düşen bir giriş yapmak istiyorum. Bundan altı yıl önce başlattığımız "Demokratik Edebiyat Harekti"nin

ilkelerini sıralarken şöyle diyorduk: "21. yüzyıla girdik, yazar ve şairlerimiz yüzlerini Kürt sorununa çevirmelidir artık."

Bildirge şeklindeki ilkeler ve açıklamalarımız Fıratta Yaşam (Gaziantep), Edebiyatçılar Derneği Haber Bülteni (Ankara), Berfin Bahar (İstanbul), Simurg (İzmir), Aykırısanat (Adana), Ardıçkuşu (Adana), Edebiyat Gündemi (İstanbul) vs. gibi gazete ve dergilerde yayınlandı. Bu geçen süre içinde bazıları bu ilkeleri okuduktan sonra, bazıları da olayların akışı ve

yakıcılığı nedeniyle yüzlerini Kürt sorununa çevirdiler. Her iki durum da bizim açımızdan sevindirici oldu. Demokratik edebiyat döneminde sergiledikleri onurlu duruşları Türkiye Edebiyatı açısından büyük önem arz ediyor. Çünkü; Divan Edebiyatı, Tanzimat Edebiyatı, Servet-i Fünun Edebiyatı dönemlerinde ve yakın zamanımıza kadarki Cumhuriyet döneminde yazar ve şairlerimizin sırtı Kürt sorununa dönüktü. Sözü ettiğim dönemlerde yazar ve şairlerin çoğu resmi ideolojiye sıkı sıkıya bağlıydılar. Yani, yarı resmi bir edebiyat söskonusuydu. Gerçi, Cumhuriyet'in ilanından sonra sınıfsal açıdan ve feodalizme karşı gelme bakımından çok değerli kitaplar yazıldı ama yüzler yine

Kürt sorununa dönük değildi. Zaten bu nedenle yeni bir edebiyat hareketine, yani, Demokratik Edebiyat Harekti'ne gereksinim duyuldu. Sevindiricidir ki yazar ve şairlerimizden bazıları ilk kez bu dönemde barış, kardeşlik ve eşitlik adına yüzlerini bu temel sorunumuza çevirdiler. İşte bunlardan biri Orhan Pamuk'tur.

Orhan Pamuk Kürt sorununa uzaktan bakıyor ama olsun, önemli olan soruna bakmış olmasıdır. Aslında "Demokratik Edebiyat Harekti"nden önce de yüzü bu soruna dönüktü. Sözgeşi, 28 Nisan 1996 yılında, Demokrasi Gazetesi'nde, kedisıyla yapılan bir söyleşide kendisini şöyle tanımlıyor: "Yerli olmak-uluslararası olmak-Türk kimliğine sahip ol-

mak- Kürt kimliğini savunmak, orta, yukarı burjuva bir aileden gelmek-insanlar arasındaki eşitsizliğe sinirlenmek."

"Kürt kimliğini savunmak" derken zaten bir tabuya karşı gelmiş oluyordu. Aslında bazı ırkçıların, gerici ve tutucuların rahatsızlığı biraz da bundan. Fakat, Orhan Pamuk, kendisine ve gelecek olan yoz eleştirilere aldırmandan doğru bulduğu yoldan şaşmadı; Kürtlerle ilgili duruşunu bozmadan yoluna devam etti. Aşağıdaki sözler de O'na aittir: "Kürtlere destek olmaktan, onların gemilerine kömür atmaktan çok onlarla aynı gemide olma isteği var bende."

Daha sonra dünyanın en saygın ödülünü aldı. Aldığı Nobel Edebiyat Ödülü'nü çok anlamlı buluyorum: Birincisi, Türkiye edebiyatının demokratikleşmesi açısından. İkincisi, Türkiye'nin gurur ve edebiyattaki başarısı bakımından. Üçüncüsü, insanları baskıyla susturmanın mümkün olmayışından. Dördüncüsü, edebiyatçılarımızın kendi yüzlerini farklı kimlik, kültür ve tarihlerine çevirmeleri bakımından. Beşincisi, tabuları (yerleşik olumsuz düşünceleri) yıkma açısından vs.

Bilinçli, yürekli bir yazar toplumun karşılaştığı sorunlar karşısında kulaklarını gözlerini kapatarak sırtını bu sorunlara çeviremez. Kürt sorunu, Ermeni meselesi ve gelir dağılımındaki adaletsizlik ve de işsizlik Türkiye'nin karşılaştığı sorunlar

Ancak, insan bir konuda konuşurken veya yorum yaparken bazen bazı şeyleri unutulabilir veya az da olsa yanlışla düşebilir. Orhan Pamuk'un durumu da böyle. Ama böyle oldu diye bazı çevrelerin O'nu vatan haini ilan etmeleri çok ayıp!

olduğu gibi herkes tarafından da biliniyor. Ne yazık ki bu gerçek sorunlar karşısında susup olmuş çok sayıda yazar ve şairimiz vardır. Bu sorunlardan doğan acılar ve acılardan doğan çığlıklar onları ilgilendirmiyormuş gibi kendi kabuklarına çekilmişler; kaplumbağalar gibi hangi yola saptıklarını kendileri de bilmiyor. Durum bu olunca, "Nerde kaldı yazarlık, nerde kaldı şairlik?" sorusunu tam da sordüğümüz bir anda Orhan Pamuk gibi cesur bir yazarımız otaya atılıyor, bu geleneksel anlayışı bir dinamit gibi paramparça ediyor. O, ödül almasın da kim alsın?

Büyük iş küçük hata

Kendi kabuğuna çekilmiş herşeyi gökten bekleyenlerin hata yapmaları elbette beklenemez. Ama Orhan Pamuk gibi bedeli de göze alarak hak, eşitlik, barış ve kardeşlik için mücadeleye atılanların küçük hatalar yapmaları öfkeye sebep olmamalıdır. Başka bir deyişle, pislikleri yoketmeye kalkışanın eline biraz çamur bulaşmışsa bunun yadırganacak tarafı olmamalı. Orhan Pamuk; çatışma ve savaş yıllarında Kürtlerin ve Ermenilerin durumuna deği-

nirken rakam verme açısından ve tek yanlı sözleriyle hataya düşmüş olabilir. Sözlerine bir kaç cümle de ekleyebilirdi: Ermenilere dönük harekatta siyaseti esas belirleyen ve uygulayan İttihatı Terakki iken Kürtler ise bu siyasette kulanıldılar. Süren harekatta karşılıklı öldürme olaylarının olduğu da doğrudur.

Ancak, insan bir konuda konuşurken veya yorum yaparken bazen bazı şeyleri unutulabilir veya az da olsa yanlışla düşebilir. Orhan Pamuk'un durumu da böyle. Ama böyle oldu diye bazı çevrelerin O'nu vatan haini ilan etmeleri çok ayıp!

Orhan Pamuk vatanseverdir

Gerçek vatanseverler her şeyden önce halklararası barış ve kardeşlik ilkesine dayanarak karşılaştığımız toplumsal sorunların karşılıklı diyalogla çözümünü isterler. Fakat dikkat ediyorum, vatansever geçinen bazı yazarlar ve gazeteler bir tarafı diğer taraf üzerine saldırmaktan başka (yani fesatlık yapmaktan başka) bir işe yaramıyorlar. Orhan Pamuk, böyle vatanseverlerden olmadığı için sözlü ve yazılı saldırılara uğruyor. Orhan Pamuk, gerçek vatanseverdir. O'na, "vatan haini" ya da "yazar bozuntusu" diyenler, önce dönüp kendilerine bakmalıydılar. Kürtlerin yaşadığı coğrafyanın yanan ateşini sözleriyle söndürmeye kalkışanlara değil.

MESOP Girişimi'nin Değerli Katılımcıları !...

✍ Veysel Çamlıbel

Sevgili Arkadaşlar,

Önem verdiğim toplantıya katılamadığım için bağışlamamızı diliyorum. Belki bir yarım olur diye görüşlerimi ana başlıklarla sizlere sunma ihtiyacı duydum. Etkinliğinizin başarılı geçmesini umuyor, başarı dileklerimi sevgiyle sunuyorum.

* İşin başından beri arkadaşlarımızın sıkça vurguladığı bir değerlendirme var. 'Eskinin bir tekrarı olabilecek, başarısızlığı önceden belli bir iş yapmayacağız' değerlendirmesi benimca 'MESOP GİRİŞİMİ' açısından önemli, temel bir hareket noktasıdır.

Sosyalizm üzerine düşünerek, geçmişle bugüne bir göz atalım;

* Uygulanan 70 yılı aşkın sosyalizm, sosyalist sistem deneyi bilindiği gibi başarılı olmadı, çözümlüp dağıldı. Niye yoğurt maya tutmadı? Sosyalizm iddiasını yaşamış ülkeler başta olmak üzere bunun hesa-

bı/kıtabını onlarca yıl yapacağına benziyor. 'Göle çalınan mayanın' niçin tutmadığının, dünya çapında sağlıklı, bilimsel analizleri yapılmış, halkların/insanlığın geleceğe dair umutlu bakışı, tasavvuru geliştirilmiş değil.

* İnsanlığın binlerce yıllık sınıflı toplum geleneğinden gelen, 500 yıllık bir kapitalist uygarlık kuşkusuz küçümsenir, hafife alınır bir dünya değildi. Kapitalizmin Azrail'i diye değerlendirilen Marksizm/sosyalizm düşüncesi, yaşamı açıklama/değiştirebilmenin yolu/yöntemi olarak, liberalizmin şafağında doğmuş, şekillenmişti. Marksizm o zamana kadar gelişip gelen bilimsel yaklaşımın en olgun meyvesiydi. Bu meyvenin kapitalizmin zirvede olduğu bir tarihsel dönemde olgunlaşması, elbette bir tesadüf değildi. Marksist teorinin tutarlılığı, burjuvaziyi ürküten yükselen işçi hareketiyle desteklendi, onaylandı. Bu dönemin ürünü 'Komünist manifesto' işçinin/emeğin dünyasında yankı uyandırdı. Eylemlilik ala-

nında ise 'Paris Komünü' bunun parlak bir doruk noktası oldu.

*Marksizm; bana göre gelişmeye açık, yaşamı açıklamakta/değiştirebilmekte ciddiyetini koruyan, bugünde geçerliliği olan bir yöntem. Yalnızca siyaset alanında değil, yaşamın tüm alanlarında, olayları/süreçleri irdelemede, kavramada, yaşamı yönlendirmede kullanılabilir bir yöntem olarak varlığını koruyor. Geri ülkelerde, bizde olduğu gibi, bilime asgari ölçülerde olsun ilgi duyulmadan, Marksist yöntem temel kavramları bile bilinmeden, kavranmadan sosyalist olunabilirdi. Özellikle bu ülkelerde Marks'ın yoldaşları yerine, sözlerini ayet gibi okuyup üfleyen yeminli sosyalist müritleri oldu. Oysa sosyalizm içi boş bir kavram değildi. Varlığını, gelişmeye, yeniden üretmeye açık Marksist felsefeden almak durumundaydı.

* Varılan şu noktada; dünya, ülkeler, halklar kapitalizm sonrası bir yaşam tasavvurun-

dan temelli vazgeçmiş değil. İnsanlık, özgürlüğün/eşitsizliğin, açlığın/yoksulluğun, doğa tahribatının alternatifi, yaşanabilir bir dünya arıyor. Marksizm'den kaynaklı sosyalizm tasavvuru, insanın/emeğin mücadelesi en gelişmişinden en geri olanına, her ülkeye, her halka gerekli.

* Sosyalizm Marksizm olmadan olmazsa da, Marksist bakış her koşulda sosyalizmi hedefleyebilir. Siyasal mücadele hedefi; kapitalist sistem içi bir ileri adım, ulusal/demokratik bir devrim de olabilir. MESOP'un ufku açısından bakılırsa siyasal/toplumsal mücadelenin top yekun hedefi sosyalizm öncesi bir hedeftir. Özgürlük/eşitlik/adalet mücadelesidir. Kürt halkının yaşadığı topraklarda kaderine sahip olması, geleceğini özgürce belirlemesidir. Bu mücadelenin ağırlıklı yönü dışa karşı olmakla beraber, içeriden demokratik toplumsal bir dönüşümü, feodal aşiretçi sosyal dokunun zaman içinde tam tasfiyesini de içermektedir. Böylesi bir siyasal/toplumsal program; onlarca yılı içine alabilecek bir hedeftir. Bu gerçeklere uygun hedefe ulaşabilmek başlı başına bir devrimdir. Bu devrim özgür emeği gerçekleştirir, gelecekteki siyasal/toplumsal rolünü artırır.

Her şeyden önce şu gerçeği ifade edelim; şu derinlikli yaşam sınıf mücadelesinden ibaret değildir. Sınıf mücadelesi ise burjuvazi-işçi sınıfı mücadelesinden ibaret değildir. İnsanlık binlerce yıllık değişip dönüşen sınıflı topluma yaşamından geliyor.

Yaşam hiçbir boşluk kabul etmez. Şu ya da bu biçimde ilerleyerek yürür. Sınıflı toplum da değişerek, dönüşerek kendince yol alır. Sosyalizmi hiç kimse beklemez 'ama gelsin de her şeyi kökten halletsin şöyle' demez.

* Bir başka gerçek de şu; en ilkelinden en gelişmişine insan toplumlarında insan şu ya da bu ölçülerde yaşamını korumak ve geliştirmek iradesi ortaya koyar. Yani onlar hakkındaki olumlu düşünce ve çabalarımızdan bağımsız, insan ve insan topluluklarında iyi yaşam mücadelesi vardır. Asıl olan, var olan mücadeleyi görmek, onu desteklemek, etkinliğini artırmak, başarıyı sağlamak olmalıdır.

Yaşam hiçbir boşluk kabul etmez. Şu ya da bu biçimde ilerleyerek yürür. Sınıflı toplum da değişerek, dönüşerek kendince yol alır. Sosyalizmi hiç kimse beklemez 'ama gelsin de her şeyi kökten halletsin şöyle' demez. Yaşam varolan, yaşayan siyasal/toplumsal aktörlerin çabaları ile şekillenir.

MESOP' un penceresinden gördüklerimiz

* Hedefi ulusal demokratik bir mücadele olan Marksist bir girişim gerekiyordu. MESOP böylesi bir tasavvur, bir yola çıkış. Samimi, ciddi bir arayış. Marksist ön kadrolaşmada yol alabildi mi? Acaba girişim düzeyindeki gelişimini sağlayabildi mi? Buna evet demek, iyimser cevap verebilmek hayli zor.

Girişim safhasından sonra ön görülen neydi? Bölge/dünya sorunları üzerine ideolojik bir netliğe yükselebilirse, olgunlaş-

ma şansı olursa, belli bir kadrolaşma imkanına ulaşabilirse salonlardan çıkıp sokakta geniş kitlelerle buluşup etkileşecek bir hareket safhasına ulaşabilir. Ulusal demokratik mücadelenin dar bir ufka savrulmadan, yerelliğe düşmeden, halklar arası ilişkileri iyileştirmek hem mücadelenin başarılı olmasına ve hem de enternasyonalist bir arayışa önemli bir katkıdır. Bunu herkesten çok Marksistler yapabilir. Marksist aydınlatma mücadeleyi mücadelenin kalitesini yükseltir, onu başarılı kılar.

Marksistler kendilerini kabbullenen etkili kitlesel partiler içinde bir kanat oluşturarak da pekala etkili olabilirler. Bu partileşmeye giden yolda bir ara çözüm biçiminde de olabilir. Eğer günün birinde belli bir kitle güçleri olacaksa kuşkusuz kendi bağımsız partilerini de kurar, geliştirebilirler.

Önemli gördüğüm bir tespiti söylemeliyim. Birçok zaman siyaset toplumda var olan bir kitle enerjisine bir yanından katılma, onu etkileme sorunudur. Ama bizim kültürümüzde gidişatı beğenmiyorsanız, her şeyi baştan başlatmanız, bir parti de sizin kurmanız gerekir. Yaptığımız hep böyle olmuştur.

* ABD Irak'a el attığından beri Ortadoğu'da olaylar her türlü düşüncenin, hazırlığın önünde yürüyor. Dış faktörler 80 yıllık bir statükoyu temelinden sarsıyor. Hazır bir reçete yok. Uzun vadede olacak ne değişim olacaksa. Bu kaotik durum halkların birbirlerini boğazlamasını da getirebilir, halkların geleceği için bir devrimci duruma, ilerlemeye de

yol açabilir. Benim görüp algıladığım Kürt halkının özgürleşmesi, diğer halklarla eşit bir statüye yükselmesi 'yeni Ortadoğu'nun temel dinamiklerin başında geliyor. Bir kangren haline gelmiş 'Filistin meselesi'nin kalıcı çözümü de Kürt sorununa endekslenmiş durumda. Kürt sorunu çözülmeden Filistin halkına huzur gelmeyecek.

* PKK ile aynı kitle tabanına sahip olduklarını açıklıkla ifade eden DTP ne Kürt halkının geniş kesimlerine seçmen kitlelerine ulaşabiliyor ne de Türk halkından gereken toleransı bulabiliyor. Çoğulcu eğilimleri bir arada tutacak olgunluktan yoksun. İç hukuku, demokrasi gelişmemiş. Aydınlarla aralarında hatırı sayılır anlayış farklılıkları var. DTP bir siyasal çizginin devamı olarak bir yere kadar gelmiş orada tıkanıp kalmış. Ama bir realite de var ki kitlelerle bağları bir parça olsun başka bir parti de yok. Kürt sorunu/Kürt çözümü denilince DTP akla geliyor.

* Yoksul köylünün, yoksullaşmış orta sınıf insanların, kent kültürü bağlarını koparmış, kendi aydınlarıyla iletişim kuramayan bir parti, bir kısır anlayış, dil/kültür kurumlarını, olmadık iddialarla yönlendirilen diğer sivil kurumları/girişimleri nasıl geliştirebilir ki? Bu Kürtler, gelecekle açısından bir çıkmazdır. DTP içinde olmadığına, kısa vadede de olmayacağına göre, dışardan kamuoyunu aydınlatıcı, etkili baskı grupları oluşturmak gerekiyor. Doğrusu 'Kürt Ulusal Demokratik Girişimi' toplantı ve etkinliklerini ben hep bu çerçevede düşünüyordum, al-

Marksist siyaset, Marksist ufuk, sistem içi bir mücadelede bile olsun gelişebilmenin, kalitenin başlıca teminatı durumundadır. Yalnız her şeyden önce onu hak etmek, hak etmemiz gerekiyor.

gıladım.

* Önümüzdeki seçim çok önemli. Olaylar düşüncelerimizin önünde yürüyor. Ankara'da Kürt kimlikli temsiliyet oldukça önemli. Yerel yönetimlerde genişlemek, yönetimlerde halk katılımını yükseltmek, halkı yaşadığı yerin sorumluluğuyla donatmak, halk için 'namusuy-la' çalışmak önemli.

Ama bölgede AKP şimdi, DTP'nin daha da ciddi rakibi. AKP-CHP Kürt seçmenini aralarına alıp, sandviç yapıp yemek istiyorlar. Bir çok gerekli gereksiz şey için yürütülen siyasal kampanyalar, seçim barajı ve Kürt temsiliyeti için gecikmeden yürütülmelidir. Bu genel seçimler asgari Kürt halk talepleri için yürütülen bir seçim olmalıdır. Bu ve benzeri gerçeklerin DTP'ye anlatılması, dikkatinin çekilmesi, halkın aydınlatılması gerekmektedir.

Bu tehlikeleri kim görececek, bu uyarıları, bu aydınlatmaları kim yapacak? 2 milyon seçmene ulaşmış, orada kitlenip kalmış parti, önünü yeterince görmüyorsa, basireti bağlanmışsa peki ne olacak? Marksistler başta olmak üzere, aydınım, yurtseverim diyenler ne güne duruyor!.. İlle (Allah izin verir de) başka bir parti kurduktan sonra mı bu işleri yapacağız!.. Yaşam sanırsam biz Marksistleri/sosyalistleri bekleyecek 'hadi

buyurun siz halledin şunu' diyecek kadar kibar değil (!)

Sonuç Olarak;

1) Marksizm üzerine merak etmeyi, yaratıcı biçimde okumayı, araştırmayı, öğrenmeyi, öğretmeyi sürdürelim.

Bu güne kadar Marksist olurken de kendimiz olmadık. Kendimiz olalım ve yaşama evrensel bakalım, kendi gerçeklerimiz üzerinden evrensel olalım.

2) Gerçekten hareket olmayı hak etme düzeyine geldikse (ki önemli bir ölçüsü dışımızdaki yaşama müdahaleyi mümkün kılan bir kadrosal güç birliğine ulaşmaktır) buna sağlıklı gerekçelerle inanıyorsak mesele yok. Ama benim gözlemlerim, inancım odur ki biz bu aşamada değiliz. Daha çok yapılacak iş var.

3) Marksist bir partiye her halktan önce Kürtlerin ihtiyacı var. Çünkü halkımız yalnızca sınıfsal alanda değil, kimliğiyle yaşayamama, cins eşitsizliği, aile, gençlik, eğitim, sağlık, sosyal güvence, yaşanabilir bir çevre, en insani gerekler açısından çaresizlik içinde.

Marksist siyaset, Marksist ufuk, sistem içi bir mücadelede bile olsun gelişebilmenin, kalitenin başlıca teminatı durumundadır. Yalnız her şeyden önce onu hak etmek, hak etmemiz gerekiyor.

Özetle düşüncelerim bunlar. Hepinize, siz değerli kardeşlerime sevgi ve saygılarımla sağlık ve başarı dileklerimi sunuyorum.

24.08.2006
İZMİR

Mezopotamya Sosyalist Partisi (MESOP) Girişimi

Geçici Yürütme Kurulu Çalışma Raporu

Değerli Yoldaşlar!

Hepiniz hoş geldiniz. Geçici Yürütme Kurulu adına sizleri selamlıyor, MESOP VII. Genel Toplantısı'nın başarılı geçmesini diliyoruz.

MESOP VI. Genel Toplantısı'nı yaptığımız Ocak 2006'dan bu yana aradan geçen 7 aylık sürede genel iradenin perspektifleri doğrultusunda yaptıklarımızın ve yapamadıklarımızın genel bir özetini sizlere sunmaya çalışacağız. Kuşkusuz bu sunum gerek Geçici Yürütme Kurulu'ndaki tek tek kadroların gerekse bölgelerdeki kadroların yaptıkları çalışmalarını ayrıntılı bir şekilde içermiyor. Bu raporda hedeflenen, yapılan çalışmanın genel bir özetini sunmaktır.

Yoldaşlar!

Bugüne kadar ki pratiğimizin bize gösterdiği, genel toplantılarımızın birçok sorunu ele almakla birlikte ağırlıklı olarak bir konuya odaklandığıdır. Bu çerçevede MESOP VI. Genel Toplantısı'nın ağırlıklı gündemi "politik bildirme taslağı" ve "politik tarz ve örgütlenme" idi. Genel toplantı iradesi "politik bildirme taslağı"nı hazırlamak için bir komisyon seçmiş ve taslağın hazırlanıp genel toplantıya sunulması için bu komisyona görev vermiştir. Bu komisyon bir araya gelerek çalışmalarını yapmış ve taslağı hazırlamıştır. Bu komisyonun hazırlamış olduğu "politik bildirme taslağı" bütün MESOP- Girişimcilerine iletilecek ve mümkünse bu toplantıdan sonra en kısa sürede MESOP VIII. Genel Toplantısı'nı tek gündemle toplayıp taslağı son şeklini vermeye çalışacaktır.

MESOP VI. Genel Toplantısı'nın bir diğer gündem maddesi ise "politik tarz ve örgütlenme" idi. Genel toplantı iradesi bu gündemle ilgili olarak seçilen Geçici Yürütme Kurulu'nu görevlendirmiştir.

Yoldaşlar!

VI. Genel Toplantısı'nda seçilen ve görevlendirilen Geçici Yürütme Kurulu üyeleri olarak, önümüze koyduğumuz plan doğrultusunda bugüne kadar yapabildiklerimiz kadar yapamadıklarımızda var.

Seçilen GYK üyeleri olarak genel toplantıdan bugüne kadar geçen süreçte beş GYK toplantısı gerçekleştirdik. Bu toplantılardan sadece ilkinin eksiksiz olarak gerçekleştirebildik. Diğer 4 toplantı eksikli yapıldı. Kuşkusuz bu sorun başta GYK üyeleri olmak üzere hepimizin sorunudur.

Bugüne kadar ki MESOP pratiğinin ve son GYK'daki durumda göstermiştir ki; GYK'nın belli bir sayıda olmasını zorlamak gerekmiyor. Ya da zorlayarak birilerini GYK'ya seçmemek gerekiyor. Gerçekten gönüllü ve zamanını bu çalışmaya göre ayarlayacak, öncelik sırasına MESOP çalışmalarını alan yoldaşların GYK'ya seçilmesini sağlamalıyız ve bu konuda hassas davranmalıyız. Yani GYK'daki çalışmalarını özel yaşam ve işlerine göre değil, aksine işlerini ve özel yaşamını GYK'daki görevlerine/sorumluluklarına göre ayarlayabilen yoldaşların GYK'ya seçilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Yani genel iradenin önüne koyacağı tarzın görev ve sorumluluklarını üstlenecek, "insana göre iş değil, işe göre insan" perspektifinden hareket edebilen kadroların GYK'ya seçilmesi gerektiğidir.

VI. Genel toplantıdan hemen sonra bir araya gelen GYK üyeleri önlerine bir plan koymuşlar ve çalışmalarını bu plan çerçevesinde yapmaya çalışmışlardır. Tabii ki kimi eksiklikleri ile birlikte. Daha ilk GYK toplantısında; düzenli bir şekilde her ay bütün bölgeleri dolaşmayı önüne hedef olarak koyan GYK bunu ancak bir kez yapabilmiştir. GYK yeterince bu sorunun üzerine gitmemiştir. Yeterli performansı gösterememiştir. GYK'nın ilk toplantısından sonra GYK adına görevlendirilen yoldaşlar bölgeleri dolaşmış, "politik tarz ve örgütlenme" başlıklı tek gündemle

toplantılar gerçekleştirmiş, kimi yoldaşlardan ya da gidemediği yerlerdeki yoldaşlardan görüş isteyerek, bütün bunları değerlendirip "Politik Tarz ve Örgütlenme" sorunlama belgesini kaleme alarak Sosyalist Mezopotamya Dergisi'nin 15. sayısında yayınlanmasıyla tartışmaya açmıştır. Ama bu tartışmayı -bölgeleri tekrar dolaşmadığından- yeterince sürdürememiştir. Bu tartışma sadece Sosyalist Mezopotamya Dergisi'nin 17. sayısındaki kimi yazılarla yapılabilemiştir.

Ama diyebiliriz ki tüm eksikliklerine rağmen bu GYK bir ilke imza atarak bir kez de olsa hem bölgeleri dolaşmayı gerçekleştirmiş hem de GYK 'dan kimi yoldaşların itirazına rağmen çoğunluk kararıyla GYK III. Toplantı Sonuç Bildirisi'ni kaleme alarak Sosyalist Mezopotamya Dergisi'nin 16. sayısında yayınlamıştır.

Yoldaşlar!

Sosyalist Mezopotamya Dergisi geçen toplantıdan bu yana ancak üç sayı yayınlanabilmiştir. Normal periyotla, yani aylık olarak düşünürsek bunun yedi sayı olması gerekirdi. Önümüzde hala dergi periyodu ile ilgili bir sorun var.

Bilindiği gibi 14. sayıdan itibaren kimi dosya konularına dergi sayfalarında yer veriyoruz. Bu çerçevede 15. sayıda "Kürtler Dünyanın Neresinde?" dosya konusu idi. Kimi eksikliklerle bir kez bir araya gelen yayın kurulu; 16. sayıda genel örgütlenme üzerine yazıları, 17. sayıda dosya konusu olmasa da ağırlıklı olarak "Politik Tarz ve Örgütlenme" ile ilgili yazıların, 18. sayının dosya konusunun "Ulusalçılık", 19. sayının dosya konusunun "Sendikalar, Yoksulluk, İşsizlik, İşçi Hareketi ve Örgütlülüğü" olarak belirlemiştir.

Yoldaşlar!

Bu genel toplantımızın asıl gündemi "Politik Tarz ve Örgütlenme". Bilindiği üzere MESOP-Girişimi "Sorunlama" belgesiyle bir yol haritası çizmiştik. Bu yol haritasındaki perspektifimizi;

- a)Girişim evresi
- b)Hareket evresi
- c)Parti evresi

olarak belirlemiştik. Aslında "Girişim Evresi" kanımızca öngördüğümüzden uzun sürdü. Şimdi yönümüzü "Hareket Evresi"ne çeviriyoruz. Ama diyebiliriz ki kısmen de olsa Kürt Ulusal Demokratik Çalışma Grubu (KUDÇG) faaliyetiyile biz zaten "hareket evresi"ne adım attık. Asıl

sorun bunu bilinçli ve bir plan dahilinde gerçekleştirmek. Bilindiği gibi KUDÇG Diyarbakır Toplantısı ve ardından bölge toplantılarına başladı. Bu bölge toplantılarından Antep ve Adıyaman toplantılarının örgütlenmesinde tamamen yoldaşlarımız görev aldılar. İstanbul, İzmir ve Mersin toplantılarında ise kimi yoldaşlarımız bu toplantıların örgütlenmesinde görev aldı. KUDÇG çalışmalarında görünen MESOP olarak bir katkımızın söz konusu olmasıdır. Şimdi önümüzde duran sorun bunu daha da geliştirmek ve bu çalışmaları bir-iki yoldaşın üzerine bırakmak yerine hep birlikte sahiplenmektir. Ayrıca bildiğimiz kadarıyla KUDÇG önüne program ve tüzük hazırlamayı koymuş, bunun için seçilen komisyon program ve tüzüğü hazırlayarak yürütmeye sunmuştur. Yürütme bunu değerlendirip genele sunacaktır. Bu da bizim gündemimize gelecektir. Bizim de bunu değerlendirip tartışmamız gerekiyor.

Yoldaşlar!

Kuşkusuz bu evreleri birbirinden keskin çizgileriyle ayıramayız. Bu mümkün de değil. Her biri iç içe geçmiş durumda. Ama asıl bugün ve yarın genel toplantımızda daha çok "Hareket Evresi"ni ilgilendiren sorunları tartışacağız. Bunun da başında "Politik Tarz ve Örgütlenme" sorunu geliyor. GYK olarak herkese ilettiğimiz ve taslak olarak önerdiğimiz gündemde bu sorunu bir kaç alt başlıkta tartışmanın daha yararlı olacağını düşünüyoruz.

- Bunlar;
- a)Örgütlenme tarzı,
 - b)Kadro sorunu,
 - c)Örgütsel işleyiş,
 - d)Basın-Yayın sorunu.

A) Bugüne kadar ki pratiğin bize gösterdiği yeni bir tarz yakalamamız gerektiğidir. Kuşkusuz her şeye sıfırdan başlamayacağız. Tarihten ders çıkararak yol alacağız. Tarihin bize gösterdiği tablo, bugün komünist, sosyalist ve devrimci hareketlerin kendi dar ilişkileri içerisinde sıkışıp kaldığıdır. Kitlelerle ciddi bir bağlarının olmadığıdır. Peki, bizim de sorunumuz olan bu durumu nasıl açacağız?

Yeni bir hareket kendisini şiar (slogan) değer ve sembollerle ifade eder, yığınlara tanıtır. Bu bağlamda attığımız sloganlardan tutun, taşıdığımız dövizlere kadar birçok şeyi tartışmalıyız. Biz ifade edecek slogan ve değerler neler olacak/olmalı? Örgütlenme yaşamın kendisidir di-

yorsak, kendisini dahi örgütleyemeyen bir birey, hareket başkalarını örgütleyebilir mi? Önce kendimizden başlamalıyız. Ama nasıl? Kendimizden başlarken yeni bir dil tutturmamız gerektiğine inanıyorsak, bu dil nasıl olmalı? Bu ve benzeri sorunları enine boyuna tartışmalıyız.

B) GYK olarak yayınlamış olduğumuz "Politik Tarz ve Örgütlenme" sorunlama belgesinde "her şeyi belirleyecek olan kadrolardır" tespitini yapmıştık. Yine GYK III. toplantı sonuç bildirisinde "ne kadar iyi şeyler yazarsak yazalım, onu uygulayacak kadro yoksa yazdıklarımızın ayakları havada kalır" tespitinden yola çıkarak, aslanın bir kadro hareketi yaratmak olduğunun altını çizmiştik. Burada tartışmamız gereken nasıl bir kadro? Bugün için devrimci harekette gördüğümüz önüne gelen herkesin kendini kadro ilan ettiğidir. Oysa kadro ile sıradan bir parti üyesi ya da sempatizanı arasında bir fark olması gerekmiyor mu? Herkese kadro gözüyle mi bakacağız? Bir ayırım olması gerekmiyor mu? Bu ayırımı belirleyecek olan ne? Kendini dahi örgütlemeyi/disipline etmeyi beceremeyen bir kadro başkasını nasıl örgütler? Kendisini kadro olarak değerlendiren hararetle görev almaya çalışan ama aldığı görevi dahi yerine getirmeyen kadro olabilir mi?

Bilimsel bilgiyle donatılmamış, sürekli kendisini geliştirmeyen halkını tanımayan, kendi yetersizliklerini "bu halktan bir şey olmaz" vb. söylemlerle halka emekçi sınıflara mal eden, söylem ve yaşam tarzı uyum içerisinde olmayan, mevcut sistemle bir aidiyet ilişkisi olan ve bu ilişkiyi koparmakta ikircikli davranan kadro olabilir mi? Zamanının çoğunluğunu politik çalışmaya değil, boş zamanlarını politik çalışmaya ayıran kadro olabilir mi?

Evet, bir hareketin, partinin düşüncelerini kitlelere taşıyan onlarla buluşturan, yığınlar nezdinde onu temsil eden kadrodur. Bu bağlamda kadrodan neyi anladığımızı çok iyi tartışmalı ve bir kadro profili belirlemeliyiz.

C) "Hareket Evresi"ne geçtiğimiz bu aşamada bir örgütsel işleyişimiz olmalı. "Girişim Evresi"nde ideolojik-politik olarak birçok şeyi tartışırken örgütlülükten çok örgütsüzlüğü yaşadık ve bu durum devam ediyor. Henüz MESOP'un kimi belirlemeleri olsa da kendisine ait bir örgütsel işleyiş yok. Herkes her şeyi yapıyor. Ama herkes hiçbir şey yapmıyor. Kuşkusuz her şeye

sıfırdan başlamayacağız. Ama bu süreçte öylesi bir noktaya geldik ki bizim olan sahip çıkmamız gereken birçok değeri de bir kenara ittik. Deyim uygunsuzsa kendiliğindencilığe saplandık. Hızla buradan çıkmalıyız. "Yerelin merkezileşmesi", "özgürlük içinde disiplin" sorununu çok tartıştık. Ama bunları içselleştirmeyi yeterince başaramadık. Diyebiliriz ki; "özgürlük içinde disiplin"i disiplinsizlik olarak yaşadık/yaşıyoruz. Bunları tekrar tartışmalıyız.

Diğer bir sorun, bugüne kadar ki pratiğimizde Yayın Kurulu ve GYK'yı ayrı ayrı seçtik. Bu aslında bir kopukluğu gündeme getirdi. GYK ve Yayın Kurulu'nun birlikte çalışması gerekirken bunu yeterince sağlayamadık. GYK olarak önerimiz bu iki kurumun tek bir kurum olarak seçilmesi ve görev bölüşümünü kendi içerisinde yapmasıdır. Ayrıca GYK'nın geçiciliğini de kaldırmalıyız. Hareket aşamasında bu kurumun adını "Yürütme Kurum"u olarak belirlemeliyiz.

Kuşkusuz henüz hareket aşamasına adım atıyoruz. Ama bugünden bizi bağlayacak bir iç tüzük oluşturmalıyız. Kimin sorumlulukları nerede başlayıp-nerede bitiyor belirlemeliyiz. Bir hesap sorma, hesap verme mekanizması geliştirmeliyiz. GYK'nın sorumlulukları, yaptırımları nelerdir vb. bütün bunları netleştirmeliyiz.

D) Hepimizin bildiği gibi Sosyalist Mezopotamya dergisi uzunca bir süredir periyot tutturamıyor. Hareket aşamasında kitlelerle buluşmamızı sağlamak anlamında yayın önemli. GYK olarak dergi periyotunu tutturmayı tartışırken başka bir konuyu daha tartışmamız gerektiğine inanıyoruz. Bu belki bugünden olmaya bilir ama bir hedef belirlemeliyiz. Bugün var olan haliyle dergi daha çok Teorik/Politik bir dergidir. Böylesi bir dergiyle hareket evresinde hedeflediğimiz kitleye ulaşamayız. Bu nedenle derginin içeriğinden-ebatına kadar birçok şeyi tartışmalıyız. Hatta belli bölgelerde yerel yayın çıkarmayı da tartışmalıyız. Ayrıca internet sitesi bir aşamaya gelmiş durumda ama hala birçok eksiklikleri var ve bunları hızla düzenlemeliyiz.

Hepinize Geçici Yürütme Kurulu adına başarılar dileriz.

**Mezopotamya
Sosyalist Parti Girişimi
Geçici Yürütme Kurulu**

Mezopotamya Sosyalist Partisi (MESOP) Girişimi

VII. Genel Toplantısı Sonuç Bildirisi

MESOP-Girişimi VII.Genel Toplantısı 26-27 Ağustos 2006'da Antep'te yapıldı. MESOP-Girişimi gerçekleştirdiği VII. Genel Toplantısı'nda aldığı kararlarla, hareket evresine geçiş aşamasında önemli bir yol katetti.

Toplantı divan seçimi sonrasında yapılan saygı duruşu ile başladı. GYK tarafından sunulan gündem taslağı üzerine tartışmalar ve öneriler tamamlandıktan sonra, gündemdeki maddeler üzerine görüşmelere geçildi. MESOP'la İskandinavya Dayanışma Komitesi'nin mesajı ve toplantıyla ilgili görüş ve önerileri içeren Veysel Çamlıbel'in yazısı okundu.

GYK tarafından hazırlanan, iki toplantı arasındaki süreci değerlendiren ve gündemle ilgili kısmi açılımlar getiren "çalışma raporu" okunarak üzerinde tartışıldı. Ayrıca GYK ile koordineli olarak çalışan kimi bölgelerde yürütülen çalışmalar ve kaydedilen gelişmeler katılımcılar tarafından yazılı ve sözlü olarak aktarıldı.

Bir önceki toplantıda gündeme alınan ve asıl MESOP VII. Genel Toplantısı'nda tartışmaya açılan "Örgütlenme Tarz ve Yöntemi" MESOP - Girişimi'nin çizmiş olduğu yol haritasının ikinci evresi olan "Hareket Evresi"ne zaten KUDÇG çalışmalarıyla adım attığını, aslolanın bunun planlı ve bilinçli gerçekleştirilmesi gerektiğinin

altı çizildi.

Örgütlenme tarzı üzerine yapılan tartışmalar da; çıkışından bugüne kadar geçen süreçte MESOP ideolojik - teorik olarak birçok belirlemede bulunmuş ve yeni tespitler yapmıştır. Marksizm'e kendi cephesinden yeni ufuklar açmaya çalışmıştır. Bu çabası devam edecektir. Şimdi önümüzde duran süreç söylediklerimizin pratikte hayata geçirilmesidir. Bu anlamıyla MESOP'un tutunma noktaları ya da asıl hedefi işçi emekçi yığınlar ve varoşlardır. MESOP bunu yaparken bugüne kadar ki yaratılmış olan değerleri büyütecektir. Yeni bir hareket kendini şiar (slogan) vb. ifade eder. Bunun başında ise yeni bir dil gelir. MESOP örgütlenmedeki dilini başkalarının üzerinden kurmak yerine, kendimizin ne yaptığının öne çıkarılmasının önemi vurgulandı. Örgütlenmede mücadele araçlarının üzerine tartışmaları yürüten MESOP katılımcıları "yerelde mücadele ve mücadele araçları üzerine" sunulan karar tasarısını onayladı.

Örgütlenme tarzı ile birlikte kadro sorununu da tartışan toplantı bileşeni yeni bir kadro sorununu da gündemine aldı. Bununla birlikte "Hareket Evresi"nde bir örgütsel işleyiş olması gerektiğinin altını çizen toplantı bileşeni bir iç tüzük hazırlanması için "Politik Bildirge Taslağı"

komisyonuna bu konuda görev verdi.

İçerisinde yer aldığımız KUDÇG çalışmalarını değerlendiren toplantı katılımcıları, KUDÇG içerisinde MESOP'un izlemiş olduğu sorumlu siyaset tavrını desteklediğini ve sürecin birleşik bir ulusal yapıyla sonuçlanması için bundan sonra da MESOP'un çalışmalarını devam ettirmesinin önemini vurguladı.

MDG ile ilgili gündemi tartışan katılımcılar MDG'nin ikinci genel toplantısının yapılması ve yeni bir yürütme seçilmesi için GYK'ya görev verilmesini kararlaştırdı.

KARAR: 1

Yerelde Mücadele ve Mücadele Araçları Üzerine

MESOP – Girişimi VII. Genel Toplantı iradesi;

1) MESOP hareket evresinde, yerelde işçi emekçi halk arasında yeniden tutunma ve bağ kurmayı, yereldeki mücadelenin başat görevleri arasında görür. Kentler, kent varoşları başta olmak üzere yoksul halkın zengin ekonomik, sosyal, kültürel, siyasal çelişki ve sorunlarından hareketle yerelde yurtsever, devrimci muhalefeti geliştirmeyi hedefler.

2) Pratik-politik mücadelede hem bize özgü örgütlenme tarzımızın genel çizgileriyle şekilleneceği hem de üzerinden çevre il ya da bölgeye açılım gerçekleştireceğimiz belirli il ya da bölgelerde yoğunlaşmayı genel bir yöneliş olarak benimser, bunun somutlaştırılmasını GYK'ya bırakır.

3) Yereldeki zengin mücadele ve örgütlenme araçlarının yaratılmasında ve yer-güç-koşula bağlı olarak yereldeki adımların atılmasında ilgili MESOP örgütülüğünün sorumluluğunda olduğunu;

4) Yerel alandaki mücadelenin ve halk ile yeniden bağ kurabilme araçlarının başında yerel basın olduğunu belirler. Yerel politik basın ile merkezi politik basının birbirinin alternatifi değil tamamlayıcısı olarak görür ve değerlendirir. Hatta yerel basının merkezi-ulusal basının alt yapısının yaratılmasında önemli rol oynayacağına inanır.

Yerel basının, yer-koşul-güce bağlı olarak ne zaman, nasıl çıkarılacağı yereldeki ilgili MESOP örgütü ya da MESOP'lular belirler.

KARAR: 2

MESOP İç Tüzüğü'nün Hazırlanması

MESOP – Girişimi VII. Genel Toplantı iradesi; Organ ve üyelerin, görev, sorumluluk ve haklarını belirleyecek olan MESOP iç tüzük taslağının hazırlanıp Politik Bildirge ile birlikte tartışmaya açılması için; Politik Bildirge Komisyonu'nu görevlendirir.

KARAR :3

Kürt Ulusal Demokratik Çalışma Grubu'nda MESOP varlığıyla ilgili...

MESOP – Girişimi VII. Genel Toplantı iradesi;

4 Eylül Ankara toplantısında Kürt sorununun çözümünü rejim içi arayışlarla sınırlayan kesimlerle yaşanan yol ayrımının ardından 17-18 Aralık 2005 tarihli Diyarbakır toplantısında start alan KUDÇG, şekillenmede demokratik katılımı esas alan bir yaklaşımla gerçekleştirdiği bölge toplantılarının ardından son dönemece girmiş bulunuyor. KUDÇG Yürütme Komitesi'nin görevlendirdiği Program ve Tüzük komisyonları taslaklarını hazırlayıp çalışma meclisine sunmuşlardır.

Ulusal özgürlük mücadelesinin acil ihtiyacı olan Birleşik Ulusal yapıya doğru evrilen bu sürecin başından beri MESOP sorumlu bir siyaset izlemiştir. Her aşamada kendi doğrularının ısrarlı savunucusu olmuş, farklı siyasal kesimlerin yaklaşımlarını da gözetmiştir. Bu duruşun, birlik kültürünün oluşmasında, zorunlu olduğunun bilincinde olarak hareket etmiştir.

MESOP, ulusal birliğin bir partinin dar sınırlarına sığdırmaya çalışmanın sonuç alıcı olmayacağı gerçeğinden hareketle ulusal kongre, ulusal konferans tarzı çatı örgütlenmeyi savunmuştur. Süreç boyunca bu görüşte sürdürülen ısrarın bölgelerde yapılan toplantıların yansımaları olarak, önemli oranda hayat tarafından doğrulanması da diğer bazı siyasal aktörlerin bu yöneline girmelerine yol açmıştır. Bu görüş gidecek genel kabul görmeye yaklaşmaktadır.

MESOP VII. Genel Toplantı bileşeni, Girişim'in KUDÇG'de izlediği siyaseti destekler, KUDÇG sürecinin birleşik bir ulusal yapıyla sonuçlanması için var gücüyle çalışmaya devam eder.

Yayınevinin notu

Seksenli yıllardan sonra doğu Avrupa ve sonrasında Sovyet sosyalist rejimleri yıkıldıktan sonra, işçi sınıfının devrimin öncü gücü olmaktan çıktığı sesleri bir hayli yüksek sesle çıkmaya başladı. Bu çöküş, devrimci değişimin öncüsü olan işçi sınıfının çöküşüdür denildi. İşte bu elinizdeki kitap bu seslere, çıkışlara iyi bir yanıt ve hala işçi sınıfının devrimci değişimin öncüsü olduğunu çok iyi dile getirmektedir.

Yazar bu çalışmasında, sendikaları tarihsel, niteliksel, girdiği krizi; işçi sınıfına yönelik yapılan sıldırımların başında gelen özelleştirmeyi; YDD'yi ve ona karşı küresel mücadeleyi; Avrupa Birliği'ni ve sosyalist hareketi enine boyuna irdelemektedir. Bunların yanında yazar, yeni bir işçi hareketi ve buna paralel yeni emek örgütlülüklerinden bahsetmektedir. Emek hareketi açısından bu yeni bakış açısı sınıf mücadelesine yeni bir soluk, yeni bir hareketlilik getirebilir.

Böyle bir eseri, Gün Yayıncılık olarak, sizlerle paylaşabilmenin aracı olduğumuz için onur duyuyoruz.

Yayınevinin notu

Elinizdeki kitap son zamanlarda, kadın ve sınıf mücadelesi üzerine çıkan iyi bir çalışmadır. Yazar bu çalışmada, geleneksel toplum yapısı içerisinde kadının yerini, çalışma yaşamı içerisinde kadının durumunu ve kadının bunlara karşı mücadelesini konu edinmiştir. Ayrıca bu kitapta, genel anlamda sınıf mücadelesinin yanında bir dönemin siyasal ve tarihsel süreci gözler önüne serilmiştir.

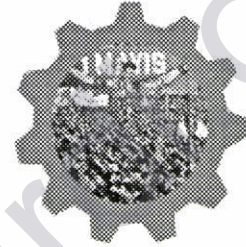
Roman karakterlerinden Şebnem, geleneksel baskıcı toplum yapısında kadının düşürüldüğü durumu ve kadının bu durum içinden nasıl mücadele ederek çıkacağına yollarını çok somut olarak bizlere gösteriyor. Kadın emeğinin neden hizmet sektöründe yoğunlaştığını bu eserle çok daha iyi görüyoruz. Çünkü bu sistem kadınları cinsel meta olarak görüyor ve algılıyor. Onları vitrinlerini süsleyecek birer eşya olarak kullanıyor.

Yine roman karakterlerinden Hasan ise, bir dönemin Türkiye'sindeki siyasal, toplumsal, devrimci mücadeleyi ve cezaevlerindeki baskıyı bir film şeridi gibi gözlerimizin önüne getirmiştir.

Çok sade bir dille hazırlanan bu yapıtı zevkle ve ilgiyle okuyacağınızı düşünüyoruz. Bu nadide eseri Gün Yayıncılık'tan çıkarmanın mutluluğu içindeyiz.

...Tuzcu Atmaca...

SINIF HAREKETİ İÇİN KİMİ SAPTAMALAR

gün yayıncılık

Hüseyin Habip Taşkın.

KADIN OLMAK ZOR

ROMAN

gün yayıncılık

İsteme adresi: Gün Yayıncılık Tel/Fax: 0 212 2196906

İnönü Mah. Babil Sok. 27/3 Harbiye-İstanbul

Tüm dünya ilerici ve demokratları; Çeçenya'da 250.000 insanın ölümüne neden olan bu soykırımı, barış ve önderliğin karakteri temelinde değerlendirmelidirler. Kuzeydoğu Kafkasya'nın bu güzel ülkesi Çeçenya'da, her ne pahasına olursa olsun barış savunulmalıdır. İnsanlık; 21. yüzyılın başında Kuzey Kafkasya coğrafyasında süregelen bu soykırımı sessiz kalmamalıdır. Rus emperyalizmi ile gerici Çeçen önderliği arasında bir tercih yapma zorunluluğu yoktur. Halktan yana barışçıl bir siyaset Sovyet sosyalizminden bu topraklara miras kalan ulusal-demokratik kazanımların korunması ve geliştirilmesi açısından son derece önemlidir. Yaklaşık 3 yüzyıl savaşarak dünyanın onlarca ülkesine dağıtılan bir halk için barış kavramı, ulusal yaşamın geleceği konusunda olmazsa olmaz koşuldur.

21. yüzyılda Kuzey Kafkasya'da devam eden bu soykırım, anayurt ve diaspora kesimiyle Çerkes dünyasına iki önemli görev yüklemektedir. Çerkes dünyası, Çeçenya'da ilerici ve demokrat güçlerin kontrolü ele geçirmesi için çaba harcamalıdır. İlerici, yurtsever ve demokrat bir önderliğin oluşması için azami gayret sarf edilmelidir. Çerkes halkının Çeçenya konusundaki ortak talebi ise "Kayıtsız şartsız onurlu bir barış" olmalıdır. Mücadelenin ulusal niteliği de vurgulanarak barış talebinde bulunulmalı, uluslararası kamuoyunun desteği sağlanmalıdır.